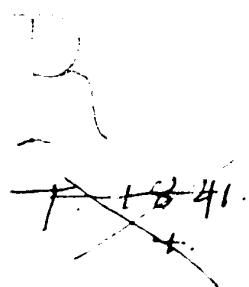

4051 in 8°

(c)

T.C. et
2018

MICHAELIS MAJERI
VIA TORIUM,

hoc est,

DE MONTIBVS PLANETARVM
septem seu Metallorum;

TRACTATUS tam utilis, quam perspicax,
quo, ut Indice Mercuriali in trivii, vel
Ariadnēo filo in Labyrinto, seu Cyno-
surā in Oceano Chymicorum errorum
immenso, quilibet rationalis, veritatis a-
mans, ad illum, qui in montibus sese abi-
didit Ds Rubea-petra Alexicacum, o-
mnibus Medicis desideratum, investi-
gandum, uti poterit.

OPPENHEIMI
Ex typographia HIERONYMI GALLERI,
Scriptibus Joh. THEODORI de B.

M DC XVII.

EPIGRAMMA A U T H O R I S.

THeseus Pyrithoum sub Tartara dira fecutus
Cautior ad iuperos rettulit inde pedem:
At comes infelix L A P I D I remoratus adhaesit,
Herculeæ nec vim sensit, ut ille, manūs.
Ipse quoque Ægides Labyrinthi ambagibus errans
Sollicitat filum, Dux Ariadna, tuum:
Cujus ope evasit cavea discriminis expers,
In patriam fallax atque relegit iter.
Situ, qui chymicos intrâsti forte labores,
Hunc, at Pyrithoum non, imitare ducem.
Herculis auxilium tibi vix promitto, sed à me,
Si fueris Theseus, Hæc Ariadna datur.
Inde quod ambiguis in gressibus ultrò sequaris,
Expete, & invento tramite liber eris.
Prima viam ratio netet, Experientia quam mox
Edoceat, manuum continuusque labor.
Naturæ lustranda sacræ cunabula cures,
Nec fallet dubiis pagina scripta dolis.

ILLU-

ILLUSTRISSIMO ET SERENISSIMO
DOMINO, DOMINO

CHRISTIANO

PRINCIPI ANHALTINO,
COMITI IN ASCANIA, DOMINO
IN ZERBESTO ET BERNEBURGO, &c. Superioris
Palatinatus Produc*&* Gubernatori, Heroi Armis
& Artibus Orbinotissimo, Dominosuo
clementissimo D. D. D.

MICHAEL MAJERUS C. P. Med. D.

Scripsi, Princeps Illusterrime, hactenus per tot (dum chymicis præter Medicinam, insudo laboribus) annorum spatium, nihil edere in publicum constituerim, tūm quia intelligam tot tamq; varios in hac materia Authores indies prodire, tūm quia triumphum ante victoriā canere mihi præposterum videatur, nihilominus nonnulla nunc tandem opuscula, quæ ab experientia & observatione diutina jam pridem apud me concepi, uti minus dubia, potissimum ad

A 2 commo.

co:inmodum aliorum & utilitatem haud exiguum
spectantia, cum Ars longa, vita brevis, judicium
difficile; Experimentum autem pericolosum, re-
vera tam ratione Chymiae, quam Medicinæ, dica-
tur, edere non intermis; ex quibus cum TRACTA-
TUS hic de MONTIBUS Planetarum septem, hoc
est, terrestrium seu metallorū mineris & substatiis
ex montibus petitis, non minus utilis, quam desideratus
quamplurimi existeret, eum Celsit. Tuæ,
grati animi causâ, haud immemor ab ea in me tan-
tæ beneficetiæ olim effusæ, dedicare & offerre non
dubitavi, non quasi Celsit. Tuam per se perspica-
cissimam hisce instruerem, sed ut aliis minus exer-
citatis sub ejus patrocinio quasi Ariadnam quan-
dam Chymicam, cuius fili ductu ex erroribus in-
credibilibus tutievaderent, suppeditarem & relin-
quereim; quod scriptionis genus, cum & novum &
veracissimum sit, nisi me manus, oculi & Vulcanus
fallant unà cum ratione experimentali & experi-
mento rationali; non est ambiguum, quin Celsit.
Tuæ, cui antehac mea qualiacunque à sincera ta-
men mente profecta placuerint, pergratum & ac-
ceptum futurū sit, quam Deo Opt. Max. unà cum
dilectissima conjugi, liberisq; Principib. commē-
do. Dabam Francof. ad Mœn. 1618. Mense Iulii.

PRÆFA.

P R Æ F A T I O A D L E C T O R E M.

A PUD antiquos, Candide Lector, pulcher-
rima allegoria extat, quam Ovidius lib. 2.
Metamorph. venustè describit, hujus ar-
gumenti: Cum Apollo regis Admeti ar-
menta pasceret, Mercurius boves qua-
dam, quæ longius procererant, furto abastas, in sylva oc-
cultavit, Battoque cuiquam aquarum custodi, à quo uno
visus fuerat, mandavit, ne cuidam illud furtum indicaret,
quod ut libentius ficeret, vaccam ei dono dedit: Mercu-
rius verò abiens, ut hominis experiretur fidem, sumptâ a-
liâ formâ paulò post ad eum redit, rogans an vaccas qua-
dam illuc transeuntes vidisset, pollicitusque, si indicaret,
vaccam cum tauro daturum: Battus itaque spe muneric
corruptus;

Montibus, inquit, erat, & erat sub montibus illis;
Indicans, ubi pascerentur; ob quam perfidiam Mercurius
eum in lapidem, qui in triviis, ut Index, positus habetur,
commutavit. Quid verò per boves antiqui, imò per ipsum

A 3 Mercu-

Mercurium & Apollinem, intellexerint, alibi à nobis (ut pote, Hieroglyphicis Ægyptio-Græcis) sat abundè explicatum est: Hic per boves Apollinis, ut & ibi, materiam Philosophicam accipimus, quæ quo monte à Mercurio abscondita sit, permulti in Chymicis occupati jam pridem scire exceptarunt: Alii quæsiverunt in diversis locis, ut agris, hortis, pratis, campis, fluviis, rivis, fontibus & vallibus, (hoc est, seu vegetabilium, seu animalium, seu mineralium) at neutquam invenerunt, etiamsi per totum vitæ tempus in id incubuerint: Haud rarus, insfar Virgiliani illius Corydonis, Alexini formosissimum indagantis,

Montibus & sylvis studio jactavit inani,
vel Narcissum frustrè insecutus est, ut Echo nympha, quæ dum ad omnium voces respondit, sperans jam se optato amore potituram, in invia & maciem corporis redacta, spem cum substantia amisit, nihilque nisi cassam sine corpore V O C E M retinuit. Quamplurimi, dum se pro amore patriæ (ut olim Athenicium juvenes) ad conflictandum cum Minotauro (materia philosophica) obtulerunt, præter presentanæa pericula ipsis à monstro impendentia, in Labyrinths inextricabiles inciderunt; quorum, ut ratio nominis & instituti melius agnoscatur, vetustis seculis quatuor fuisse perhibentur, Ægyptius, Creticus, Lemnius & Italicus, atque ex ipsis priores duo maximè celeberrimi, à variis scriptoribus memorati. De Cretico ita Virgil lib.s. Aen.

U.

Ut quondam Cretâ fertur Labylinthus in alta
Parietibus textum cœcis iter, ancipitemq;
Mille viis habuisse dolum, qua signa sequendi
Falleret indeprênsus & irremeabilis error.

Hic, *veluti carcer, inclusus detinuit captivos, qui nihil pa-*
fi sunt incommodi, nisi quod viarum perplexitate decepti
illinc evadere non potuerint: Magnificis sanè operibus,
tempore longo, labore inenarrabili Ægyptius à Miride re-
ge, Creticus à Minoë, Dædalo operario, extructi narrantur,
non aliam ob causam, nisi ut dixitias abundantissimas suo-
rum authorum posteritati unà cum eorum perpetua memo-
ria testatas facerent. Ad hunc modum in philosophia natu-
rali Labyrinthus perplexissimus à diversis authoribus fun-
datus & eductus animadvertisitur, in quem, quicunque in-
cidant, vix unquam aut rarissimè inde se recipere pote-
runt; Chymicos intelligo libros, quibus intricati vix mille-
simi se extricare solent, ita ut de exitu vero & indubita-
to certi sint. Quotusquisque enim ex tot scribentium nu-
mero aliud attestatus est, quam ut se arcani Philosophi non
ignarum declararet, ac interim sequentem sua vestigia in-
polveret, injectisque remoris detineret. Quis non araneum
suis texturis & reticulis imitatus, qui quoties muscam in
ea incidisse videt, accurrens, magis illam implicat, ne eva-
dat, tantum abest, quod liberet? Rarissimus Atheniensium
more in his laudabilem sequitur, apud quos proscelere habe-
batur,

batur, erranti non monstrasse viam, pro sacrilegio, ab ea magis abduxisse: Unde illi ipsi Chymie authores protestantur, quod qui librorum medio ad artis veritatem desideret, vix unquam ad eam per venturus sit, nempe propter librorum ambages & errores inextricabiles, ad quos declinando aut evitando, nemo primâ fronte discretus sit, nisi fortè experientia longi temporis indefessa & incessabilis ipsum post immensos labores exhaustos & sumptus interpositos haud exiguos circumspectum reddat & eruditat, ei que NATURÆ gremium aperiat & ostendat, ex imperscrutabili Dei consilio: Etsi verò causæ eorum obscuritatis sint valde probables, ne scilicet indignus omnino ad verticem collis secretissimi, nec dignus, nisi post multas vexationes prævias, ascendat, tamen hæ non sufficiunt ad omnem veritatem tenebris & erroribus etiam prædociibus artis filiis involvendam & obscurandam; quibus ut remedium aliquod accommodatius inveniatur, ego, qui in Labyrinto hoc ipso diutius detenus fuerim, non ignorans, quo desiderio sperato & successu singula incepta & finita sint, quidve sub quibus montibus quæri aut reperi possit, constitui MONTEs omnes planetarum perreptare, per vestigare, ascendere, inque eorum mineras singulas profundissime descendere, omnibusque ratione præditis ob oculos ponere, quid ex quibus & quomodo elici aut haberri possit, ne & ipsi, nisi omnino sint increduli aut omnium rerum rudes,

des, eandem glaciem perfringere, aut errores errare opus
habeant. Qui sanè tractatus non (velut nauta ex tabu-
la) otiosâ speculazione, quæ sèpè futilis est & phantastica,
nec cum reipsa convenit, sed rerum, quæ hic traduntur, ex-
perientiâ & usû profectus & deductus, si quisquam aliis,
Lectori utilissimus accidere poterit; ita ut vel Ariadneâ filo-
li, vel Cynosure, vel Indicis trivialis instar in hoc studio
& stadio logissimo, aut potius Labyrintho intricatissimo &
Oceano immenso, non injuriâ haberri debeat. Hic enim
quemcunque in montibus errantem & non agnoscentem
(ut Arnoldus in novo Lum. cap. i. conqueritur) materiam Avno Iu.
philosophicam, cum palam, eodem teste, vendatur nimio ^{in novo} lumine,
recio, in modum Battillius Indicis ad locum ubi Apis seu cap. 2.
Bos Ægyptius tegatur, rediscet, nec minus Thesea per an-
fractus & multiplices viarum dolos ambiguum in adyta
intima & penetralia artis mittet & remittet, aut vagum
in fluctibus marinis, velut cynosura certa, ad felicem por-
tum, diriget & sistet. Etiam si verò non demonstret, quæ sit
individua & infallibilis ejus materiæ species, (quod ab
omni ratione alienum) tamen quæ non sit, & multa alia à
nobis observata, quæ tyroni alias incredibilia & non sat
explorata, proponit dilucidissimè hac cautione, ne quis in
multiplicitate illa & frustanei laboris diverticula in initio
incidat, aut si inciderit, quibus notis id sciat, ut mature p-
dem retrò vertat, aliosque ingressus in hunc Labyrinthum
B querat,

P R A E F A T I O A D L E C T O R E M .

querat, quo gratissimum tandem exitum seu optatum finē lētus inveniat. Nam qui nescit, quid querit, nescit quoque, quid reperiet, ac qui in principio errat, nunquam ad media, multò minus ad extrema pertinget, cum error errorē pariat & multiplicet. Nostro itaque labore, ut sis cau-
tus Lector, in que eum & meipsum candidus, hoc fruere lu-
bens absque invidia, quæ ubi sit, ut nec scriptorem obscuri-
tatis, ita nec lectorem detractionis à vitio excusat. Vale.

D E

DE MONTIBUS PLANETARUM SEPTEM.

TRACTATUS DIVISIO.

CORNELIUS TACITUS lib. Annalium 16. narrat historiam memorabilem & scitu dignissimam de Cecellio Basso, qui insomniis nocturnis falsus de auro, in suis agris, ut credebat, antiquitus defosso, Neroni Principi immensos thesauros pollicitus sit, in hunc modum: Illusit debinc Neroni fortuna per vanitatē ipsius ex promisso Cecellii Bassi, q̄ origine Pœnus, mente turbidā nocturnæ quietis imaginem ad spem haud dubiam retraxit: Vectusque Romam, principis aditum emercatus, expromit repertum in agro suo specum altitudine immensā, quo magna vis auri contineretur, non informam pecuniaē, sed rudi & antiquo pondere: Lateres quippe prægraves jacerē a partibus parte aliâ columnis, quæ pertantum ævi occulta, augendis præsentibus bonis. Ceterum, ut conjectura demonstrat, Didonem Phenissam Tyro profugam conditā Carthagine, illas opes abdidisse, ne novus populus nimiā pecuniā lasciviret, aut Reges Numi-

B 2 darum

darum & alias infensi, cupidine auri ad bellum accendentur. Igitur Nero non authoris, non ipsius negotii fide satis spectatâ, nec missis visoribus, per quos nosceret, an vera affererentur, auget ultro rumorem, mittitque, qui velut partam prædam advehent. Dantur triremes & dilectum navigium juvandæ festinationi, nec aliud per illos dies populus, credulitate prodentis, diversa fama tulerat. Ac forte quinquennale ludicrum secundo lustro celebrabatur, oratoribusque, præcipua materia in laudem principis assumta est: Nō enim tantum solitas fruges, nec metallis cōfusum aurum gigni, sed nova ubertate provenire terras & obvias opes deferre deos, quæque alia summa facundia nec minore adulazione servilia fingebant, securi de facilitate credentis. Gliscerat interim luxuria spe inani, consumebaturq; veteres opes, quasi oblatis, quas multos p annos prodigeret: Quin & inde jam largiebatur: Et divitiarum expectatio inter causas paupertatis publicæ erat. Nam Bassus effuso agro suo latisque circum arvis, dum hunc vel illum locum promissi specus adseverat, sequunturque non modò milites sed populus agrestium effiendo operi assumptus, tandem polita vecordia, non falsa ante somnia sua sequere tunc primum elusum admirans pudorem & murum morte voluntaria effugit. Quidam vinclum ac mœx dimissum tradidere, ademptis bonis in locum regiæ gazæ. Hec ille. Tale quid in chymicis operibus indies contingere, nemo non animadvertisit, in quibus si non mera somnia, tamen his similia cogitata sæpen numero spes immensas cuique nimis credulo promittunt. Quicquid enim quisquam vel semel animo præconceperit, ad id non difficile erit authorum dicta & opera applicare, miro quasi modo concordantia, quibus tamen effectus rei speratus minimè correspondeat

spondeat: Unde permulti vel totam artem præpostè damnant vel in desperationem ipsi incident, cum jacturam bonorum, ætatis, famæ, & patriæ passi sint vel alios pati sentiant. His malis omnibus, licet ex bona intentione & scriptorum & operantium originem ducentibus, ut aliquod Alexicacon, quoad possibile, ponamus, antequam Labyrinthum hunc chymicum penitus ingrediamur, de vera porta solliciti esse debemus, quâ inventa, de progressu prosperiori, non est, quod dubitemus. Est autem hæc porta nihil aliud, quâm initium operis, hoc est, vera & una materia Philosophorum omnium, de qua verè dici possit; Dimidium esse plus toto, & dimidiū facti, qui bene cepit, habet.

Nam qui sumit, quod debet sumere, jam ingressus est viam veritatis regiam, à qua se seduci non sinet, etiam si non parum nunc ad hæc, nunc ad illa diverticula ut excurrat, necessum sit. Nulla autem econtra veritatis inveniendæ spes est illi, qui quid pro quo, imò naturæ & arti adversum elaborare & ad suum nutum reducerenititur. Hunc ad dehortandum, illum ad confirmandum ex THEBIS Ægyptiis Centiportis; propter magnitudinem nimis diffusè patentibus, id Bœoticas illas seu Cadmeas, septem portarum nos conferemus, hoc est, ex ferè centenis materiis, quæ vel poterunt ad opus assumi, vel assumptræ sint unquam ab aliis licet frustra, septem considerabimus, nempe Metallicas, interq; illas delectum instituemus, proposito convenientē; atq; sic tractatū hunc in totidem seu septem capita dividemus, quorum singulis cursum aliquem peculiarem, seu descensum in Montem minerum feracem, initio facto semper ab uno eorum in Labyrinthi chymici anfractuosos flexus productum absolveremus non sine Ariadnes rationabilis adminiculo & filo, quod cuique non tam in

C A P. I.

De Monte Mercurii.

Quod antea, in prefatione, de bove Appollinea à Mercurio ab-
acta & clam sub monte aliquo disposita retulimus, id in pri-
mis de materia Philosophica, ut dictum, intelligi debet. Hanc ut in-
quiramus, de monte ad montem ibimus singulaque loca & claus-
stra perscrutabimur. Est autem rationabile, quod Mercurius hanc
sub proprii nominis monte, tanquam arca, concluserit, quo circa
hunc omnium primo rimabimur. Mercurius etsi metallum
propriè non sit, quia nec malleabilitatem, aut extensio-
nem sub malleo, nec cum aliis metallis permixtionē natu-
ralem præ se ferat, tamen quia omnibus metallis, & præci-
puè auro, ob naturæ similitudinem amicari videatur, ac
plæaque eorum per artem influentem Mercurium redu-
ci possint, non immerito à chymicis pro aqua minerali, ex
qua metalla admixtione sulfuris vel fixi magis aut minus,
vel nō fixi, puri, vel impuri, cōgelata sint, habetur. Cujus sē-
tētiæ argumēta nec asserere nec infirmare hīc nostri est, p-
positi, at saltem demōstrare, quomodo ad artis usum Mer-
curius adhibeat, qui omnino triplex est, ut & aliorū me-
tallorum sequentium, nempe primo ad aurum, secundò ad
Tincturam; tertiò ad Medicinam; Hoc est, nonnulli, qui
Mercurio utuntur in chymicis operibus respiciunt eō, ut in
aurum congeletur per se vel cum quibusdā additamentis:
Nonnulli, ut inde Tinctura seu lapis philosophicus confi-
ciatur

MONTIBUS PLANETARUM. 15

ciatur, per se vel cum aliis: Quidam, ut ad medicinam solū corporis humani usurpetur. De quibus singulis hoc primò capite suo ordine dicturis sumus, ut prospiciatur, quid tandem ex Mercurio fieri possit, ad quam rem sit utilis aut non, & quid de eo sperandum. Philosophi quando loquuntur de Mercurio, non semper intelligunt hunc vulgo cognitum, fluentem, crudum & aqueum, sed sēpissimè suum illum Philosophicum, de quo inquisitio hæc nostra instituta est. Hunc nominat omnium rerum nominibus ne agnoscatur & ex omnibus rebus educti asserunt, eandem ob causam: qui tamen semel cognitus, operarium non sua spe frustratur: De hoc dicitur: Est in Mercurio quicquid querunt sapientes: Et Mercurius novies sublimatus est totius Magisterii finis.

De I. usu Mercurii ad aurum, in quod coagulandus presumitur.

Aurum, in quod Mercurius communis seu vulgaris congelari à quibusdam desideratur, cum sit omnium metallorum perfectissimum, summus apex, & quasi terminus, ad quem per naturam pleraque eorum transeunt aut artificio deducenda sunt, ideo hinc ejus natura, quoad huic proposito sufficiat, definienda & ex suis proprietatibus tam essentialibus, quam accidentalibus circumscrivenda est. Geber in summa perfect. ejus dupl. definitionem posuit, quarum prima est parte tertia, cap. 32. hujusmodi: *Auriū est corpus metallicum, citrinum, ponderosum, mutum, fulgidum, equaliter in ventre terra digestum, aquā minerali diutissimē lavatum, sub malleo extensibile, fusibile, examinationem Cineritii & cementi tolerans.* secunda definitio est ibidem lib. 2. cap. 5.

Est

TRACTATUS DE SEPTEMBER

Est igitur sol creatus ex subtilissima substantia argenti vivi & clarissima fixura, & ex substantia pauca sulfuris mundi & pura rubedinis, fixi, clari & à natura sua mutati, tingentis illam. Ex quibus constat, aurum totum esse Mercuriale substantiam, in qua sit mixtio omnium elementorum perfectissima & juxta qualitates eorum æquata. An jam ex Mercurio coagulato talis mixtura fieri possit, & quomodo, disquirendum venit. Est autem Mercurius substantia frigida & humida, ideoque fluens, non æquata in elementorum qualitatibus, volatilis tota in igne & evanescens, licet non in partes compositi resolvatur, sed omnis ascendat, hoc est, terra cū aqua, aëre & igne, & nullum elementum facile ab alio segregetur. Auri quidem ponderositatem, fulgorem & homogeneitatem in se habet, sed in aliis proprietatibus ab eo deficit, nempe in citrinitate, malleabilitate, ignibilitate, duratione in igne, & auri examinibus, ac demum in æquatione qualitatum omnium. Videamus primò, an aurum naturaliter nonnunquam ex Mercurio coagulato proveniat aut nascatur: si hoc, fortè quoque possibile esset, id inde provenire per artem: si non, de coagulatione hujus, ut non naturali, cogitandum non est. Dupli autem modo invenitur talis Mercurius, uno extra suam mineram in fossa subterranea collectus & currens, vel circa superficiem terræ in herbis australiis retinaculis aut cavitatibus, quorundam, versus inferiora scilicet, suo pondere defluxit, versus superiora per distillationem in fumi specie ascendit; altero in sua minera seu ciuabari nativâ, ex qua per ignis vim distillatione elicetur. Sunt, qui dicunt, quemlibet Mercurium aliquid auri in se continere, ideoque mirantur id non separari in illis locis, ubi invenitur Mercurius. Verum fides sit penes suos autores: Ego tale quid neque experimento proprio, neque lectione

ctione ex aliis cognovi: si de Mercurio in minera sua adhuc manente intelligi volunt, aliquid forsan dicunt, si de Mercurio extra mineram existente & venali, aurum adscititū ipsi videtur. Nam & in fossis subterraneis & fluviis, ubi ille Mercurius eā formā colligitur, auri tenuissimas particulas in se imbibere solet & potest. Cinabaris illa nativa absque dubio nihil perfecti metalli in se continet: Hæc invenitur interdum eodem colore & figura, quā argenti vena sanguinea (Rothguldig) dicta apparet, sed nihilominus exigne evolat & argentivivi naturam ostendit: Idem sentiendum de eo Mercurio, qui extra mineram suam collectus invenitur, quod aurum naturaliter in se minimè contineat, sed permixtione superveniente: Non tamen interim negamus, Mercurium in aurum à natura succedente tempore coagulari, nempe intermediis metallis imperfectis. Ut enim ab extremo ad extremum non datur transitus, nisi per suum medium, tam secundū naturam, quām artem, ita nec Mercurius coagulabitur in aurū, nisi transeat per metalla auro imperfectiora. Nam in natura metallica Mercurius & aurum longissimo intervallo, & tanquam revera extrema duo à se invicem distant; Et metalla imperfecta vel huic, vel illi magis appropinquant, tanquam intermedia inter utrumque. Quis inficias ibit, aurum ex argento peti, argentum ex plumbo? Quis non videt affinitatem plumbi & Mercurii non admodum remotam, adeò ut aliquando experimentum viderim cum argento vivo per fumum plumbi coagulato, quod cemento ex tegulis antiquis & scoria ferri in tigillo strato super stratum facto, & per tres horas in igne gradatim aucto retentum in plumbeam, vel omnino ei similem, transierit. Unde nonnulli promittunt quoque lapidificam vim coagulantem argentum vivum in C plumbum

plumbum, quod an præstare possint, ipsi videriat, mihi
eo non sit verisimile. Mercurius itaque, si à natura in
plumbum, plumbum in argentum, argentum in aurum.
mutetur, hac ratione ex Mercurio sit aurum, sed longissimo
tempore, fortè mille annorum, intercedente. Quo dato,
consideremus modum hujus mutationis: Mercurius cùm
sit fumosa substantia, ut frigida & humida, non coagulatur
à natura, nisi à sulfure, quod est valde calidum & siccum.
Hæ duæ substantiæ generantur ex mixtione elemento-
rum in visceribus terræ, singulæ primo per se ex Dei singu-
lari providentia: Mercurius ex aqua ita mixta cum terra &
proportionata, ut hæc illam non deserat, & econtrà; sed si
calor accedat, & aqua ejus urgeatur, ut rarefacat in aërem,
ipsa quoque terra unà transeat in aërem seu fumum, hoc
est, non separetur aut in fundo relinquatur ab illa: si iterum
frigus vincat, aut loci angustia cogat, ut ex fumo aërio ite-
rum fiat aqua per condensationem, eadem elementa indi-
visa permanent: Hinc sit, ut superficiem transcurrat & non
humectet, quod est manifestum signum ejus humiditatis
aqueæ, non tamen separabilis à terra sua: In sulfure simili-
ter ita elementa sunt commixta, ut non facile ab invicem
segregentur, in quo tamen prædominantur calida & sicca.
Unde sulfur possum ad ignem validum totum ascendit in
fumi speciem, relictis terrestreitatibus, & post coagulatu-
iterum in sulphur, quod frigore accidente sit friabile & du-
rum. Non autem ignoro, sulfuris oleum factum per cam-
panam, ut vocant, seu alembicum, esse liquidum & non du-
rum, nec idem sulfur, quod prius, in fundo relictis partibus
quibusdam, quæ dant duritiem: Ac considero hic, quo-
modo fiat sulfur commune ex suis mineris, nempe per u-
tionem & ignis incensionem inferius, superjectis mineris
sulfu-

sulfureis, ac per strangulationem seu mortificationem superius (ut fiunt carbones ex lignis) tum fumi sulfurei ascendentes per contiguitatem minerarum in superficie summa frigore coagulantur in sulfur liquidum, quod depuratur postea per distillationem in vasis retortis: Hoc modo id fieri vidi Goslariae in Saxonia ex mineris aeris & plumbi (ex monte Rammo petitis) valde sulfureis. Sed aliter id fit jam Sneebergae & non procula Geir in sylva, nepe ex minera sulfurea nil metallici continente, nisi forte quid exiguum (quod non respicitur) dante simul sulfur, arsenicum, vitriolum, ocream seu flavum & rubrum (Bergsrodt) colorem dictum: sulfur itaque cum in suis partibus quasi inseparabile maneat, ascendens calore subterraneo a centro ad circumferentiam, hoc est, a magis interioribus terrae partibus versus superficie magis propinquas; ac similiter argentum vivum eodem modo ascendens; utrumque in fumi specie seu aeria forma, complexantur se invicem, veluti mas & foemina, donec in cavitatem quandam saxosam, superius tectam incident, in qua hi duo fumi coagulati aut cumulati semper novis ascendentibus, vel noctis superveniente frigore aliisque accidente, vel suâ copiâ coagulantur in massam duram & metallicam, quæ postea proxima plumbi agnoscitur & eruitur. Quod si vero alia atque alia fuerit proportio horum duorum humorum, ac calor differens, locusque, qui locatum continet & appropriat sibi, aliquâ qualitate imbutus hinc varia genera mineralium metallicarum oriuntur, de quibus hic nō illi addimus. Sufficit nō saltē demonstrare rudi Minerva, quod modo ex Mercurio illo liquido & fumoso, nec non ex sulfure illo calidissimo & igneo, in terrae visceribus generetur metalla imperfecta, in primis plumbum & stannum, tanquam mi-

nus cocta in suis mineris. An verò mox quasi è vestigio, quā primū hi duo fumi se invicē cōplexi, sint metallū imperfectum, utpote plumbū, de eo dubitari potest, an verò longiori tēpore, ut hoc fiant, maturentur? Hæc etsi sine arcana naturæ opera, quæ mirabiliter operatur supra humanæ mētis capsū, in singulis aliis, utpote hominis formatione in ute-
ro, cæterorumq; animaliū & vegetabilium, tamen dicam, quid sentiam, experientia tum propria, tum aliorum ductus:
Ut conceptio hominis dicitur fieri in momēto, & sic omnis generatio, seu introductio formæ novæ in materiam, sic cogitandum est, hāc fieri metallorū transmutationem secun-
dum naturā. Hinc cōstat, quam primū hi duo fumi sint con-
juncti & coagulati, ut dictum, speciem aliquam metallicā
lioerudam, repræsentent. Quapropter nunquam conti-
git, quod metallarii, qui scrutaatur metalla, fossores, inci-
derint in substantiam aliquam compositam, quæ esset sul-
fur & argentum vivum simul, necdum tamen metallum,
hoc est, plumbum aut stannum: Quo argumento quidam
ineptè demonstrare conantur, argentum vivum & sulfur
non esse principia metallorum, quia nunquam simul in-
venta sint in unis fodinis, nec substantia aliqua media in-
ter metallum & horum mixturam: Verū illi ipsi hoc
modo ratiocinantes falluntur & à se ipsis, si animadver-
tant, refutantur: si enim vel in eodem die & hora, qua con-
junctio horū fumarū contingit, introductio fiat novæ for-
mæ metallicæ, sive opus sit integro anno aut amplius, per-
inde est; quemadmodū referunt de homine, quod primis
septem diebus formetur Embryonis species ex semine,
ac sequenti tempore augmentetur; Attamen verisimile
est, quod hoc de mutatione sensibili, quatenus discerni
possit à nobis, intelligendum sit; Cum axiomata hæc phy-
sica

sica maneant inconcussa; Nulla rem posse habere duas vel plures formas physicas simul, sed saltem unam, Et, Nunquam esse absq; forma, Et substantiam seu essentiam non recipere magis & minus; Et Generationem seu introductionem formæ fieri in momento, quæ omnia sunt unius generis & intentionis: Nihilominus si demus mutationem hanc fieri in tempore, quis nostrum hoc intermedium tempus animadvertere potuit, cum forte in metallicas has mineras post centenos aliquot annos ab eorum primâ mixtione incidamus. Non enim ita se res habet cum ipsis, ut cum animalib. & vegetabilibus, quæ apud nos sunt in promptu: Unde non mirandum, si hæc ignorentur tanquam remota & abscondita, cum nunquam obstetricis munere in horum ortu homo fungatur, sed natura hæc ut arcana, ex se absq; hominis interventu producat: si elephas, camelus, & multa alia animalia, tam secretè coëunt inter se, ut rarissimè homo id videat arbiter, quid dicemus de his fumis subterraneis. Elephas ducentos perdurat annos & 60. juventutem conservat, ut scribunt: Unde quis hominū ejus ortui & senectuti simul unquam adfuit? Annon permulti æstimarunt elephante decem integros annos uterum gerere, cum tamen experientia aliorū cōvincat, saltē bienniū: si hoc in animalibus, quæ sunt homini subjecta & præsentia, quid dicemus fieri in illis subterraneis occultis, longioris ætatis, fortioris mixtionis & subtilioris essentiæ individuis? Quam primū itaque horum fumorum mutua complexio facta est, præsupponimus esse metalli imperfecti mineram, exempli gratiā, plumbi in quo tamen eodem tempore Embryo perfectionis, hoc est, argenti, apparet: Nam nullum plumbum in minera invenitur omnino absque argento, sive in parva seu magna quantitate: Scimus quædam plumbi genera

C 3 tantil-

TRACTATUS DE SEPTEM.

tantillum continere, ut pro nullo, quo ad sensum, habeatur, sed revera semper aliquid abscondunt: Villa cense, quo in Germania plerunque ad probationem minerarum per cupellum utuntur, tanquam nihil argenti habeat, aestimatur, sed quo ad sensum intelligendo, non ad re naturam ac rationem: si enim ejus plumbi viginti centenarii in pondere (ut mihi pro certo ab aliis probatoribus relatum est) continentant saltem unam semiunciam seu lotonem argenti purum drachma una istius plumbi (quae plerumque refert centenarium decimasticum) quantum habebit argenti? Certe hoc quantum ad sensum pro nullo reputatur; quantum ad rationem, pro aliqua tamē quantitate, licet exigua. Nam si 256000. drachmæ, (hoc est, 536000. grana) plumbidant 240. grana, (hoc est semiunciam) argenti puri, tum una draehma (seu 60. grana) plumbi, dabit aliquid, sed nec sensibile nec notabile: nempe 64000. grana plumbi, habent unum granum argenti, aut vice versa, drachma una (seu 60. grana) plumbi habet circiter millesimam partem unius grani argenti, seu unum granum plumbi habet 64000. partem grani argenti: Ex quibus convincitur, perfecta ex imperfectis à natura sensim educi, ut ex eruca papilio, ex vermerepente insectum volans, novâ quâdam assumptionâ figurâ non quidem de novo generatur, sed quasi perficitur. Dum enim sulfur illud calidum & siccum agit in argentum vivum, frigidum & humidum sibi vaporabiliter commixtum, calore subterraneo incitatum & motum, semper eis humiditatis & frigiditatis exiguum, qd vincit & sibi assimilat, hoc est, aliquantulum caliditatis & siccitatis in Mercurium introducit, quæ duæ qualitates, ut agētes, cū illis, ut patiētibus junctæ æquationem faciunt metalli, quæ est argento propria. Hinc quando plumbi minera ignibus fortibus exponi-

ponitur, confluit in massam plumbeam, quæ habet in se
fortè mille partes frigiditatis & humiditatis respectu argē-
ti vivi, & tantundem respectu sulphuris illi admixti, sed in
ipso argento vivo ab hoc sulfure longiori tempore duæ vel
tres partes aut plures caliditatis & siccitatis factæ sunt. Un-
de probatione factâ per cineritium, eliciuntur hæ duæ vel
tres partes in Mercurio calidæ & siccæ, quæ totidem de fri-
gidis & humidis secum assumunt, & per consequens
granum argenti ostendunt. Quicquid de plumbbo hic dici-
tur, similiter de aliis intelligendum est imperfectis, qua-
vis non à stanno & ferro ita separetur illud granum, velut à
plumbbo & ære. Ex hac tenus dictis patet, quomodo argen-
tum vivum in imperfecta, imperfecta in perfecta transfeat:
In itaque coagulandum sit argentum vivum ab arte, nece-
sum est, ut id fiat ad imitationem naturæ: Verum in his na-
turam imitari non possumus, quæ operatur longissimo tē-
pore in suis vasis occultis, medio sulfuris admixti certâ qua-
litate & quantitate, calore moderato & conveniente: Quæ
omnia cùm ab arte fieri nequeant, patet Mercurium nullo
modo in aurum coagulari posse ab arte; Nec per se absque
additione, quia natura ita non procedit, sed cum admixto
sulfure, nec cùm hoc, propter causas jam dictas. Nullus ita-
que hoc sibi præsumat, cùm verum aurum & naturale hac
ratione neutiquam valeat producere, sed massam fortè a-
liquam, quæ in prædicamento substantiæ aut curâ naturæ
locum non inveniat. Deerunt enim ejusmodi congulato
Mercurio antea dictæ proprietates auri & vera essentia,
ideoque ut pictum aliqua carbone vel creta facta differt à
vivo homine, cuius est imago, sic hoc aurum sophisticum,
authæc massa ex Mercurio coagulata differt ab auro natu-
rali & vero. Quæ hactenus dicta sunt, quemlibet rationa-
lem

lem ab innumeris erroribus, qui fiunt circa Mercuum in aurum coagulandum, si modo rationi & monitis sit obsequens, præcavere ac vendicare possunt. Nunc videbimus & percurremus, quid factum fuerit & inventum ab illis, qui Mercurium ita in aurum coagulare præsumperunt:

^{1.} *Mercurii coagulatio à fumo plumbi.* Primò omnium sese offert Mercurius cum fumo plumbi congelatus, qui omnibus chymistis ferè notus est, & ab aliis in magno habetur precio, quasi sit non fallax rudimentum & indicium ad perfectam illam coagulationem præstandam. Operatio vulgator est, quām ut multis tradiderebeat: Plumbum liquefieri in olla, cui ab igne remoto, cùm jam congelascere incipit, cum lapide quodā rotundo imprimitur fossa, in quam (concreto plumbō) argentum vivum infunditur, quod mox in massam quandam friabilem & albam congelatur. De hac aliqui referunt, quod possint eam reddere malleabilem & tinctam citrino colore: verūm nugantur, & quod in phantasia conceperunt, re autem nunquam præstiterunt, quasi præstitum sibi aliisq; persuadere conentur. Nonnulli, ut antea monui, cum hac massa ita coagulata procedunt, ut huic minor aliqua quantitas Mercurii non coagulati addatur & in vase administrato calore arenæ vel cineris coaguletur in massam consimilem priori; Unde affirmant posse fieri lapidem plumbificū ex argento vivo, hoc coagulantem in plumbum perpetua congelatione: At hæc licet absque utilitate sint, ideoque nulli, qui lucrum querat, tentanda, tamen dicta videntur, ut possibilitas & modus artis demonstretur, qua ratione & hypotheses seu paradoxa, minimè cum re, quam declarat, convenientia, tanquam vera conceduntur. Argentum enim vivum illud fumo plumbi coagulatum non fit plumbum naturale, nec aspectu, nec alia quacunque proprietate

^{2.} *Ex Mercurio plumbificus lapis quoque rūndam.*

te, nisi illi admisceatur, quid de eo per fusionem in igne, sed manet argentum vivum, ut anteā demptâ liquiditate currende, ejusque vice accedente friabilitate, malleum non admittente: In igne absque dubio ascendet, ut prius, & in pristinam fumosam, deinde aqueam ponderosam substantiam (quamvis id non expertus sim) redibit, eādem volatilitate circumscriptum: si igitur est argentum vivum, quomodo in plumbum suisimile coagulabit? Itiō nē hoc coagulabit, ut opinor, sed ab eo ad liquiditatem potius reducetur: In vanum itaque ejusmodi esset labor, cum nec pro ludiūra nec seriare corresponeat intentioni. Verūm alii animadvententes à plumbo sulfur vaporosum emissum hujus coagulationis causam existere, varias ingressi sunt vias, utidem vel cum plumbō vel cum sulfure coagularent, quorum quoque operatio cū naturæ sit adversa, sub fine frustrata est: sulfur, ut dictum, in mineris coagulat suum argentum vivum, cui naturaliter admixtum est, in imperfēcta, & hæc in argento & aurum: Unde stulti sunt, qui ad hanc operationem præstandam non potius imperfecta ipsa assumant, quam argento vivum adeo crudum, humidum & frigidū, i.e. q. à natura nullæ qualitates calidæ & siccæ (de elementis nō loquor latentibus sub prædominātib.) introductæ sunt. Quis n. nisi insanus ex gallo & gallina semina extrahat & conjungat; ut ex iis faciat oīum, ex oīo producat pullū, cū ejusmodi oīa habeat à natura generata. Id ē statuendū de Mercurio in metalla imperfecta coagulando, & post imperfecta cū imperfecta naturalia habeatur in copia, quæ ignem nunquā attigerint: Ergo horum omnīū intentio est phantastica, quicquid conceperint de Mercurio, quod sit aurum, si sit coagulatum: tinctum & fixum: Nam hoc opus hic labor est, non solū efficere coagulatum,

3.
Ejusdem
coagulatio
cum aliis.

Demon-
stratio va-
nitatis
multorum.

D tinctum

tinctum & fixum, sed & ut correspondeat in aliis proprietatibus auri, quæ ante a relatæ fuerūt, quod est impossibile. Ne quis verò existimet, me intelligere hic omnino argenti vivi coagulationem esse impossibilem quocunque modo, cum sciamus & notum sit, per tincturæ aurificæ additione in dimidia horâ operationem perfici; Verum quod hæc tinctura seu forma auri non sit in ipso argento vivo, nisi forte in potentia remotissima, quam inde nemo educere poterit ita, ut materia & forma, hoc est, patiens & agens argenti vivi pars maneat simul, illæsa alterutra: Nam demus, quod argentum vivum fiat per artem absque corrosivis aut peregrinis additis calidum & siccum, at interim ubi manebunt partes ejus humidæ & frigidæ, quæ debent in quantitate elementorum longè excedere quantitatem calidorum & siccorum, in quantitate verò qualitatum eorundem æquare: sic argentum vivum totum vel manet humidum & frigidum, ut prius, & non erit aurum, vel mutabitur per artem in calidū & siccum, pereunte ferè omni humiditate, & frigiditate ejus, & neq; sic erit aurum, sed substantia aliqua intraductabilis ad vitrum vel terram potius accedens, quam aurum. Quæ qualitates humidæ & frigidæ nec non calidæ & siccæ, si aurum fiat à natura ex argento vivo mediis imperfectis, non destruuntur, sed æquantur: Ita quoque contingit si tinctura aurifica, quæ calida est & sicca in subiecto humido argento vivo addatur, ut illud æquet & coagulet in aurum. Est itaque Mercurii coagulatio in aurum possibilis per naturam & artem, per naturam, via metallorū imperfectiorū; per artem, via tincturæ perfectæ: At præter has vias omnino impossibilis. Præterea qui cinnabarim factitiā illam primitus fecerunt, Mercurium in aurum medio sulfuris coagulare conati sunt: Hinc Theophrastus ille genuinus

Ex Mercu-
rio Canna-
baris facti-
via pro au-
ro.

nus Aristotelis discipulus (non ille Bombastus) scribit, quod cinnabaris in Epheso fiat arte κατ' ἐργασίαν, cum in colchis & Hyberia nascatur sponte natura αυτοφύες. Et memorat Calliam quandam fecisse cinnabarinum, cum se aurum facere præsumeret, quod magis credibile est, quam vice versa, quod pharmacarius quidem, ut narrant, cū cinnabarinum facere tentaret, aurum confecerit: Cum n. aurum ex argento vivo & sulfure fieri naturaliter dicatur, inde hujus naturalis cōpositionis imitatores videri voluerunt, q̄ Mercuriū & sulfur communia conjunxerunt: & ad ignem sublimando in cinnabarinum, nō in aurum, coixerunt: Verū falsi sunt in eo, quod sulfur illud sumpserunt, à quo auri substātia est alienissima, nec quicquam in se possidet, quod dum manent in metallis, ea manent imperfecta, dum separatū est, in pfecta migrant. Natura quidē medio illius sulfuris, ut ante traditū, aurū generavit, tanquā alicujus instrumenti ad niculo, q̄ operatione pfecta, ab opere suo omnino segregavit, quēadmodū faber aut mechanicus utitur malleo, igne vel aqua pro instrumentis & mediis, quæ omnia non manent apud res arte factas: Aurum omnino expers est fulpis communis, & ejus loco aliud sulfur obtinet nempe metallicum ex argenti vivi substantia productum, quod homogeneum illis sit, nec extraneum, à quo sulfur commune longissimo intervallo distat: Hoc enim comburit & ipsum est combustibile, illud neutiquam: Hoc nigredinem, imperfectionem & interitum metallorum causatur, illud cītrinitatem, perfectionem & in igni constantiam: Unde Disdiapason, quod ajunt, ab invicem hæc duo sulfura differunt. Cum itaque cinnabaris factitia componatur ex argento vivo & sulfure communibus, nihil cum auro habet commercii, nec cum auri sulfure aut tinctura, sed quando

D 2 igni

*Mercurii
coagulatio
cum sulfu-
re metalli-
co.*

igni validiori adjungetur, facilimè separabuntur ejus partes, nempe ut argentum vivum fumi instar abeat & in suā naturam redeat, sulfur verò comburatur, terristribus quibusdam fæcibus relictis, quæ si urgeantur igne, in vitrum ja-beant. Non nulli considerantes hanc sulfuris combustibilis & comburentis naturam, ab eo abstinent in coagulando Mercurio, & metallico aliquo sulfure, ut existimant utuntur, aut ex salibus aut vegetabilibus diversis petito: Marti vident Mercurium non adhærere, propter ejus sulfuris fixi aut terrestris naturæ abundantiam, & argentivivi paucitatem, ideoque sumunt aut ipsum aurum, aut argentum, aut cuprum, cumque his, quia fixa sunt, ignibilia & fusibilia corpora arbitrantur sese Mercurium fixum, ignibilem & fusibilem effecturos: Cum auro, quod habet in se sulfur fixum, & rubrum, amalgamatione Mercurium permiscent & coquunt, opinantes hunc ab illo vim aliquam congelativam accepturum, & ita in aurum congelatum iri; quemadmodum fermenti una pars plures partes de massa eadē, nondū acida factâ fermentare & acidam reddere potest. Veram falluntur suo judicio & spe, quia igne lento aurum & Mercurius non moventur, & singula manent in sustenta-tura, forti, hic ab illo avolat, mediocri, longi temporis, Mercurius exiccatur in pulverem rubrum, inutilem, qui nihil cum auro vel tinctura auri commune habet; In medicina corporis humani solùm valent, si absque corrosivis sit factus, de quo post: Hæc via innumeros artifices, ut Labyrin-thi error frequentissimus, diutissimè detinuit & vexavit. Causa hujus erroris ita perspicitur: sulfur in auro existens est minima pars ejus, quæ si in composito maneat, ipsi dat essentiam auri simpliciter, non autem se propagare potest, aut per commixtionem compositi cum argento vivo id perfic-

perficere in aurum, uti nec vinum (quod omnem essentiam habet à spiritu suo) aquæ commixtum, illam transmutat in vinum, sed ab aqua potius adulteratur & inficitur, & à vini homogenea natura redditur semotius & alienius. {Nec vero quisquam imaginetur vim aliquam traducem seu propagantem sese in infinitum inesse auro, qualis est in animalibus & vegetabilibus, quæ si inesset, non tamen in animalium deduci posset, nisi in sua propria matrice seu natura, quæ si esset argentum vivum apud naturam, cum hoc cum auro coniunctum in mineris vel flaviis ab eo transmutaretur. Et sic aurum sibi infinitam sobolem generaret ex argento vivo, quod erroneum est non solum, sed & stultum cogitare, unde non opus habebis ulteriori declaracione: Quicquid cum fermento conjungitur, si sit similis substantia, sit fermentum, quicquid in salinae incidit, dicitur saltiferi, quicquid in aquas lapidificantes, lapis, sed ita non est cum auro, ut quicquid cum eo conjungatur, fiat aurum. Etenim aurum quasi summum naturæ metallicæ miraculum, & omnis mixtionis naturalis, quo ad fortē compositionem, apex, à quo Mercurius vulgi, tanquam extremum ab extremo, longissimè distat: si gramen cum carne bubula coquatur, non illud in hanc transit, quamvis bos gramine potius accreverit & pastus sit naturaliter; Causa est, quia ars in his naturam imitari non potest, multò minus milles modis superare. Quomodo enim una simplex coctio artis gramen verteret in carnes bovis cum natura in bove viva tantas mutationes requirat, antequam ex gramine fiat caro bubula? Ita cogitandum est de auro: Quomodo homo per artem possit facere id ex Mercurio coagulato per mixtionem & coctionem cum eo, cum natura tantum tempus, tanta vasa, tantas transmutationes, tantaque media, ante-

D 3 quam

quam ex Mercurio faciaturum per imperfecta, ut dictum eundo, expetat & necessaria habeat? Quicquid de auro hic statuitur, idem de argento intelligendum venit: Si itaque nec sulfur auri, nec argenti vim habeat coagulativam, Mercurio communicabilem, quo hic in aurum mutetur, quid existimabimus de aere, ferro, stanno aut plumbo? quæ singula si potentiam haberent sibi assimilandi Mercurium per commixtionem, non tamen in aliam naturam, quam sibi propriam, multò minus in auream, dominium exercerent. At nec in propriam illa Mercurium promovere possunt, cum horum mixtio naturalis arti sit omnino impossibilis & inimitabilis, quicquid conetur, inconsideratus operarius. Frustrè itaque vasæ cuprea, ferrea, aurea vel argentea ad Mercurii coagulationem assumuntur, utpote à natura aliena & abhorrentia, sic & limaturæ, laminæ, folia & solutiones metallorum per amalgamationes, liquefactiones, aquas fortes, regias, acetosas vel alias ejusmodi, metallicas, vel non, cum in via naturæ locum non inveniat. Quid jam de vegetabilibus aut animalium partibus dicemus ad metallicam substantiam prorsus inutilibus & ineptis? Coagulent hæc omnia vel singula Mercurium, ut possunt, nihil hoc ad aurum. Non enim introducent in Mercurium caliditatem & siccitatem (humiditate & frigiditate illius illæsis) tantam & talem, quæ requiritur ad ejus æquationem. Unde nec eum coagulabunt in aurum, quod proprium est solius tinturæ aurificæ, quæ non latet alibi, quam in naturali suo subjecto solo & unico. Idem sentiendum de salibus, quæ quasi intermedia sunt inter vegetabilem & mineralem naturam, prout est sal tartari, nitri, commune, vegetarium & alia mineralia ac semimetalla. In quibus cum vestigia quædam & quasi semina metallorum

ap-

6.
Per vasæ
metallica.

infusæ
rurum
naturæ
acetosæ
aurificæ

MONTIBUS PLANETARUM.

31

appareant, fortè ad tincturam inde eliciendam & Mercurio conjungendam: laborare quis posset, de quib. nunc dicturi sumus, non ad Mercurium congelandum in aurum.

De II. usū Mercurii ad tincturam, in quam reduci tentatur.

Multi ex chymia: operam impendentibus eò usque cogitationes suas extendunt, quod sciant, tincturam esse querendam in spiritibus, & præ reliquis in Mercurio; In spiritibus ideo, quia debeat esse spiritualis, ut penetrare possit corpora etiam metallorum solidæ, inque illorum poros sese insinuare, ad segregandum sulfurinatum primæ originis. Corpus enim ita non ingreditur corpus, sed illi saltem admiscetur in contiguitate, non continuitate, prout spiritus, cuius solius est permeare densa & alterare sibi admixta; In Mercurio, quia tota ars Hermetica circa Hermem, hoc est, Mercurium versetur, in quo omne situm sit, atq; ipsum aurum nil nisi Mercurius habeatur: Et quidem hi cùm credant Mercurii in aurum coagulationem non possibilem, eum in tincturam, & millies quid auro perfectius & ehere conantur per artem: Contra quam intentionem generalē nos antea in Cœlidonia nostra argumenta non parvi momenti produximus, quæ non paucis à conatibus frustraneis, ne sese in hunc Labyrinthum chymicum sponte sua præcipitent, dehortari possunt, quibus verò, illis non perspectis, placeat nihilominus experimentari, quid ratio possit, quid veas aut natura valeat, his hoc tractatu consultum volumus. Mercurius absque ulla additione in vasis supra lenem ignem retentus longissimo tempore, vix decem annorum, à sua natura mutabitur, hoc est, si non loco moveatur

Mercurius
solo igne ad
tincturam
coagulādus.

tur in tepido calore, si fortis, ut ascendaat, vel exitum invenerit & avolat, vel in aquam redit, & sua gravitate iterum descendat, & mox ascendit, ut prius. Atque hac ratione forte annuo spacio & amplius, reciprocatione facta in pulverem tandem rubeum abibit, qui ut nec aurum est, ita nec tintura ejus, sed vel in Mercurium vivum album reducibilis

2. Mercurius additus corporibus metallicis in tinturā coagulandus. fortissimo igne, vel in vitrum. Idem contingit, si conjungatur cum aliis corporibus siccis & terrestribus, metallicis, sive non metallicis: si cum auro & argento, ut dictum, nulla inde tintura proveniet, uti nec aurum, sed Turbit aut precipitatus: sic nec, si cum aliis metallis aucte orum mineralis fixatis praecepitur aut coaguletur, tintura inde speranda est: Quia vel manet in sua volatili & alba natura nil mutata intrinsecus, sed saltem extrinsecus ad aspectum, vel si ab hac violentia quadam seducatur, in terram inutilem & mortuum abit; idque vel fortissimo vase & igne, vel longissimo tempore. Aqua autem volatilis & terra immobilis, in quæ duo elementa Mercurius, tanquam Protheus aliquis se semper transmutat, non sunt de proprietate essentiali tinturæ: At econtrario, si aqua illa sit non volatilis & tincta, terraque illa mobilis tingens; tum erit oleum illud incombustibile & salutabile, quo habito laudandus sit Deus.

3. Mercurius sublimatus vulgi venenum. Quocirca alii hanc Mercurii inconstantiam animadvertentes longâ experientia edocti, voluerunt illum mortificare vel trucidare cum aliis corrosivis acutis & adstringentibus mineralibus, aut aquis succisive ex iis elicitis. Quidam miscuerunt eum sali petræ & vitriolo, quidam aluminiibus diversis, & inde distillarunt per alembicum primò aquam, postea Mercurium, quem novis deinde his similibus materiis junxerunt, iterumque distillarunt, idque toties donec à sua natura mutatus ascenderet, vel in fundo maneret: tumq;

tumque hanc belluam optimè trucidatam putarunt. Verum pro tinctura saluberrima venenum tetroimum inveniunt, cum suis authoribus ex rebus humanis relegandum omnino: quantum mali ex hoc invento exortum sit, dici vix potest: Nihilominus ad usus humanos multiplices, utpote aurifabrorum, cosmeticam, medicinam & chirurgiam tandem adhibitus est. Alii ex iisdem salibus aquas distillarunt, quas fortes vocant, cum quibus Mercurium saepius distillarunt, abstrahendo & refundendo, donec hinc pulvis rubeus, qui præcipitatus propriè nominatur, exortus est: Hic licet sì rubeus aut citrinus, tamen tinctura non est aurifica, à qua distat longissimè, quia redit in pristinam naturam volatilem & albam, nec mutat, sed mutatur: non est calidus & siccus, retenta humiditate & frigiditate, sed aut his aut illis qualitatibus præpollet aut spoliatur omnino. Eundem effectum alii cum aquis diversis multorum generum sibi pollicentur, quas hic præterimus. Quidam corrosiva omnia vitantes, & tincturam conficiēdam, Mercurio jungunt granatos, chalædonium, cristallum, smiridem aut ejusmodi alios lapides pulverisatos, eumque præcipitant igne convenienti, & vale in pulverem ejusdem coloris & utilitatis, sed ad medicinam tamen jam dicto tutorem & efficaciorum. Verum animadvententes alii nec per sublimationem, nec præcipitationem memoratam, à Mercurio posse volatilitatē adimi, aggressi sunt alias vias ad sistendum eū, nempe detracta ipsi aquositate nimia, cuius ratione redit in pristinam naturam, vel avolat. Hoc alii per instrumenta diversa obtinere sperarunt, nempe cum vase oblongo, cuius inferior pars crassior sit in igne validissimo, superior in aëre satis frigido; Unde Mercurius calore ignis actus ascendat in superiore vasis partem, de qua

E frigore

^{4.}
Mercurius
præcipita-
tus vulgi.

^{5.}
Præcipitati-
alii absque
corrosivus.

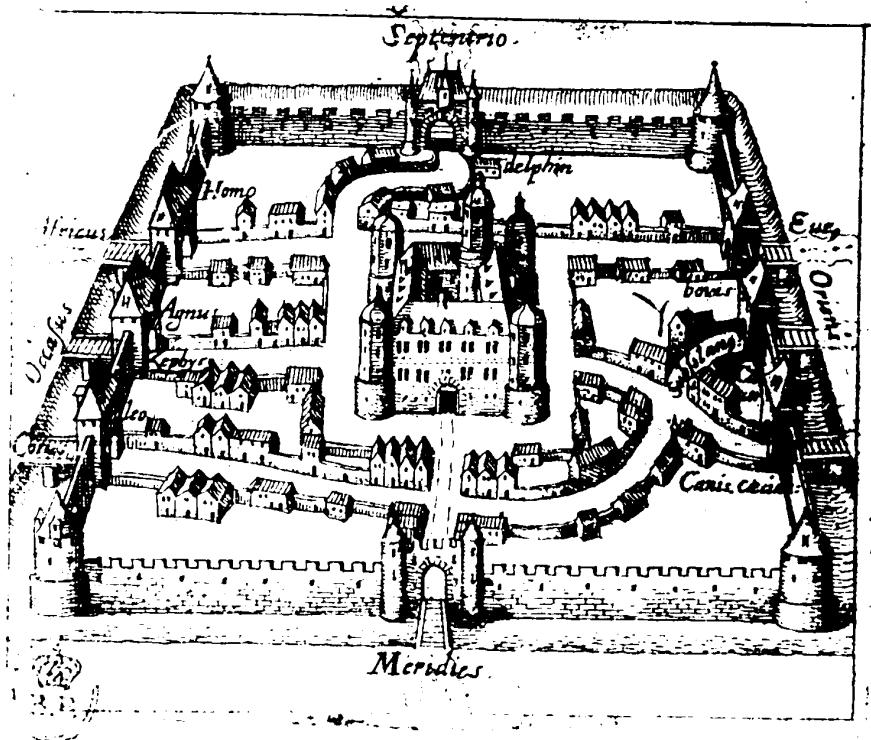
^{6.}
Mercurii
fixari ad
tincturam
per vas
longum.

*Per vas
ferreum.*

frigore aëris condensatus sua gravitate in fundum decidat, idque toties, donec maneat totus inferius, nec amplius ascendere possit. Quidam ad hoc aliis vasis & instrumentis utuntur, sed eadem est intentio & effectus; ideoque in his nulla diversitas. Processit insuper audacia, ne dicam stultitia, quorundam eò usque, ut Mercurium vel simplicem vel sublimatum vel præcipitatum incluserint tormento ferreo crasso & valido, obstructis omnibus viis respirationis aevansionis, & sic per 40. dies ac noctes tenuerint in igne fortissimo, maximo circumstantium periculo, nulla utilitate, nisi quod pro Mercurii sublimati impositi libra una tres vel quatuor libras inde (ex corrosione, ut opinor, instrumenti ferrei) eximere se posse jactent. At hæc à tinctura philosophica longissimè abesse nemo non videt, cuius notas & do tes Geber aliique quamplures descriperunt, quod debeat esse Mercurialis, homogenea, fixa, hoc est, in asperrimo igne non fugiens aut diminuenda, ruberrima, tenuissimæ essentiæ, ingrediens in metalla, liquefie, seseque illis permiscens absque ulla separatione, quodcunque extraneum sulfur igni comburendum exponens, inde pondus, citrinitas, puritas & æquatio compositi contingat, quod aurum dicitur: Talis tinctura an expectanda sit ex Mercurio, videant discreti artifices & considerent, quomodo esse, quomodo non possit: Quod non hactenus enumeratis modis satis patuit, nec forte aliis, qui innumeri sunt, ideoq; nō hic recensendi; Quibus omnibus seu dictis seu omissis aut discordis, nunc certam quandam figuram, tanquam Mercurialem statuam, toti hujus tractatui inservientem, ad viam veritatis in hoc Labyrintho inveniendā aut inutile apponemus & accommodabimus, ut ea conspecta quilibet intelligens agnoscat, quam portam eligere, qualē semitam sequi & quem exitum sperare debeat.

THE-

THEBARVM BÆOTICARVM
descriptio.

Thebis illis antiquissimis (quibus Cadmus Agenoris filius fundator, Dionysius verò ex Semele, Cadmi & Harmoniæ filia natus, tanquam Deus congenitilis, protector extitit) fuisse septem portas jam ante meminimus, ideoque has nobis præ Ægyptiis eligendas & imitandas: singulis portis, si bene antiquitatis illius monumenta scrutemur singula munera & insignia addicata inveniemus: Versus occasum æquinoctialem prima omnium visebatur ordine

E 2 &

& amplitudine spectabilis, in cuius curri eminentiori ex solido marmore extructa imago hominis habebatur: Quæ hanc proximè versus occasum solstitii hyberni sequebatur porta non minus decorata materia & arte, pro hieroglyphicis literis agnum monstravit: septentrioni directè opposita fuit tertia, quæ delphinum pro imagine habuit. Quarta ortui solsistiali hyberno correspondebat cum figura bovis: Quinta ortui æquinoctiali objecta, cuius nota, caper fuerit: sexta ad ortum solstitii æstivi respondit, quæ canem venaticum habuit: septima & ultima respexit solstitii æstivi occasum, & pro insigniis habuit Leonē: Versus meridiem porta fuit sed non aperta, ab antiquo tempore clausa muro & cincta: Per singulas has portas ingressus patuit in urbem, sed per unicum saltum earum in arcem ejus munitissimam & pulcherrimam ascendebatur, singulis septimanæ cujusque diebus una exhibitus patuit, cæteris obseratis & custodia præpeditis: Ad hæc non licuit quicquam animalium in hujus urbis forum adducere, nisi per propriam suam portam. Quotquot huc venerunt advenæ, viderunt quidem arcem illam protinus ornatissimam, sed modum intrandi ignorarunt, unde maximis fatigabantur curis & doloribus: Inter cæteros quidam accessit ab ea parte unde zephyrus spirat, qui cum sese omnino arcē occupaturum opinaretur, spetamen sua frustratus ex medio urbis sese recepit extra moenia, circum quæ dum ambitū instituit, quotiescumque ad portam aliquam novam accessit, observavit viatorio suo instrumento, quæ directiore esset ad arcem linea; quod eisdem scire non potuit, antequam totam, quanta esset urbem circuisset, ac tandem invenit, portam eam claviam versus meridiem maximè ad arcem directam esse; Post hanc eam, quæ à cœli parte, unde co-

VIATORII
Usus.

rus spirat: Deinde, quæ occasui æquinoctiali opposita est; ad quam cum post incredibiles exhaustos labores accessisset, perque eam in civitatem intrasset, non dubitavit de semita ad arcem ducente invenienda: quam an unquam invenierit, inque eam ascenderit, affirmare nequeo; tantum scio illi potentiam & modum per angustos penetrandi meatus arcisque summa fastigia obtinendinon defuisse.

*De III. Usu Mercurii ad Medicinam corporis
humani.*

Hactenus descriptæ Mercurii coagulationis & tinturæ species, licet suæ propriæ intentioni non serviant, Medicinæ corporis humani tamen negari non poterunt, præsertim cum per experientiam tales probatae & inventæ sint: Empyrici ex chymistis non solum coagulatos illos Mercurios à se fortuitò factos sed etiam cinnabarim, tam artificialem, quam nativam, sublimatos & præcipitatos omnis generis ægrotis propinarunt: Quæ sanè medicamenta bona sunt & haberi poslunt, dummodo absque corrosivi suspicione maneant: An verò ab aqua forti caustica & deleteria vis Mercurio vel à salibus impressa igne exuri vel aqua omnino ablui possit, dispiciant alii: Mercurium absque ulla peregrini corrodentis noxa præparatum, optimum præ aliis censeo: qualis cum oleo sulfuris per campanam distillato factus existimatur, nisi exploratum sit hoc ipsum, arsenicali proximum, oleum corrosionis vi solvere aurum & cætera absumere metalla, ideoque valde suspectum, præterquam, quod parum operetur in corpore humano, etiamsi sit satis curiosè & circumspetè præparatum; Cujus vice eligat sibi alium modum ex

antedictis cum gemmis, aut cum lapide lazuli vel armeno, ut purgatio per inferiora fiat expeditior: sunt, qui crudum Mercurium pilulis cochiis aut mastichinis admiscent, atque eundem effectum, de quo tamen dubito, pollicentur: Pro quo, si ille, qui coagulatus sit fumo plumbi pilulis iisdem (quibus tamen in mixtulis Mercurius semper fit ignavus) commissus admin. stretur, absque dubio utilior & commodior futurus esset: Omnia virtutem & efficaciam antecedit Aurelius illedictus melioris, quam illi notæ & originis, de quo alias: Cur Mercurius purget, & salivationem promoteat, dum volatilem seu fumosam naturam adhuc habeat, non autem si fixatus sit in pulverem siccissimum, ratio patet. Quia calor vel stomachi vel etiam membrorum externorum, si illinatur, videtur non nihil de ejus fumosa substantia resolvere, quod sensim ascendendo in transitu humores pituitosos visceribus impactos, pigros & quietos inhaerentes, ad motum incitet & clementer provocet: qui si fluxiles semel sint facti à calore stomachi, venarum miseraicarum; Epatis aut aliorum viscerum & membrorum juvantur & expelluntur. Humida enim natura Mercurii virtutem expulsivam, quæ in humiditate existit semper leniendo provocat: Hinc cassia, manna, pruna Ungarica, jus herbarum mollientium, terebinthina & ejusmodi humectando intestina sicciora redditæ per calorem & siccitatē morbi velexrementorū obstipantium, vias mitigant & vim expultricem juvant, quo calor naturalis sua actione nō frustretur, se & naturæ adversa expellat & amica attrahat, retineat & alteret in commoditatem individui; quæ emollientia ex vegetabilibus, quia non tota suis substâlia ascendant à calore viscerum resoluta, sed saltem eorum aquæ pars relicta terrestri in fundo inde neque hæc sputationem

tionē promovent, veluti Mercurius; Et Mercurius ipse fixatus seu quomodo cunque mortificatus hac virtute humectante simul & ascensu privatur, imo & purgante quacunque vel superius vel inferius: Ex quibus patet causa, cuius hujus Mercurii operatio ministrati cum spiritu vini fortificetur, quod nimis unā cum frigida & humida Mercurii substantia ascendat calida de spiritu vini, quae calorem naturalem excitet & corroboret, & sic majore excretio fiat, nempe humectatis viis & calore aucto per accidens. Deinde & ex his constat, cur Mercurius excitatus in terram fixam non operetur evacuando, quia nimis humiditate, quum non habet, non adjuvare potest vim expultricem. Quid jam dicemus de Mercurio sublimato, illo venenoso, qui suā propriā aquā per affusionem & abstractionem reiteratam dicitur edulcari, ablui & omni corrosivā vis poliarī? quid de Mercurio præcipitato communi per aquam fortem facto, rubeo, vel de albo illo per eandem soluto & cum aqua salis ad fundum reverberato, an hi Mercurii omnem suam venenositatem exuant, an verò abscondant, ad tempus? Certè medici quamplurimi bis se se cum summa utilitate absque noxa usos adfirmant. Verū cùm in dictis Mercuriis illa humiditas & frigiditas, quā operatio illa salivationem excitans perficitur, non sit omnino sublata seu eradicata ita, quod caliditas & siccitas ejus vice operaretur, sed saltem tecta & sepulta sub fæcibus salium, ex quibus aqua fortis constat, vel aliæ ejusmodi additiones abundant, hinc nulla salivatio sensibilis inde sequitur, unde nec per consequens alvi subductio, quam tamen sequi ex Mercurio illo albo, & aliis ejusmodi multi promittunt, hoc est, quod solum inferius, non superius operari debeat, id quam verum sit, experientiæ & re naturæ conveniat, judicent

cent alii: Nam si aliqua inde alvi evacuatio se queretur, cū non sit ex humiditate leniente, certè erit ex caliditate irri- tante, quæ accidentaria est in illo Mercurio, nempe à sali- bus introducta, quemadmodum multa extremè calida, ut Euphorbium, cataputia, & his similia, attrahant humores & evacuent, quamvis tamen in his possit esse peculiaris vis purgans, quæ non proveniat à caliditate illa manifesta, sed occulta qualitate, ut quidam volunt. Verùm in Mercurio aliter se res habet: In hoc naturalis vis obtruditur admix- tis aquis & salibus, quæ fuit, humectando evacuare supe- rius & inferius, & alia præter naturalis & accidentaria ipsi conciliatur, nempe per sales & aquas fortes, quæ est, non purgare superius, sed solum inferius: Cujus rei nulla est ra- tio, nisi in calore, ut dictum, superveniente, non in humiditate, quæ oblitterata est: sint itaque cautores & medici & ægroti in ejusmodi Mercuriis mortificatis & strangulatis propinandis & assumendis, ne aliquid noxæ relinquant in corporibilibus & plus damni, quam commodi præstent. Nam non sequitur, nihil senserunt mali ægroti, sed bene se ha- buerunt. Ergo vis illa venenosa non adest amplius, nec nocere potest. Novimus esse quoque venena, quæ eo tempo- re, quicassumuntur, nō occidunt, sed sunt innoxia & insen- sibilia, cum tamen in posterum existant læthalia. Quid? si tale quid contingeret in Mercuriis illis mortificatis, ut mortificarent potius assumentes post aliquod temporis spatium, quām à morbis relevarent? Demus, quod primò relevarint, cur non & postea nocere poterunt? Nec verò medicus, nec æger de his rebus certus esse poterit, nisi evē- tu: Imò si unus aut alter nullam noxam inde sensisset, né- pe in humido morbo vel temperamento quis certus fuerit, quod nec alius in alio morbo vel temperie corporis. Novi-

mus quendam circumforaneum seu Empyricum medi-
castrum arsenicidrachmam unam vel plures in corona a-
stantium assumpsisse per os atque inde post semihoram in-
tumefactum, miserum sibi theriacæ suæ auxilio subuenisse,
cum admiratione omnium, at cum id sæpius singulis die-
bus reiteraret, pollicitus sibi certissimum alexiterion fore
in sua pixide, (ignorans Theriacam appropriari venenis
potius bestiarum, quam corrodentibus) præsentaneam
sibi mortem accersivit, cum stupore adstantium: sic vidi-
mus aliquando puellam quadrimam vel circiter, bibisse
aquam venenosam arsenicalem, qua necantur muscæ, at
absque noxa, quia paulo antè cerasorum magnam copiam
ingessisset, quibus per vomitionem rejectis, nihil mali
senit, nempe per accidens: Eadem referuntur de ebrioso
quodam, quiaquam fortem seu separatoriam hausit noctu
pro alio liquore sitibundus, & restitutus est à præsente
mox medico: Tutius itaque est uti præsidii medicinali-
bus absque ullius noxæ suspicione: Mercurius per se est,
morborum plurimorum alexipharmacum, & ut testantur
quidam ipsius pestis (cum eo loco, ubi hic effuditur & tra-
ctatur, nunquam aut rarissime contagium hoc grassetur)
dummodo maneat in sua propria natura, & non à salibus
aut aquis corrosivis inficiatur & venenosus reddatur: Vi-
deant hinc illi, qui putant se illum præparasse, ne destruxi-
se aut corrupisse potius existimare possint: Nam Mercu-
rium nō purgantem superius, sed solum inferius naturâ suâ
illæsâ produxisse, æquè mihi possibile videtur, quam ignem
absque calore, aquam absque liquiditate & triangulum
absque tribus angulis. Detractâ enim proprietate rei qua-
si essentiali, res ipsa, quæ fuit, permanere nequit, sed fit a-
liud, aliaque forma innotescit: Indem miror, quosdam cona-

ri opio, euphorbio, scammonio & aliis ejusmodi fortissimis medicamentis, uti & Mercurio, certas qualitates, quæ ipsis sint essentiales, non accidentales præparatione suā præceptâ detrahere, substantiis illorum & virtutibus illæsis. Obtundere quidem possunt hanc vel illam qualitatem contrarietate ipsis propria, ut opii vim narcoticam acetosif, non euphorbii caliditatem, scammonii violentiam solutivam succo cydoniorum restringente, Mercurii vim ascendentem cum pilulis Rusti vel cochiis ad inferiora revellentibus, vix delectum præstare in correctione. Nam opium si torreatur supra carbones, unde flamma excitetur, quomodo ero certus, quod non vis illa, quæ operationem narcoticam efficere debet, torrefactione pereat, & saltem noxa abeat, hâc illæsâ. Vinum, quod sulfure infectum, ut sit vulgo, incenditur: Unde ero certus, quod sulfuris reliquæ & non potius optima spiritus vni pars consumatur, cùm constet, sulfur non incendi in humida substantia, sed in siccâ & terrestri, spiritum autem vini, humoris mixtum, faciliè inflammari. Hinc admirandum, quosdam ita pithita cerebri laborare, ut promittant horum à se præparatorum medicamentorum, alias fortissimorum, doses duplices aut triplices, imò ut pro saccharo tute assumi possint absque noxa, gloriantes quoque de artificio suo tam feliciter peracto, cùm non intelligant, se illud medicamentum aut ab innatis virtutib. spoliasse & destruxisse, aut ejus virtutes nocuas sub pallio quodam abscondisse, & sic serpentem magis noxiū reddidisse, quem sub dumetis, quasi in insidiis collocârint: si destruxerint, exempli gratiâ, virtutes opii, scâmonii, antimonii, Mercurii, quibus quodlibet maximè valebat, ita ut multum cujusq; assumi possit, opiu nō erit opium, nec scammonium scâmoniū, & sic de reliquis: Imò

Imè satius fuisset, in dosi parva nota & consueta unà cum correctione convenienti adhibita quodlibet administras-
se, quām tot laboribus interpositis dosin majorem, cum
dubio & precio majori. Mercurius itaque tum pro medi-
camento uti habeatur, quando non desinit esse Mercurius,
quomodo cunque præparetur, corrigatur, & cum aliis mi-
scetur: Unde sub una forma, nempe, ut dictum, præcipi-
tati innoxii, omnes operationes Mercurio dignas, superius
& inferius evacuando, perficiet. Quando verò fixatus
est in terream substantiam, amisit illam operandi virtutem
& temperamentum suum proprium, quo omnia elemen-
ta, præsertim aquam & terram, ita habet copulata, ut unū
cum altero in ascensione maneat inseparatum, & terræ
. Tujuſcunque qualitatem assumpsit, quæ est siccitas cum
caliditate accidentalē: Longè aliter se res habet cum auro,
quod solutum & desinens esse aurum, retinet tamen hu-
miditatem caliditati junctam, unde hoc agit in corpus hu-
manum, omniaque ejus membra, præcipue cor ac spiritus
corroborando. In caliditate enim & humiditate consistit
fons-vitæ, nempe humidum radicale, & calidum nativum,
quorum absumptione aut suffocatione homo interit, con-
fortatione & restauratioне, vigeſcit & vires recuperat. Haec
qualitates non sunt in Mercurio, nisi valde remotè, exce-
ptis passīvis & fœmineis, quidous si per artem masculinæ &
agentes, prout natura admittit, conjungantur, sequetur
compositum, quod caliditate & humiditate
exuperet, de quo in sequentibus
latius dicemus.

C A P. II.

De monte Saturni.

Saturnum h̄ic intelligimus non planetām illum mundi supremum, nec Deorum Ethnicorum quasi abavum & primum satorem (de quo in Hieroglyphicis nostris suo loco sat egimus) sed metallicam substantiam, quæ plumbi vel ejus minere, nomine appellatur, prout cōmuniter recipitur: Huic proximum à Mercurio locum concessimus, cum & in artis philosophicæ & naturæ operatione hac serie illum sequatur, testantibus Philosophis & ipsius rei experimentis. Demus enim, quod Mercurius det materiam seu ieminiūm primum operi, velut infanti, tum Saturnus suā frigiditate constringente, ut loquuntur, conceptionem adjuvat, & nigredine superveniente eandem esse factam demonstrat, ne quid de reliquis planetis aut coloribus bicaddamus: Hoc constat, in terræ mineris à Mercurio ad Saturnum facilem & proximum esse progressum, & Saturnū nil nisi Mercurium leviter coagulatum in quibusdam videri: Quocirca de hoc metallo non immerito nunc dicturi sumus, nempe ut primò demonstremus, quomodo ad aurum inde producendum quamplurimi respexerint; Deinde quatenus ad Tincturam, ac tertio, quomodo ad usum medicum adhibuerint, aut adhibere possint, & quid inde contigerit aut sperandum sit.

De

*De I. Quomodo Saturnus in aurum reduci
tentatus fit.*

Philosophi in scriptis suis s^epenumero Saturnum vocantes aurum leprosum & immaturum, occasionem præbuerūt curiosis artis chymicæ inquisitoribus, ut conati sint eum in aurum reducere coctione maturiori adhibitâ, nec non purificatione qualicunque, idque vel in fusa ejus massa seu substantia, vel in minera puriori & nobiliore, vel in Mercurio inde per artem facto: Qui in substâlia; perse, vel cum aliis id perficerent tarunt: Perse, hoc est, absq; peregrini additione, si qui plumbum tractarunt, ignis calore usi sunt, eoque vel leni & ejus liquificationem non causante, vel fortiori æquante, vel fortissimo, longe superante. Qui leni calore usi sunt sive in limaturis, pulveribus, aut substantia discontinua fuerit, sive continua & dura, operâ omnem impensam luserunt, etiam si longo tempore hisce ovis incubarint; Ratio est, quia vis agens ibi non est in plûbo, nisi sulfur illud comburens & fusum, quod non agit, nisi longissimo tempore, accedente calore moderato extrinsecus quemadmodū contingit in terræ vi sceribus circa mineras, non circa corpus fusum plum.bi: si quoque extra terræ claustra fufo jam metallo hoc fieri possit (quemadmodum Isaac fide dignus author annotat, plumbum ex antiquissimo tecto, fortè bis mille annorum detractum, in ceru-
Leni calore.
sam argenteam seu argentum finum magna sui parte, vi & calore solis, pluviarumque lotione, commutatum fuisse) tamen aliquot seculorum tempus requireret & lentissimū calorem, quæ duo homo neutquam ipsi præstare potest, etiam si Mathusalem ætate vinceret: Item statuendum de mineris plumbi quibuscumque, quibus nōnulli non abs-

46 TRACTATUS DE SEPTEM

que evidenti & profunda ratione per multos inhæserunt
 annos. Quod si calor administretur Saturni miseris, vel
 corpori liquefactioni æqualis, illæ sensim effumant sulfur,
 hoc in fæces ebullit, utroque modo in substantiam terreā
 sive longo, sive breviori tempore fit transitus, quâ utilitate,
 novit, qui expertus est. Citissimè verò corrumpitur plumbis
 substantia ab igne fortissimo, ut pote ejus frigidæ naturæ
 adversissimo. Causa cur plumbum ignibus destruatur,
 multiplex. Prima & præcipua, quod abundet sulfure illo
 communi combustibili & comburente, quod cum vehe-
 mentiore igne inflammetur, consumit suum subiectum seu
 socium sibi adjunctum, nempe argentum vivum, idque
 contingit vel magis vel minus in omnibus imperfectis, præ-
 cipuè in plumbō propter ejus abundantiam: secunda cau-
 sa est porositas quam efficit hoc sulfur in corpore, cui in hæ-
 ret. In hanc enim flamma & calor ingreditur & devastat
 quicqd ibi invenit calori non assuetum, quale est tertio ar-
 gentū vivum adhuc crudum, frigidum & humidū, ideoq; à
 suo contrario, ut inimico, abhorrens & mutationem sui pa-
 riēs. Etsi n. ponderosum sit, non tamen id ratione magnæ
 argentivivi copiæ, sed potius cruditatis accidit; quia ad au-
 ri ponderositatem neutiquam attingit, cum eo duplo ferè
 levius, quo ad easdem quantitatis dimensiones, habeatur.
 Ex his causis Saturnus igne fortinon consistit, sed miruitur,
 hoc est, à natura sua aquæ fluente & metallica, in terream
 quandam, vitrificationi proximam substantiam converti-
 tur, ut per experientiam patet omnium eorum, qui Satur-
 num vel dimidiâ horâ ad vitrificatorium opus præparant,
 & in vitrum reducunt. Cur verò Saturnus sit reliquorum
 metallorum tam perfectorum, quām imperfectorum, ex-
 minator, & quasi tortor eorum, ut veluti innocentium cō-
 stantium

*Calor li-
quefactio-
nis.*

*Igne fortis-
simi.*

*Cau-
se com-
bustio-
nis
plumbi.*

stantiam, horum, ut reorum crimina probet & attestetur, causa ex dictis in proposito est. Pisces, si in propria sua aqua, velut ostrea in contēto succo, bulliant, nihili quid præter naturam patiuntur, quod sit peregrinum illis: Ita de auro argentoque cogitandum, quæ in Saturno, tanquam aqua vel succo suo, super testam & cineritium coquuntur, non quo coctio illis aliquid maturitatis aut qualitatis addat, sed saltem ut crudum superfluum, seu humores frigidiores secedant vel evaporent, hoc est, metalla imperfæta & impura: Accedit calor, non solum consumens exsiccando humidum immaturum, & segregans & movens ad latera heterogenea, congregansque homogenea & retinens. Unde Saturnus in cineres imbibitur à calore supernè urgente inferius vel ad latera repulsus, ut refrigerium suique salvationem acquirat, ex naturæ instinctu, quo gravia tendunt deorsum, & quodlibet, licet inanimatum fugit à suo contrario (ceu patet ex aqua frigida in fornacem ardorem infusa) qui dum fugit, sui maximè simile ratione sulfuris admixti, & secum abluit, velut aqua trahit oleum & perfecta relinquit in medio, utpote calori ejusmodi assueta & amica. Cur verò Saturnus nec Jovem nec Martem secum rapiat, hoc sit per accidens: Jovem, quia hic approximat æquato & substantiam habeat mediocriter puram, sed valde infirmam, Martem, quia hic ipsi non commisceatur, & maximè sit impurus. Non pauci Saturnum per calcinationem reducunt in pulverem, idque vel absque additione vel cum admixtione salis alterius verei peregrinæ ad corrodendum vel absterendum appositæ: Ex qua operatione peracta tandem lythargyrum rufum vel subalbum, in igne vitrificatoriam solummodo dans fusionem habet, non aurum, à quo longissimè abest. Qui in initio vel post addide-

*Lythargy-
rium.*

addiderunt acetum, forte ad solvendum vel incærandum, ut reciperet amissam humiditatem, vel melius purgaretur à superveniente sulfure comburente, cerusam albissimam quidem acceperunt, sed ad argentum & aurum omnino inutilem substantiam: Ex hac igni fortiori exposta minium, vel imbibitione cum urina, vel cum aliis alii colores, non aurum nec argentum resultant. Cum verò plumbum sit ex Mercurio & sulfure per naturā compositum, verisimile viderur, quod possit sulfure per ignis gradus combusto & separato arte ejus argentum vivū maturari & reduci in aurum; si quidem à frigido & humido non detur transitus ad calidum & siccum, nisi per medium æquatum, quod nec frigidum nechumidum nec calidum, nec siccum sit. Nam demus, quod in minera vel substantia plumbi sit prævalens humiditas cum frigiditate juncta, quæ post percoctionem vel calcinationem cum igne convenienti vertatur in siccitatem cum caliditate, comitante; inde rationabile est, quod in eo puneto, quo humiditas in siccitatem & frigiditas in calidatē vult trāsire, fiat prius æquatio omnium qualitatum; quæ est auri temperies, & per consequens, plumbum prius vertatur in aurum quam in lythargyrum aut aliam substantiam siccam & calidam. Verum cū experientiā huic ratiuncula reclamet, sufficeret hæc intelligenti, ne in ejusmodi errores incideret unquam, nisi cognitum haberemus, in his nullum adeo circumspectum esse, quin spem sibi faciat eventus melioris & optati, modo vel minimum, quod arideat, animadverti possit: Idcirco causam evidentiorem trademus cur non hocmodo æquatio fiat in aurum, si calcinetur plumbum quocunque igne, vellento vel forti, cum vel absque additione rei alterius, sed in substantiam ab au-

Causa

Causa cur videatur plumbum coagulari posse in aurum.

Causa, cur id fieri negat.

ro remotissimam abeat. Causas corruptionis plumbi in ingle jam ante exposuimus, quæcum sunt verissimæ, hinc e-
jus argentum vivum omnibumiditate radicali spoliatur &
vitro fit proximum: Aequatio autem contrariarum qualitatum
non accedit, quia non fit totalis separatio sulfuris combu-
rentis, sed saltem unius partis, cum forte duæ ejus partes
maneant in composito, nec sint separabiles, quia ob terre-
streitatem aliquid fixitatis in se habent, non quidem aureæ
sed terreæ viscosæ, mox vitrificadæ. Et quo major pars ejus
sulfuris sit combusta, eo magis exiccatum & depravatum est
argentum vivum: Unde hoc ex sua natura in terram mu-
tatum, à fæcibus sulfuris facile in vitrum reducitur, quod est
omnium compositorum ultimum: Quod si per artificium ignis
vel alium modum concedatur ex plumbbo posse omne sulfur
segregari, neque tū ille Mercurius purus in aurum æquari pos-
set, quomodo cūq; tractetur. Quia in auro sunt omnes qua-
litates quatuor contrarie in summis gradibus, qui summi
gradus non possunt hac ratione in Mercurium frigidum &
humidum introduci, cum quantum siccitatis & caliditatis
accidentalis non essentialis, huic Mercurio acquiratur, tā-
tum ille amittit humiditatis & frigiditatis, donec omnem
humiditatem & frigiditatem amiserit, & earum vice siccitatem
& caliditatem posse derit; atq; hinc nulla fieri equatio quali-
tatum, & per consequens nec aurum. Idem fieri videmus in
aliis operibus: Calx calidissimæ qualitatis fit ex lapide sua
natura frigido. At post combustionem non ille lapis est
calidus & frigidus simul: sic aqua, quæ prius est actu fri-
gida, post admotionem ad ignem in distillatione vaporosa
actu calida existens non retinet de utraq; qualitate, sed una
abit, altera adveniente: sic quod de actu hic dicitur, id est de
potentia, & quod de duabus, idem & de quatuor qualita-

G tibus

80 TRACTATUS DE SEPTEM

*Deredu-
tione plūbi
in Mercur-
rium.* tibus compositi intelligendum est. Nonnulli considerant plumbum vel in substantiam malleabile congelatum vel in minera etiam clara existens nimium sulfuris combustibilis per ignis calcinationem vix unquam segregandi continere, alias invenerunt vias ad naturam ejus purificandam, & à fæcibus sulfureis segregandam, nempe reducendoid in Mercurium currentem, quem si habeant, promittunt sibi ejus coagulationem in aurum per se vel cum auro juncti possibilem. Cùm enim ejusmodi coagulationem Mercii propter hujus cruditatem fieri non posse animadvertant, quia natura in hoc nullam, in plumbō verò aliquā coagulationem sua sponte incepit, ideoque hoc magis naturae consentaneum, quam illum opinantur. Nam quod philosophi dicunt, incipiendum esse arti, ubi natura imperfectum reliquit, id non absque ratione de plumbō intelligunt, in quo sit incepta digestio, mollities & mediocris cruditas, ut facile tractari & compleri possit artificio, aliás per naturam relictum imperfectum: Cumque metalla reducenda sint in primam suam materiam, hoc est, in Mercurium, à quo ducunt originem, hinc plumbum necessario statuūt in Mercurium currentem reducendum esse. Hoc ut perficiant, multas inierunt vias, quæ omnes duplīci modo differunt, nempe ut vel putrefactione & abstersione, vel solutione & adjectione Mercurii vulgi, id tentarent. Primo modo, quidam ipsum plumbum distillare conati sunt, estimantes Mercurium ejus in liquefactione ascensurum, & sulfur in fundo mansurum: sed illis illusit vana opinio, cùm contrarium proferri acciderit, nempe quod sulfuris aliqua pars ascenderit citrino colore, argentum vivum verò cum majori ejus parte manserit in fundo, tandem in pulverem aut lythargyrum redactum. Alii per descensum idem ten-

tarunt

târunt, quasi voluerint plumbum in laminis calci vivæ superpositum, strato super stratum facto; & igne supernè a gente argentum vivum ejus cibrare vel colare per calcem vivam in foveam subiectam. Atque hoc institutum evenitu & spes sua frustratum fuit. Causa verò, cur argentum vivum nec ascendere, nec descendere potuit, relictis suis fæcibus sulfureis & terrestribus, hæc est: Quia in fundo naturæ hæc duo arctius colligata sunt, quam ut artificio, quod igne perficitur, separantur ab invicem. Unde medio aliquo abstergivo vel separativo extraneo egent, vel argenti vivi homogeneo collectivo, eoqué vel crudo vel maturo, & a gente. Media ejusmodi abstergiva habentur sales, armoniacus, turturi & his similes. Collectiva sunt Mercurius vulgi crudus, vel sulfur aureum, fixum & maturum. Hinc alii assūmperunt dictos sales, cùmque iis mistis plumbum putrefecerunt per certum tempus, post quod distillârunt, & Mercurium, ut dicunt, extraxerunt. Secundò per solutionem plumbum in Mercurium reducitur, si, ut quidam experimentati sunt, solvatur in aquam fortē, & Mercurio vulgi adjecto, separatur ejus Mercurius sensibiliter. Multi alias invenerunt modos ad eandem intentionem, quas prætero. Horum omnium etsi labor non videatur male collocatus, cùm ex metallo non metallum, ex non Mercurio Mercurium fecerint, tamen vereor, quod uero utilitas aliqua, quoad ejus coagulationem in aurum, expectanda sit: sive enim aurū misceatur, vel amalgametur cum eo, & coquatur, quicquid nonnulli jactent, sive per se coaguletur lento igne, impossibile est, quod sulfuris aurei qualitates agentes introducantur in illud: Nam quicquid de ipso plumbō aut minera ejus, nec non de Mercurio antehac dictum est, cur illa in aurum non coagulari possint, eadem causa &

*Causa cur
Mercurius
Saturni in
aurum ne-
queat coa-
gulari.*

G 2 hic

sulphur. anni estas.

TRACTATUS DE SEPTEM

bic obstat, licet in Mercurio non sittanta sulfuris comburentis quantitas. Qualitatibus enim patientibus destructis introducuntur illi agentes qualitates, & non sit æquatio o. mniū contrariarum in eodem composito remantium, quod fieri debebat, si aurum futurum sit, idque in summis qualitatum gradibus, ut ante dictum. Eandem ob causam nec aurum amalgamatum cum Mercurio Saturni eum in aurum perficere poterit, cùm aurum nihil habeat superfluum in sua perfectione, sed simpliciter sit perfectum, ideoque de sua simplicitate si aliquid alteri Mercurio concederet, ipsum egestate laboraret, prout Bernhardus Comes optimè differit. Ne quis autem existimet, Mercurium plumbi qualicunque modo coagulatum in aurum nobilitari, cùm contrarium re ipsa experietur, nempe ipsum in terram inutilem degenerare. Quod si verò à sulfure auri fixo & agente, hoc est, calido, & sicco, tingente Mercurius plumbi coaguletur, nullum est dubium ex eo, ut & alias aurum perfectissimum fieri posse, de quo hic non est disserendi propositum. Tantum sufficiat de primo Saturni usu seu in aurum coagulatione, sequitur de præparatione ejusdem ad tinteturam.

De II. Usu Saturni ad Tincturam.

Pauciores, ut opinari quis posset, quæsiverunt tinteturam fixam & spiritualem in Saturno, cuius corpus sit facilis corruptionis seu destructionis in igne & aquis corrosivis multiq[ue] sulfuris comburentis & terrestris particeps, nihilominus, cum judicia operantium sint diversa, scriptorumque sententiaz diverfissimè accipientur, quicquid alii de propinquitate plumbi & auri inter se intellexerunt & ad coagu-

coagulationem unius in aliud retulerunt, quidam ad tinturam ex plumbo conficiendam, interpretati sunt: Accedit, quod à Philosophis passim inculketur, æs & plumbum esse lapidem preciosum & in plumbō esse masculum & tincturā utramq; tā albam qua rubrā, ut monstrat cerusa & minium, dummodo debitè inde educatur: Hinc secundūm sonum verborum conjunxerunt, æs & plumbum, vel hoc & arsenicum aut acetum, & nihil tale reperebunt, artemque vel abjeccunt omnino ut impossibilem, vel imperfectam relinquere coactisunt. Quidam subtilius operari volentes, atque in hoc Isaacum imitati, Saturnum variis præparationibus ad puritatem & substancialē tenuitatem quandam reducere vcluerunt, ut in metallā radicāliter ingredi, iisque adhærere posset, eundem ad nihilum seu fæces inutiles redegerunt, quomodo cuncta animam Lunæ vel Solis immittere, vitamq; tribuere illi tentarint. Verum hæc opera omnia esse frustranea experientia singulorum tandem licet rariū & non nisi post multorum sumptuum interpositionem convincit. Quomodo enim quid boni fructus ex arbore mala expectabis. Quomodo ex colocynthide mel, aut ex simeto fastido rosam suavissimi odoris elicies? sanè vix unquam per artificium, licet natura suis arcatis operationibus utrumque educat, nempe ex amaro dulice, & ex fastido suave. Nam quid uvis, pomis, pyris & ejusmodi immaturis fructibus palato ingratius? quid iisdem calore Solis maturatis acceptius & mitius? Quod siarsunque naturæ manum vicariam & quasi obstetricem præbeat, videmus ad effectus admirandos, ad quos alias nunquam perveniret, eam contendere & aspirare. Annon ex sylvestri arbore, cuius fructus sunt acerbissimi & esui inutiles, circa truncum abscissa & ramo seu surculo nobiliore ei-

dem insito coalescit genus arboris, surculo, non radici, simile & fructibus correspondens nobilioribus?

Ad hujus exempli imitationem quidam conatis sunt Saturno aliquod germen inferere & compositum soli seu calori philosophico committere, donec satis maturum sit, & absque dubio votum suum obtinuerunt: Verum in electione horum mineralium cautum quem esse debere admonet bonus ille senex Morienus, cui ut morem gerat, æquum est. Nos ut & hoc loco Indicem, qui in triviis meliorem semitam hæsitanti ostendat, statuamus, figuram adjectimus sequentem:

SANGVINIS DRACONIS DESCRIPTIO.

Intertia illa mundi parte, Africa dicta, ubi maximi ardores & aquarum penuria, ideoque regiones sunt latissimæ quidem, sed non satis frequentes incolis, iisque potissimum nigris antibus & barbaris populis: econtra feris horridis & monstrosis partim, partim venenosis & hominum generi infestis abundant, quales sunt tigrides, pardi, leones, iisque similes, quarum ad fontes aquarum dulcium, rivosque cōventu & mutuo insultu semper aliquid novi generis suboritur diversi omnino in specie à singulis suorum parentum: Hic, ut cætera prætereamus, elephas visitur singulari, ut corporis magnitudine, sic prudentiâ conspicuum (cui non nulli intelligendi, loquendi & scribendi aptitudinem, humanæ proximam, attribuunt) inter reliquas bestias pri-^{mum} tenerelocum: Cui, ut nihil est ab omni parte beatū, continuo se invidum & hostem internecinum draco prægrandis offert. Hic ut tam vastæ beluz, cui viribus longè sit impar, damnum ingerat, non audens aperto Marte cum ea configere, rem ex insidiis aggreditur hoc modo. Observat quâ viâ elephas aquatu redditurus sit, eandem, ubi arctior est, præoccupat, seseque inferiori loco abscondit, donec elephas aquis prætumidus accedat, cuius pedibus nexus & gyros suo corpore sinuoso injiciens sanguinem libat & ebibit. Tandem ubi viribus defecerit elephas, draconem, circum se in nodum reflexum, jam crux saturatū, deoque victoria contra hostem obtenta securum, suo pondere in terram corruens, ipsa morte vindictam sumens cōterit & extinguit, omni regurgitante & offusso ejus sanguine, qui post DRACONIS (licet potior pars c'phantis sit) dicitur, ad medicinam aliasque necessitates hominum non inutilis. Draconem hunc, cuius sanguis ad medicinam philosophicam assumitur, oportet quem probè agnoscere, ne terreum

terreum quid, seu exterræ fundo depromptum, aut aliud
baud conveniens in ejus locum substituat. Est autem ex
eogenere, quod Saturno, Apollini, Aesculapio & Mercurio
asscribitur, quod Cadmi socios interfecit, & ab eo interfec-
tum, quod vellus aureum observavit, quod pomis aureis
Hesperidum hortis invigilavit, quod Geryonis Tricorpo-
ris boves puniceos custodivit, Typhonis & Echidnæ sobo-
les: Saturno appropriatur dum capite caudam apprehen-
dit, non quasi tempus significet, sed quod in seredear, & ex
duobus, nempe capite & cauda unum quid fiat: Appollini
affingitur, quia ab eo sagitis occisus putatur Typhon, qui
putrefactus Python dicitur: Aesculapio, quia medicinæ re-
vivificativæ & juventam restaurantis Draco symbolum
est & subjectum proprium Mercurio, cuius caduceo
appingitur duplice, masculi & fœminæ forma, quia con-
stituit duplē Mercuriale substantiam Hermaphro-
dyticam contrariarum operationum, nempe quod durum
mollificet & molle induret: Cadmi socios interfecit, quia
idem sunt rex, quod hic elephas, & à Cadmo interficitur vi-
ceversâ, quia elephas draconem moriens, occidit. Reliqua
omnia, ut etiam jam dicta, petantur ex nostris Hierogly-
phicis, ulterius ibidem explicata, quæ lucem hisce dabunt
clarissimam.

De III. Usu Saturni ad Medicinam.

Si consideremus jam substantias ex Saturno productas
ut sunt lythargyrum, cerusa, minium & ejusmodi, animad-
vertemus eas corpori humano interius assumendas plus
noxæ, quam utilitatis allaturas, cum eadem inter venena
potius, quam medicamenta ponantur: Causa verò harum
nocuæ

nocuæ qualitatis videtur esse manifesta, non quia per se sint venenosæ, ut arsenicum, sublimatus & ejusmodi corrosiva, nec ut venena animalium, sed quia venas & vias corporis humani obstruant, & inimicam cordi qualitatem, frigidam & siccum communicent. Quomodo cunque itaque plumbum præparatum per calcinationem ab igne factam non solùm non amittit suam frigiditatem, quam ante habuit, sed quoque sulfure ejus calido combusto magis auctâ possidet, utpote jam factum præterea siccum, quod est terræ proprium. Est quidem plumbum ante combustionem diversarum virium, ratione argenti vivi, frigidi & humidi, ac sulfuris calidi & sicci, in una mixtione existentium. Nam usu cognitum est, quod non solùm repellat sanguinem sua frigiditate, sed etiam discutiat caliditatem, ut appareat in gangliis aliisque partibus subtumidis: adhæc humectat suâ aqueâ humiditatē, & exiccat terrea qualitate: ratione humectationis exiccatis locis adhibetur, ab argento vivo inunctum: ratione exiccationis, præsertim calcinatum, ulceribus humidis, imò & cancrofis, ut lamina ejus cancro non ulcerato & labiis (quod miremur) humanis ne nimis excrescant. Cicatrizationem quoque adjuvat, si debitè applicetur vel inseratur locis eam requirentibus. Nihil hic dicimus de sale Saturni, aut saccharo ex minio parato, hisce similibus, quia sunt ejusdem originis, qualitatis & operacionis: Unicum nobis ex **Saturno** remedium interius assumentum innotuit utilissimum, si mineræ ejus purissimæ Lunari fœtu prægnati per ignis gradus fixatæ & purificatæ Mercurius vaporabiliter misceatur, ita ut ex duobus Mercuriis unum quid fiat citrinissimum, quod est medicamentum admirandarum virium in morbis quibus cunque chronicis & humoribus felicissimè usur pandum, alibi à nobis

H Cœli-

C A P. III.

De Monte Jovis.

INTER omnes Deos gentilitios Jupiter primatum & præminentiam obtinuit, quod nec de planeta, nec de metallo ejusdem denominationis cum eo statuere licet: Unde qui Jovis illius Olympii dicti velut Divi, facta, aut stellæ erraticæ inter Saturnum & Martem in cœlo elevatae cursum & operationes metallo, quod stannum propriè appellatur, assignare velit, in rerum judicio & comparatione nominū aberrare invenietur: Vix enim quicquam hæ duæ substantiæ cum fictitio illo Jove, qui adulter, & nescio quibus non vitiis insignitus à poëtis fingitur, commune habent præter nomen, quod tamen huic metallo more chymistarum, propriè attribuitur: Jupiter planeta calidus & humidus præsumitur, ideoque Dominus humanæ vitæ, quæ in calore & humido consistit: An carundem qualitatum & virtutum sit metallum ejus nominis, dubitari potest: Nihilominus cum stannum & usu & estimatione vulgi in satis magno habeatur precio, de eo secundum institutum ordinem, nempe primò de ejus coagulatione in metallum perfectum, deinde quomodo à quibusdam ad tincturam inde conficiendam sit adhibitum, tertio de usu ejus in medicina, agemus.

De

*De I. Usu Jovis ad coagulationem in metallum
perfectum, argentum ac aurum.*

Geber multis in locis, ut & author speculi Alchymiae, Jo-
vem enumerat proxime post perfecta metalla, si conside-
retur ejus status ad oculum, nempe puritas argenti vivi,
splendor, cum Mercurio assimilatio & æquatio componē-
tium, quæ omnia de nobilitate ejus præ cæteris imperfectis
attestantur: Adhæc in opere Philosophico proximum à Sa-
turno locum occupat, qui propter colorem post nigredinē
subalbescentem seu cineritum eidem asscribitur: Quibus
indiciis quidam ducti stannum ex plumbo loto purificato
aut adjecto Mercurio educere conantur, considerates ho-
rum duorum affinitatem & convenientiam; Alii argentū
existanno, à quo illud parum abesse putant: Quod si ita se
haberet, tum ex Saturno facilis esset transitus ad Lunam
per viam Jovis, & inde ad Solem. Verum persuasio rei, quæ
non est, hic prævalet: quemadmodum patebit ex natura
& proprietate Jovis collata cum cæteris, Saturno & Luna.
Jupiter splendet mediocriter propter argentum vivum,
Lunaque proximus videtur, Saturnus nigricat in opere &
valde infectus apparet, ut poterit lividus & terræ propinquus.
Luna verò in omnibus notis perfecta & constans visitur,
clarissima & alba, ignitionem patiens moderatam, ante-
quam liquefacit, in cineritio permanens: quæ Jovis non cō-
veniunt, nisi ex parte, Saturno autem nullo modo. Nam
etsi Jupiter, ut dictum, splendeat, Luna tamen radiis mul-
tum concedit: Adhæc licet Jupiter non ita facile cedat in
cineritio, nec mox segregetur ab argento aut auro, tamen
mox in calcem subnigrā cōburitur & humiditate sua radi-

cali privatur, ut in reductione ejus in metallum, faciliter in vitrum abeat, quod non contingit ulli ex perfectis: Cum itaque dicitur, quod Jupiter in cinerilio maneat, id intelligendum, in igne leviori, non examinationis, & quod non facile à perfectis separetur sua substantia illæsa: Nam si centū partes Jovis cum una Lunæ sint fusione commixtæ, quæritur quomodo arte hic Luna separetur à Jove, ut hic non comburatur: si enim Jupiter in tantâ quantitate comburi deberet, videtur major futurus labor & sumptus majusque dispendum in Jove perdendo, quam utilitas ex Luna salvata acquirenda. Adhæc combusto Jove in tanta copia cineris ejus, non facile inde Lunæ tantillum ignibus exprimi posset, nisi fluxu adhibito: Unde labor & sumptus longè excederent speratum precium: Sive rò una pars Jovis juncta sit centū partibus Lunæ, tum combusto Jove salvatur Luna facilimè: Inde quo plus Jovis sit & minus Lunæ in mixtura, eo difficilius videtur & minus operæ premium. Non autem melatet, artifices innvenisse modum per descensum, quo utrumq; metallum, Jovem & Lunam, magna ex parte separando salverit, prout necessum est fieri in concrematione ædium, cum omnia metalla imperfecta & inter hæc abundantius stannum, fluxione permisceantur: Ex quibus apparat, Jovem reverà in cinerilio non durare, sed combusti, licet argento & auro profundius, non tamen in radice, adhæreat: Causa hujus adhæsionis licet petatur ex æqualitate partium componentium, hoc est, sulfuris & argenti vivi, quorum unum in viribus non excedat aliud (de vulgaribus intelligendo) tamen potius ex argentivivi natura & copia desumenda venit. Cum enim aurum & argentum maximè convenienter cum Mercurio puro & claro, qui minus sulfuris admixtum habeat, ideo Jovi præ Saturno

Saturno, Venere & Marte, proximè post ipsum Mercuriū aggregantur, quasi inseparabiliter, quod inde apparet, quia si Mercurius vulgi fugā amisisset, & malleabilitatē & constantiam haberet, ut stannum, tum argento & auro admixtus, nullo medio inde separaretur, hoc est, nec superiùs abioret per fumum, nec inferiùs ullo artificio. Cùm itaque stannum proximè accedat ad Mercurium, quem suo splendore, nec non stridore sub dentibus satis ostendit, tunc difficultius à perfectis segregatur. Nam sequestrator ille & examinator Saturnus, cùm multum habeat sulfuris combustibilis admixtum suo argento vivo, cogitum tergum dare ignibus desuper accensis, atque ita se insinuet in cineritium pro sui salvatione, ne abeat in non metallum seu lythargyrum aut vitrum, in qua fuga sulfure ejus trahit argentum vivum suum proprium, nec non cognati metalli, cupri aut latonis, non autem stanni, quia stannum plus habens Mercurii clari, quàm sulfuris terrei, hinc non est obediens Saturni rapacitati, sed manet potiùs supra cineritium apud perfecta, tanquam cognata sibi, ratione Mercurii, quàm imperfecta dicta, ratione sulfuris, idque ex sola naturæ similitudine & appetitu, quo aqua aquæ, & omnes simile aggregatur suo simili, non ex delectu aut sensu, qui inanimatis non inest. Causam jam dictam multi non intelligentes, ac interim Jovis cum perfectis similitudinem considerantes, non dubitarunt hunc per artem ad ea adducere coagulatione, aut potiùs calcinatione & fixatione: si enim illud, quod summam Jovis perfectionem impedit, quo minùs sit argentum & aurum, tollatur, putarunt suâ sponte ad eam redditum: sunt autem ex evidenteribus impedimentis in Jove, sulfur comburens & fœtens, stridor sub dentibus, ponderis defectus, mollities, & ignitionis convenientis fu-

sionem præcedentis absentia, malleabilitas vitiosa, seu frā-
gibilitas, & minor tenuitas substantiæ, idque ad Lunam, ad
Solem verò, præter hæc omnia perfectiora, citrinitas. Hæc
itaque per artem removeri posse, & argenti aurique pro-
prietates induci stanno, iidem omnino possibile existimâ-
runt. Media, quibus hæc perficere tentârunt, fuere par-
tim solus ignis, partim ignis cum salibus aliisque adminicu-
lis, aut aquis corrosivis. Qui solo igne, eundem processum
adhibuerunt, quem alii in Saturno aut Mercurio, nempe ut
vellento calore coagularent, & superflua ab eo separarent,
vel liquefactione adhibita, vel igne fortissimo. Verùm his
idem contigit, quod illis, nempe opinio frustrata, non ex
voto succedens. Autenim stannum mansit, ut priùs, aut in
calcem redactum, aut in vitrum, nec ulla reductio facta est
in argentum aut aurum. Causa est, quia natura non admit-
tit eiusmodi saltus, nec violentiam, ut quid reducatur in ar-
gentum aut aurum, absq; argenti aut auri formæ introdu-
ctione, quæ forma cù:n non sit in stanno ante, nec post ma-
nente illæsâ ejus substantiâ immitti potuit, prout sub Sa-
turno prolixius demonstratum est. Dernus, quod lenta co-
ctione Jupiter indūretur magis, imò & à sulfure suo per lo-
tiones adhibitas artificiales purgetur, ut Lunæ splendorē
& formam externam referat, verùm propterea non erit ar-
gentum verùm sed sophisticum, quod et si examen cineri-
tii sustineat, tamen reductionem post solutio-
em ab aquis fortibus vix patietur, nec in cæteris proprietatibus, ponde-
re, ignitione, fusione, malleabilitate & similibus erit idem
cum argento naturali. Qui sales, vel aquas corrosivas ad-
hibuerunt, eodem modo & citius Jovis substantiam corru-
perunt potiùs, quàm perfecerunt. Ratio est, quia exiccan-
do ejus propriam humiditatem eum ad vitrificationem
magis

solo igne.

*Igne cum
salibus.*

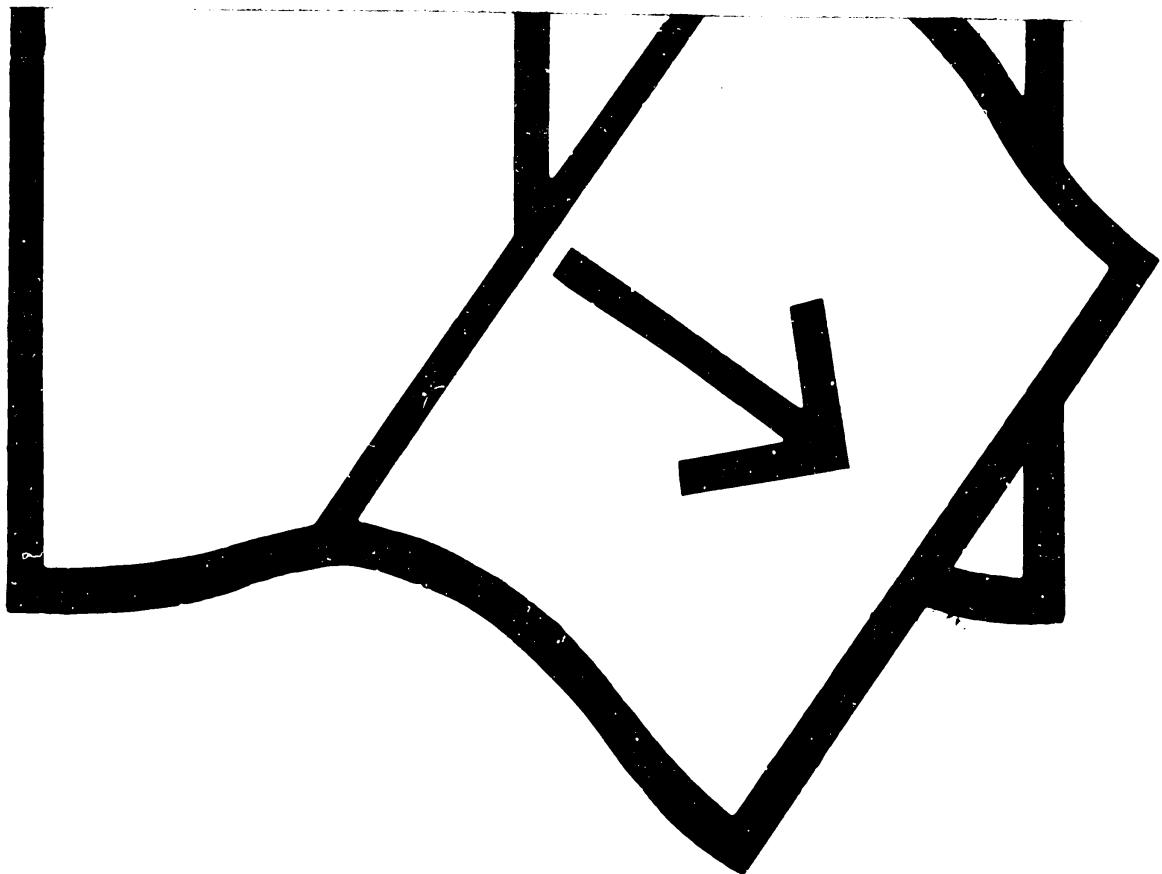
magis promptum reddiderunt, ut ab experimento patuit. Nonnulli Mercurium inde elicuerunt, prout ex Saturno diversis operationibus, quo multum se perfecisse gloriantur in transmutatione chymica, sed ego non credulus illis, qui novi formam argentia aut auri non existere in hoc argento vivo, nisi fortè remotissimè, unde nunquam per artem educi possit. Ex bove, ajunt, posse fieri canem, mutationibus naturæ intermediis, nempe si bos à canibus devoretur, & in semen caninum transferatur, ex quo postea nascatur canis. Verùm tale quid non expectabunt ex Jove, ut transfat in Lunā artificialibus intervenientibus concoctionibus. Causa est, quod ibi natura sola, hic ars operetur. Ars autem naturam imitari, quantum possibile, aut potius, naturæ opera adjuvare debeat: sic natura immittit formam rebus generatis, qua immissa & perfecta in momento fit generatio. Hoc modo ars in res per naturam habiles immittit formam argenti ac auri, eamque de potentia in actum reducit, quam in suo subiecto proprio seu Mercuriali substantiâ præoccupatam transfert in quodlibet argentum vivum, quod per æquationem mutat in argenteum & aurum actu, idque quasi in momento, sulfure omne extraneum separando & comburendo. Tale quid cùm fieri nequeat ab arte circa Jovem, inde nec hunc absque formâ illi aliundè immissa in argenteum aut aurum transmutari posse certissimum est. An verò talis forma peti possit ex eo, hoc est, an Jupiter in tincturam argentificam vel aurificam promovere queat, de eo nunclatius inquiremus, nempe sub secundo usu.

*De II. Usu ad tincturam, de qua queritur, An eis:
Jove fieri possit?*

Non videtur consequens; Jupiter non potest artificio ullo ad perfectionem promoveri per se; Ergo nec tinctura ex eo confici. Differunt enim longe inter se, in aurum perfici seu coagulari, & in tincturam ipsam reduci: Hoc quidem longe quid preciosus suo censu habendum, sed illud non minus difficile. Tinctura forte absque auro vulgi perficitur, aurum autem verum vix absque tinctura: Unde non satis est, demonstrasse, Jovem non figi in verum argentum vel aurum, sed insuper addemus, quid sperandum de eo, quo ad tincturam. Jupiter à juvando dictus revera apud antiquissimos pro subiecto Philosophico ex quo omnis tinctura petatur, habitus est, quod convincunt tot fabulae de eo confictæ & introductæ, quæ videantur suo loco inter Hieroglyphica nostra. An vero sit stannum illud vulgare metallum non immerito dubitari posset: Quomodo cumq; sit, utriusque partis & adfirmantis & negantis rationes veluti palmam, in medium producemus, ut quilibet discrecus & intelligens mox veri imaginem videat & percipiat: Qui adfirmant, præter allatas ex antedictis authoribus, Gebro, Speculo & aliis authoritates nec non innumeras ex antiquissimis de Jove fabellas revera chymicas producunt ex rei natura, momenta hujusmodi, quod nimirum argentum vivum in Jove sit, quo ad imperfecta, optimum habile ad figendū, quia non fixum, & ad tingendum, quia non tinctum particeps sulfuris albi & rubei, mediociter preparati & fixi; Unde non impossibile sit ad ejus perfectā præparationem, fixationem & tinctionem pervenire: Quæ habili-

Rationes
adfirmatiū
ex Jove
tincturam
fieri debere.

habilitas seu potentia cum non existat in aliquo imperfe-
ctorum simul, nisi in Jove, cur non igitur in actum potius
ex eo, quam aliis deduceretur? Ad haec Jupiter pro spiri-
tuali habetur corpore, facilis mutationis, boni splendoris,
pau*ri* sulfuris terrestris & quod sit ad frangibilitatem pro-
num, imo & vitri fragilitatem; quae omnia accidentia tin-
cturæ veræ competunt, vel potius corpori, ex quo illa per-
ficienda sit. Alii his adversa ponunt, Gebrum aliosque au-
thores vetustissimos respexisse longè alium Jovem, nempe
eum qui sit Martis pater, ut & alium Saturnum, nimisrum
ex cuius genitalibus Veneris pulcherrima nata sit. Item &
Martem alium, qui cum Venere concubens sit pater
Harmoniæ copulandæ Cadmo: que omnia non possunt dici
de vulgaribus metallis, stano, cupro & ferro. Deinde, quod
fixum non est naturâ, non posse figi per artem, quod cum
de Jove dici non possit, ab illis repudiatus est. Denique esse
longè aliam rationem producendi tincturam ex sua radi-
ce, quam per solari separationem superflorum. Opus
quoque esse adjectione deficientium, in quibus duobus se-
cundū Hippocratem omnis medicinæ ratio versatur. Jupi-
ter itaque ab his eadem facilitate profligatur, quam ab illis
admittitur. Nos licet arbitri officium in tam difficiili con-
troversia nobis non assignemus, tamen quid judicatum sit
in similibus questionibus reminisci possumus.

Documents manquants (pages, cahiers...)

NF Z 43-120-13

Agatocles Sicilię rex humili loco, patre figulo natus cum sese à plerisque subditorum propter natalium suorum obscuritatem despici animadverteret, auream pelvim, quā diu usus fuerat ad excipienda corporis recrementa, curavit in formam Jovis, seu divi maximè venerandi ab artifice converti & ornatissimo habitu effungi, eamque in summo templi loco poni; ad quam cum omnes singulari reverentia & pietate accurrerent, inque terram proni procumberent; En, inquit Rex, vos veluti Jovem in hac forma aurea, quæ tamen ex quodam abjecti viuis vasculo adeo excellens facta

De Montibus Planetarum. 69

facta est adoratis & colitis: sic mihi ex figuli filio facto Siciliæ regi debetis honorem & observantiam, quam hoc exemplo & invitamento ab iisdem quoque obtinuit. Ad eundem modum etsi Jupiter manens in sua pristina forma vilissimus habeatur, tamen si ad tincturam perfectam evehatur, non Jupiter amplius, sed rex in omnes sibi subditos, hoc est ex Mercurio generatos, futurus est. Nam forma dat essentiam rei, non materia, sed hæc illam assument & amplectitur, ut fœmina virum. Ut enim jam dictus rex in summa maiestate sedens coronâ aureâ decoratus, in mensa patinas figulinas luto oneratas inter gemmas & aurum collocari voluit, ne scilicet unquam è memoria excideret, quâ prosapiâ & domo, veluti ex qua materia tanta forma ortum duceret, ita quoque forma philosophica nūquam suæ materiæ oblita, eam ubique viderit aut tegerit, agnoscet, & ad se rapiet, quoad potest, hoc est, in aurum convertet. Unde patet, cum tinctura debeat agere in metalla imperfecta, atque illa ad summum metallicæ dignitatis apicem evehere, quod ex metallis, tanquam matrice extracta sit, quæ deinde similitudine suæ naturæ afflueret & congregetur omni metallico generi, idque, nisi sit perfectum, perficiat. At quorsum hæc, inquires, anne ex his sum certus, Jovem esse materiam philosophicam? Respondeo, Jovem vulgarem esse nego, Philosophis notum adfirmo. At qualis hæc? quæ in aquilæ forma Ganymedem in cœlum evexit, quæ in aurum mutata Danaæ in gremium decidit, quæ sub forma cygni albi Lædam compressit, ex quibus paucis de similibus quamplurimis judicabis. Nisi enim ad volatum sit idonea, aut ad lapsum suo pondere apta materia, non est Jovis nomine digna, cum nemimum juvare possit opificem, sed plurimum morari.

TRACTATUS DE SEPTEM
De III. Usu ad medicinam.

Nunc ad medicinam quantum spectet Jupiter, breviter adjiciemus. Non quidem magni usus est in medicina corporis, nisi quod vasa ex eo ad medicamenta vegetabilium continenda fiant, sed hoc potius ex perversa multorum ignorantia contingit, qui Jovem dominum (veluti in Saturnalibus antiquis mos erat) servis suis servire non sine usu intelligentium jubent, cum potius ille in medicamentum redactus optimum, ab his scilicet vegetabilibus in vitrum conversis transparens, contineri & servari deberet. Tanta est humani ingenii infirmitas & labilitas, ut quae rara sunt, minus utilia preferat utilissimis in copia existentibus, ut ex veste judicet de corpore, ex corpore de mente. Cum decora & aurea vestis saepe abscondat corpus deformes; corpus vero pulchrum nec raro mentem enormem, & vice versa. Vestem vilem detrahe Jovi, & habebis medicinam optimam, dummodo hanc conjungas cum Jovis filio optimae indolis, cuius nutrix Latona extitit. Osiris, inquam, qui & Jupiter & Apollo & Mars, uxorem educat sororem Isidem, Junonem, Dianam & Venerem, ut ex duorum conjugio mascula proles nascatur. Alii calcinant Jovem, & conjungunt cum duplo sublimati, distillantque per retortum unde diaphoreticum medicamentum conficiunt, ut sperant. Verum, qui his utuntur, sint cauti, ne corrodenti veneno tunicam induant, quam exutam, hostem se potius vitae humanae, quam amicum declareret.

C A P.

C A P. IV.

De Monte Veneris.

Inter metalla, quæ Deus usui humano maximè inservire voluit, est Venus præstantissima, tam corporis pulchritudine exteriori, quam virium labore firmiori prædita. Inde non solùm ad munera servilia adhibita est, sed quoque numeris, precio rerum mutabilium primitus materiam præbuit, cùm æs seu pecunia ærea, Jano regnante, ut fabulantur, excusa sit, ac Romæ longo tempore post argentum signatum legatur. Imò Tubal, ut in sacrishabetur, omnium primò ex venis terræ hoc rimatus in lucem protulit, & ad opera varia accommodavit. Et quod magis admirandum, ex ære ad dignitatem & preciositatem auri accedente Salomonis tempore monumenta templi divini pulcherrima facta sunt. Unde & post apud Ethnicos æs Corinthium maximè præcellens in honore extitit, quod deleta à Romanis Corintho quasi toti orbi pro exuviis gratissimis & manubiis memorandis distributum est. An verò hoc fuerit præclarum aliquod genus latonis, vel metalli alterius, nunc ignoti, dubitatum est à quibusdam, à nobis verò æri Cyprio, unde Venus Cypria & cuprum dicitur, in colore aureum sive optimum latonem translato asscribitur. Quomodounque sit, semper constat, Venerem fuisse in artis operibus, sive ad chymiam, sive ad alia, quæ cùm innumera sint, nec nostro proposito accommodata (postunt enim unius rei esse diversi fines & utilitates) saltem ex chymicis potiora, & quæ aliquid valoris & probabilitatis obtinet, se-

I 3 ligemus,

ligemus, & in medium producemos, idque prædictâ methodo, ut triplicem aeris usum, nempe ad aurum, tincturam & medicinam, ordine declaremus.

De I. Usu ad aurum.

Qui æs; ejusque naturam & proprietates explorant & considerant, magnam ei cum argento & auro affinitatem ut ascribant necessarium est, quodque ad utrumque sit transmutabile: Cum enim spectent ejus tardam fusionem, ignibilitate præcedente, malleabilitatem & extensionem, nec non alias dotes, non dubitant, id sulfur combustibili per artem detraæto in argentum vel aurum transformare & convertere. Unum enim sulfur extraneum æri commistum efficit, quod non sit argentum, quo ingeniosè separato, nihil impedit, quin redditum sit ad Lunæ perfectionem: quod si tum magis coquatur, ad Solis sublimitatem. Hæ, inquam, cogitationes non sine subtili rationis discursu à quibusdam instituuntur, quibus ut satisfiant, ad opus se ac cingunt: Verum ut ingeniosus lector, quemadmodum promisimus, & tractatus inscriptio testatur, multum utilitatis ex hoc nostro labore, & plus (absit invidia verbo) quā ex centenis aliis deceptoris libellis, reportet, naturam hujus metalli primò percundabimur, deinde media & operationes, quibus hoc ad argentum vel aurum adduci posse præsumitur, unacum causis possibilitatis aut impossibilitatis exponemus. Nolo autem hic insistere diu aliorum testimoniis recensendis, cum pleraque eorum non tantum veritatis, quantum ad speciem ostentationis habeant, & nos non solum lectioni scriptorum, sed & lustrationi locorum nec non manuum labori incredibili circa has res longo tempore

tempore intenti, non nihil in his videamus & experti simus quod fortè ex libris haurire non licuisset, & s, prout in vicinis Germaniae locis & amplius observavimus, ex diversis mineris, quoad aspectum eruitur, nonnunquam laboriosissimo artificio & ingenio, ut in primis Goslariæ in Saxonia, ubi montis Rammi mineræ contritæ molis & aquis elotæ per plurimos ignes gradatim torrentur & exuruntur antequam ad fusionem metallicam præstandam fiant habiles, sive in cuprum malleabile & purum transeant; ut operatione completa decies octies ferè focos & ignes varios sub diò, inque furnis, partim torrefactionis, exustionis, in massam lapideam reductionis, descensionis, liquefactionis probationis & ejusmodi alias expertæ sint & lustrarint. Nam primò ut ex dicti montis (qui ferè totus intus mineralis est) ruinis durissimam pyritem seu lapidem exscindant, opus est igne prævio flammali ad latera montis disposito per noctem, quæ invulnerabilis alias durities saxie edometur & vincatur: Deinde mineræ selectæ & educatæ torrentur, ad sulfur collendum, (ut cap. i. sub usu i. supra innuimus) post ad vitriolum macerantur aquis: Hinc molis contusæ & elotæ novem ignibus successivis torrentur, ut nimirum malitia fumorum venenosorum & argentivolatile adhuc (cujus ferè drachmas duas in centenario pondere latere dicunt) prædatorum sensim coercentur, ad quod non nihil scoriarum aut frustorum ferri adjiciunt: post in lapidem nigrum reducunt, & tum ad alias ignes trâseunt hisce operibus consuetos. At quorū hæc? Ut signari harum rerum intelligant, & permultos labores ad metallicam massam ex quibusdam mineris educi, & quod ars his quasi strategematis usa naturæ Embryonem tenerum, argentum, ex hujus visceribus eruere possit matre &

& fœtu illæsis: Deinde, quod ut infans, antequam edatur in lucem, excrementis, quib. immersus est, ab obstetricie liberatur, sic metalla à suis fæcib. nocivis, antequam pura & tractabilia fiant, purgentur ignibus & aquis. Tandem cum jam deleta sit maxima pars heterogeneorū à metallica æris naturâ, ignibus vehementissimis & fluxibili materiâ adjectâ, in corpus fluens, & metallicum reducitur, in quo est granum illud perfecti, per plumbum adjectum inde segregandum, furno, ut vocant, descensorio, ac post per cineritum rursus à plumbo, furno seu foco separatorio: Quod si ejusmodi fiant in magnis illis operibus, igne forti & artificio multis ex vulgo noto, quidni, ut ratiocinantur harû rerû curiosi, subtiliori ingenio æs tractatû in argentum & aurum transiret? Nam quod secundùm partem transmutatum est à natura, & ab arte, ne periat igne, conservari potest, nulla videtur causa obstare, cur non secundùm totum in argentum migret, arte ministrante? Verùm alii respondent, veluti sub Saturno retulimus, quod ars in hoc naturam imitari nequeat: quod licet verùm sit, tamen ab experientia cognitum est, hasce mineras ejusmodi cauto igne tractatas plus argenti reddere, quam alias inconvenienti exustas, quod itidem de auri venis, aliisque exploratum habetur, atque hinc concludunt illi, si hîc artis beneficio argentum & aurum in lucem nascitur, quod alias peritum esset, quidni ejusdem ope in sua matrice augeri & perfici possit? His indiciis cuncti & docti, æs in argentum & aurum transferre nituntur & laborant. Quod equidem in mineris ipsis igni intactis vix licet, quia eæ adeò impuræ, & fæcibus multiplicibus permixtæ sunt, ut nihil boni inde sperandum sit, quamvis quoque purius æs, at rarissimè visatur. Id circò ad ipsum metallū sese conferunt adhuc prægnans suo innato fœtu

*Calcinatio
nē metalli.*

fœtu, idque ignibus exponunt, sed eodem eventu, quo alii in antedictis operibus occupati. Ignibus enim sive levioribus, sive fortioribus utantur, multus spei, parum rei hic inventuri sunt: quia licet colores optimè respondeant, pôdera augeantur, & reliqua benè se habeant, attamen nec argenti, nec auri augmentationem ullam persentient, nisi forte per mille annos in labore perdurent, Ad hanc operationem eò audaciùs incipiendam & patientiùs perficiendam, Geber quoque classicum canit, cùm inquit in Summa perfect. cap 32. de auro, inter æris ramenta, quæ in arena caloribus Solis exposita fuissent post lotionem aquæ per trienium ea percurrentis, aurum optimum inventum esse: Verum hæc verba sunt adeò dubia & sophistica, ut nemo illis fidere debeat, cum vario sensu intelligi possint, non solum tropico, sed & prout sonant, simplici. Nam in multis mineralibus æris aurum invenitur, ut & argentum, secundum naturam minerarum: sic in arenis idem aurum, ut & in rivis fluviorum colligitur, & forte interdum æs, translatione ex aliis locis aut venis. Quid hæc ad transmutationem æris in argentum & aurum perartem? Ars enim in his naturam non assequitur, sed admiratur potius ejus progressum & opus, ubi rimari nequit, multò minus imitari. Quidam ad sulfuri ablationem & segregationem utuntur aliis mediis, nē-
2. Sulfuris segregatio-
ne. pesolutione in aquis corrosivis vel acribus, aceto distillato & hujusmodi, ac post calcinant & reducunt, prout Geber aliquique chymici secundum literam innumeris suis tractatis prescribunt, sed qui hoc modo operantur, sciant, sulfuris illius abstersionem esse longè difficilimam, propterea quod suo subjecto in profundo adhæreat, & ne quidem illo destructo separetur, nedum salvo & illæso: Cujus rei causa cùm sit diversa ab antedictis, hic insinuanda est: sulfureitas

K in

in Venere duplex est, una inflammabilis & volatilis, altera neutram, quarum prima per calcinationem repetitam deletur, immo vix deletur, secunda neutram, nisi accedat cum argento vivo lotio conveniens, aut sulfuris aurei substantia ea alegans. Duobus n. hisce modis abigitur, licet pro una via haberi possit. Causa, cur non illis artificiis, sed his segregetur, manifesta est, quia ignis, & quaeunque corrosiva exiccat, & sic magis astringunt & stipant illam sulfureitatem terream, ac interim argentum vivum, cui adhaeret, absument & fluxioni inutile reddunt. Unde ex utroque terrea substantia resultat, non aurum nec argentum, quod queritur. Ubi admirabile quid contingere animadvertisimus (quemadmodum quoque in plumbo) quod Venere calcinata & igne crematâ ejus pondus magis atque magis augetur, eò usque donec in quinta parte primum pondus excedat, cum tamen constet, ignem absument omne humidum, & ideo pondus minuere. Hinc experientissimus metallorum probandorum per Bohemiam magister, Lazarus Erkerus, inter cetera sui operis absolutissimi, non immerit hanc questionem movet, at insolitam Philosophis discutiendam relinquit, cur nimirum cupella probationis aeris una cum impositis ante operationem, & post ponderata, gravior sit post, quam prius? Cujus rei causas occultas, ut alii pro sui ingenii subtilitate inquirant, facile concedo. Quantum ad me spectet, agnosco in duabus illis metallis, ære & plumbo, quæ ingrediuntur cupellam, absundi non tantum humidum argenti vivi, sed & magnam partem sulfuris combustibilis, quod si jam respondeamus, humido absunto terram graviorem reddi, hoc tamen non fieri in aliis rebus experimur. Exempli gratia, si ex rosis distilletur aqua, & caput mortuum, seu massa illa in fundo

do reliqua ponderetur, non erit tanti ponderis, cuius ante fuerant rotæ impositæ, tantum abest, quod erit majoris. Hinc si dicamus, nullam ibi fieri evaporationem humidi, sed potius condensationem in terram, huic respondeatur, condensatio si fiat, ratione humidi evaporantis continget, ut videmus in luto humido arescente, vel melle cocto ad consistentiam, quod si ita est, neque hac ratione pristinum pondus habebit, multò minus majus. Verum Philosophi dicunt, quod in sua coagulatione crassius signis cadat in aërem, densius verò aëris in aquam, & hujus densius in terram, quâ ratione hujus difficultatis subterfugium quidam petere possent, sed non satisfacient omnibus. Alii ignem augere hanc substantiam asserent, quod frivolum est cogitare, alii in humiditatem cupellæ transferent causam, quæ imbibatur ex aëre post operationem, sed hoc inane est phantasma, quomodo enim in cineritiis aliquot unciae aëris attrahi possent, cùm potius cupellæ humidiiores censendæ sint antea, quā post. Est qui ad plumbi jacentis sub diu gravitatem contractam, aut etiam calcinati pondus majus respondet, terrestrem ejus auctam esse aucti ponderis causam; quod huic concedendum, quia augeri potest imbre & terrâ maceratum plumbum, at in proposita quæstione tale nil accedit, nisi ignis, qui nihil auget, sed omne potius minuit. Dicimus itaque levibus ablatis sulfuribus aut concrematis, corpus gravius reddi, haud aliter, quā eundem hominem esse longè graviorem mortuū seipso vivo, nempe spiritibus aëreis & igneis, qui libabant corpus vivum in cadavere amissis, alii statuunt. Quæ causa si cui non arrideat, quæratur verisimilior, quæ tamen cum dicta natura metallica conveniat. Præterea, cùm constet, Veneris ex ferrogenerationem aut educationem medio vitrioli,

3. Solutiones
in aquas
corrosivas.

K 2 vel

vel vitriolatae aquæ fieri, veluti in jam dicto mōte Ramma
usu receptum oculis ipsis annotavimus, hinc eisdem Ve-
neris in argentum vel aurum progresum continuari posse,
quidam autumant, dummodo convenientibus aquis aut
salibus tractetur seu solvatur & congeletur. Hoc argumen-
tum etsi ex probabilibus sit, & non necessariis, concessis o-
mnibus ejus antecedentibus, ideoque non opus habeat re-
sponsione, tamen cum multa hinc dubia oriri possint, tam
contra artis veritatem, quam alias, huic breviter responde-
mus: Misochymici (inter quos Guibertus quidam) negant
hanc transmutationem esse veram, sed saltem cupri ato-
morum aut insensibilium particularum per aquas vitrio-
latas collectarum & absconditarum in iis vel vitriolo con-
gregationem fieri ferro aquæ illiimposito, cuius sententia
se quoque diu fuisse testatur antedictus Erkerus, nisi vidis-
set in subterraneis æris fodinis claves ferreos cuicunque
ligno infixos, tempore intercedente longiori, in purum pu-
tumque cuprum transmutatos fuisse, quod adeò evidens
est, ut nullam refutationem admittat. Concedendum ita-
que, hanc transmutationem ferri in cuprum esse possibile
& fieri dicto modo, at interim non sequitur, cupri in argen-
tum vel aurum eodem modo conversionem fieri per aquas
artificiales aut sales. Differentia enim inter perfectum &
imperfectum major est, quam inter imperfectum unum &
aliud, præsertim Venerem & Martem, aut Jovem & Sa-
turnum. Ex ferro, si aliquid sulfuris terrestris prohibentis
fusionem ejus segregetur arte, videtur illud in Venerem
transire posse. Et sic dicendū de Saturno, nigredine ejus se-
paratā ad partem, in Jovem transituro: At ut ex Venere fiat
Luna, oportet ut totum sulfur Veneris, quod copiosius est,
arte deleatur, quod adeò arduum, ut penè impossibile ha-
beatur,

beatur, veluti supra diximus. Huic malo sophistæ remedium invenire latentes, ad dealbationes Veneris se contulerunt superficiales & non radicales, cum Mercurio sublimato, ariènico albo, antimonio, zinkio, stanno, bismuto & similibus multis præparationibus interpositis. At deceptores potius inventi sunt, quām veri Philosophi. Causa horum deceptionis modorum hæc est, quod Venus habeat intra sua viscera morbum læthalem & incurabilem remediis omnibus, exceptâ unicâ medicinâ, nempe sulfur comburens terrestre: Unde corpus ejus porosum, deforme & infirmum redditur. Hic morbus curandus suscipitur ab his Empyricis, emplastris & illitionibus cuti optimum colorem conciliantibus, ut sic raturalis, & vivida temperies rediisse, corpusque sanum esse videatur. Verū ad tempus sub hoc pallio delitescit morbus coram ignaris, qui post cineritio, coloritio, quartatione & ejusmodi examinibus facilè in conspectum venit, & medicastro suo imperito & improbo, malæ voluntatis & duræ cervicis viro, infamiam, si non mortem aut carceres pro mercede curationis reportat. Idem dicendum de sophisticationibus seu citrinisatōnibus Veneris ad auri colorem, ut sit in latone cum tutia aut lapide calaminari, aliisque ejusmodi præparationibus, quibus ex albo & rubeo coloribus certa proportione inter se mixtis citrinus nascitur aut flavus, aureo similis, nō æqualis. Verū quod his omnibus deceptoribus Albertus occinit, hic nobis sufficiat. Quicunque, inquit, albificant cum albis & citrinant per citrina, eadem manente metalli substantia, hoc est, non purgatâ à sulfureitate sua, sunt deceptores: quod licet in latone non fiat (ubi flavedo non flavo, sed albo in rubeo colore apparet) tamen sulfureitas non est adempta, quæ postea in igne corpus metalli non defen-

*4. Dealba-
tionibus.*

*Rubifica-
tionibus.*

dit(uti debet,sulfur-verū) sed comburit, non ponderosum,
sed leve reddit, non ab efflorescentia in acutis aut corrosi-
vis tuetur, sed viriditate & ærugine inficit, ne quid dicam de
aliis ejus corruptelæ causis aut signis.

II. De usu ad Tincturam.

Qui tincturam verò in Venere quæsiverunt, nō multum
suæ rationis judicio aberrarunt, cum viderint corpus ad o-
mnia sibi deficiētia acquirendā & superflua demenda sa-
tis habile & dispositum, in eoq[ue] potius spem & laborem
ponendum, quam in curcuma, sanguine humano, cortice
granatorum & capillis, hisq[ue] similibus, quæ facili ignis
combustione in cineres abeunt, & artificem impensis de-
raudant. Est enim Venus inter corpora coloris ad tinctu-
ram rubicundissimam capiendam propinquioris, qui in i-
gne non facilè discedat, sed iquefactionem post ignitionē
in suo subjecto hærens admittat, quorum nullum in jam di-
ctis contingit. Quid multis? Geber dicit, Venerem habe-
re in se sulfur fixum tingens in infinitū, ut aliorum testimo-

*I. Ut ex arte
tinctura
fiat aliorū
opinione:
combustio-
ne & mix-
tione cum
perfido.*

nia prætereamus. Hæc cum quidam intelligerent, Vene-
rem ad tincturam assumpserunt crudam, eamq[ue] miscue-
runt diversis metallis & mineralibus, quibus per ignem
fortem combustis, in Venere tincturam auctam opinati
sunt, quam auro addiderunt, & sic augmentationem in ar-
gentum promiserunt: Quantum præstiterint, ignotum
mihi est, hoc scio, quod hæc tingendi ratio sit naturæ ad-
versissima propter causam, quam adjungo: Aurum non
plus habet tincturæ, quam sibi sufficiat, nisi plus aliunde ac-
quirat, nihil argento communicare potest: At dices, quod
ex Venere acquisiverit aliquid tincturæ: Ego id pernego:
Tinctu-

Tinctura est argenti vivi purissimi substantia fixa, hoc est, in omni igne perdurans absque diminutione, calida & sicca in subiecto humido, ideoque potius calida & humida, in summo gradu. Adhæc substantia non fuit in cupro ante naturaliter, nec post introducta: quod non fuerit, pater, quia perfecisset suum argentum vivum in aurum; nec post advenerit, quia hæc est veræ tincturæ proprietas, quæ non levi artificio in cuprum introducitur: Ergo nec Venus quid tincturæ communicavit auro: Hæc est hujus Labyrinthis Cynosura verissima, quæ à multis erroribus suis sequacem liberabit: Ut enim Cynosura in cœlo per se mobilis est, at-
simile à
 tamen habet stellam unam in extremitate suæ caudæ polo Cynosura.
 mundi immobili propinquorem, ita etiam hæc nostra tractatio: Satius est animadvertisse, quo non sit dirigendū iter, quam in immenso Oceano errasse & ad omnes mundi plagas absq; ulla cursus directione vagatū esse. Alii nō crudis, sed coctis ex Venere positis remediis usi sunt ad morbos imperfectiorū curandos, idq; diversis viis, quas ipsi sibi invenerūt, & non nostrum est explicare: Hi considerarūt,
2. Extra-
ditione ejus
sulfuris per
varias pre-
parationes.
 quod natura ubi morbū, ibidem & remediū posuerit, dūmodo homines eo egentes id eligere & à fæcibus adhærentibus separare possint. Geber ubi de Venere loquitur, quod habeat in se sulfur subeum, similiter de Marte, Saturno & Sole, imò de sulfure & Mercurio, aliisque innumeris idem refert: Videndum igitur, cui fidendum, quo loco & tempore: Corpus ex quo sulfur illud extrahidebeat idem Geber dicit, esse spirituale: An tale sit Venus, dubitandum donec inquisitum sit: sunt equidem multæ gentes, quæ bonos habeant, naturæ indulgentiâ, cibos, sed quos ipsæ vel inscitâ vel ignavia, aut præpostera de se nimisque magnifica persuasione ductæ & indoctæ præparare nequeant: Ita
 contin-

contingit cum corporibus metallicis; quæ permulti sciunt esse utilia ad tincturā inde eliciendā, sed ipsi præparare, aut nesciunt, nec ingrūt, aut labore deterriti abstinent ab iis, suisve rebus nimis addicti non curāt de aliis magis indagādis: animal quoddā ajunt, cui Inertię nomen est, arbori pomis onustæ adrepere, eāmq; cauda verberare, sed nō aīcēdere, etiā si possit, fame penè moribundū, & ungues à natura datos possideat, ne scilicet post descendere opus habeat. Huic persimiles refert Baconus, quam plurimos chymiq; amātes ejusq; fructuū cupidos, ac laborare nolentes, ideoq; de artis fine desperantes, ppter sumptuum, laboris & tēporis interpositionem forte cum jactura faciendam: Nōnulli aliam ingrediūtur semitam, nescio an feliciorem, considerantes visitanda esse interiora terræ juxta literas initiales ænigmatis, dum, prout Mercurio vulgi Mercurium metallicum sic sulfure communis sulfur metallicum ex Venere elicere conantur. Sumunt itaque Venerem & calcinant sulfure cōmuni, veluti quorundam processus est in propatulo, indeque sulfur, aut, ut illi vocant, vitriolum educunt, sanè nullâ aliâ intentione, quām ut cum eo tingant, quod cūm non in hoc vitriolo invenirent, aliis usibus, ut fit, applicârunt, nempe ad oleum seu spiritum vitrioli inde confiendum pro stomacho confirmando laudabile Esuripum.

*3. Vitriolo
leu sulfure
Veneris.*

*4. Croco vel
ere ufo.*

Sunt alii, qui crocum inde faciunt vel æs ustum, solvuntque in aquis regiis, fortibus aut spiritu urinæ, per se, vel miscent cum aliis, & tandem vel cum auro solo, vel cum auro & Mercurio miscent & figunt, quorum laborum & mixtura rum cum sit inenarrabilis numerus, nos singulis recēsendis supersedebimus; Et saltem ad jam prolata, ex quibus de similibus judicandum erit, respondebimus: Sanè crocus ille vel æs ustum in medicina corporis externâ optimius usus est

est, vix ad internam, qualis tinctura esse debet; quia venenosí multum adhuc & corrosivi obtinet: Hinc vulneribus aut ulceribus exedendis aut cicatrizandis non utiliter adhibetur: Quod si verò cum ejusmodi aquis corrosivis miscetur, eò magis exedentis proprietatis evadet, à qua abstinendum: Causa, cur non in vitriolo aut croco æris quid boni ad tincturam sperandum sit, ex hisce patet. Tinctura est purissima pars argenti vivi calida in humido agens, qualitatum excellentium, quæ non sunt in jam dictis substantiis siccis & impuris, terrenis & nihil aut parum argenti vivi continentibus: An jam has qualitates his subjectis inducere possint, nec ne, disquirant intelligentiores. Verùm alii ^{s. Mercurio}
_{Venatio.} ad evitandas has difficultates ex Venere Mercurium longi temporis labore elicuerunt, eumq; ad tiraturæ proprietas recipiendas aptum existimarunt, qui ppe qui homogeneitatis Mercurialis, fluxibilitatis & fixitatis non obscura documenta polliceatur: At præterquam difficilimè educi possit, impurus est & viriditatē semper suā ostendit, sulfureitatis nunquā expers, à qua si tandem purgari posset, quid aliud quam Mercurius vulgi, Saturni aut stanni præstaret? q; si ex antedictis rationibus nō poterunt coagulari in aurū, nec tincturam, nulla est causa, cur hic illis sit ad eadē aptior: Fixus fuit, inq; es, ideoq; facile fixādus, iterū tinctus, ideoq; tingēdus. Ad hæc respondeo: tinctus non fuit, nec fixus verè, nāq; talis existimetur, à sulfure rubeo, impuro & fixo partim provenit, quod cum sit corrūpens & non constans in igne, nec ex substātia argēti vivi, nec color nec fixitas Venēris est legitima: Cumq; hæc reducta dicatur in Mercurium, nec id absque alio Mercurio factum sit, vereor, ne plus ipsi adsit de alieno, quam de proprio; & si quid de proprio, id viriditate & ærugine obseßum, à quo si iterum sepa-

L res

res alienum, in suam substantiam redibit metallicam fortè, & sic nihil factum fuit. Verùm demus, quod sit ille Mercurius Veneris pūrus & genuinus, nihil tamen confert, propter proprietates tincturæ sāpe dictas, quæ nullo artificio in Mercurium possunt induci, nisi hic vel ex toto maneat frigidus & humidus, sicque currens, vel è contra calidus & siccus per accidens, in forma sicca; Et sic nec aurum nec tinctura inde habebitur. Ut autem quid de Venere e-jusque tinctura (cui Basilius Valentinus multis in locis calculum, ut videtur, adjicit) æstimare debeas: melius in-telligatur, en accipe emblematicam hanc figuram, quæ sequitur.

CHAMÆLEONTIS ANATOMIA.

Magnus ille rerum naturalium contemplator Democritus ex Abdera oriundus, qui uti supra vulgum saperet, patriam reliquit, & Ægyptum, matrem scientiarum omnium, adiit, ubi Philosophorum ac sacerdotum sapientissimorum contubernio aliquamdiu usus, abditissimorum mysteriorum cognitione optimè instructus tandem ad suos rediit, ubi cum ferè omnes diversissimis & inanibus desideriis rerum futilium & inutilium detineri animadverteret, veras autem scientias & artes, quæ animum divitiis & corpus optimâ sanitate beant, alto supercilio despiceret, non potuit non hominum ineptias, & præposteram vivendi rationem perpetuo cachinno explodere & deridere. Cumque Philosophi sit, causas rei proximas agnoscere, nō dubitavit in visceribus animalium ejusmodi vanitatis in hominibus causam inquirere & explorare per anatomiam medicis usitatam. Existimavit enim vir prudentissimus plenem in primis, qui melancholici humoris, omnis phantasticæ opinionis, authoris, receptaculum est, in illis bestiis, quæ proximè ad hanc hominum diversicolorem pravitatem & nequitiam suâ naturâ accedant, perlustrandum, & subtilissime investigandum, num quid insoliti, & præternaturalis humoris contineret. Cum hac ratione brutorum multorum cadavera secuisset, & variarum rerum causas, pro cuiusque animalis diversitate inspexisset, tandem omnium bestiarum versatissimam, quæ maximè homines astutos & versipelles, inque singulas horas mutabiles, in vanitate autem sua nimis constantes, repræsentaret, Chamaeleonem sibi adferri curavit ex Africa, cuius, utpote rariissimi & incogniti in his locis, hæc est descriptio. Rostrum ad modum suis, corpus asperum crocodili instar, caudam prælongam, quæ intenuitatem desinit viperinis orbibus se-

implicans, crura ejus recta, latera ventri junguntur, ut piscibus, sic & spina: oculi in cavo recessu prægrandes & concolores corpori, qui nunquam operiuntur; nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumspiciunt: Colorē mutat corpore, caudâ & oculis redditque semper quæcumque proximè attigit, præter rubrum & candidum: Ora est semper hianti, solusque, ut ajunt, animalium nullo alio, quam aëris nutrimento nutritur: Ungues ei adunci, & motus tardus, ut testudini: Has & alias hujus animalis proprietates Democritus observans singularum causas per sectionem indagavit & invenit. Rostrum suillum ipsi à natura datum existimavit, ut voracitatem significaret, licet saltē aëre nutriretur. Corpus crocodili fere invulnerabile, ut tarditate motus aliorum injuriis non esset expositum: Caudam viperinam, quia venenositatem quandam in se habeat, homini infestam: piscibus quoque similis, quia quatuor elementa optimè repræsentat quatuor animalium formis. Oculi aperti, quia nunquam dormire videtur, hoc est, somno opprimi non appetit. Colorem mutat in omnes differentias præterquam in rubrum & candidum, hoc est, fit niger, viridis, ceruleus, aliisque coloribus insignitus, sed optimos illos quæsitos non exprimit, aut si exprimit, non tamen sunt veri, at saltē per deceptionē visus contingunt: Aëre vescitur, quod est admirandum in quadrupede tam corpulento: Aér enim instar fumi in viscera & venas ejus penetrat & mutatur in sanguinem, qui tamen subniger magis est, quam rubeus, uti esse deberet. Cujus rei causam cum Philosophus acutissimè inquireret nec ab instituto desisteret, invenit viscus illud, quod atrum sanguinem ex tota massa separare debeat, huic animali deesse, nempe alienem. Atque hanc motum ipsi tardissimum

simum adesse, ob terrestris humoris melancholici in corpore manentis copiam, hinc abesse quoq; ipsi rubrum aut candidum colorem, quia uterque à bona temperie sanguinis oriatur, quæ non est in hoc animali: Inde quoque huic defuncto pallor adfuit in toto corpore, sanguis autem soluta circa cor & oculos. Quæ omnia cum Democritus observasset, ac inter cætera Hippocrati medico astanti declarasset, his indiciis manifestissimis satis testatum reliquit se esse Abderitarum omnium sapientissimum, nec insanum, (veluti existimarant, ideoque ad maniam ejus curandam Hippocratem alegarunt) ipsos verò Abderitas pravis opinionibus præoccupatos circa vanitates mundi instabiles ex melancholici humoris copia & lienis defectu dementatos versari, & vitam beluarum indomitarum instar degere ideoque Hippocratico elleboro & fortissimo auxilio indigere.

De III. Usu ad medicinam.

Intra corpus humanum propinasse medicamenta ex Venere præparata, temeritatis vel audaciæ inexpertæ à plurimis censetur signum, cùm constet in Venere cruda per se aliquid caustici inesse, quod corpori humano haud conveniat, in primis si cum acribus & corrosivis exasperetur & corrodatur. Nihilominus invenimus alios feliciter tam ex cruda quam præparata Venere usurpare remedia, quorum experientia maneat in suo valore. Quidam enim acetum distillant in vase cupreo seu vesica cum alembico vitro seu stanneo, & aquam inde distillatam promittunt evacuativam per vomitum & sedes absque noxa, quod qui velit, experiri poterit, & in Care (quod ajuunt) aut potius cane, facere periculum. Alii præcipitatum ex Venere &

Mer-

Mercurio in peste sibi profuisse testantur, cum alia medicamenta non essent ad manum. Est, qui ab hoc, tanquam veneno exitiali, dehortetur medicos, cui obsequendum censeo, etiam alterius experimento edoctus, qui optimum quoad colorem, ex Venere medicamentum, ut experiretur, cato in os intrusit forte ad grana tria, unde quidem mox nihil mali sensit, vel eodem die catus, sed sensim contabescere cepit, ita ut ex tache intra mensem ab assumptione illius mortuus sit. Non enim in tanta copia medicamentorum certissimorum, quorum tot secula mundi experientia & pericula subierunt, opus erit ad dubia, periculosa, haud cognita transire, relictis cognitis, tutis & exploratis. Medicamenta amicorum habeantur loco, ex quibus non decet novos anteferre veteribus novitatis gratia, uti cum equis usu venit, sed veteres, ut antesignanos, in maximo honore habere, novos interim familiariter accipere & utendo probare: Idem de medicamentis novis & veteribus iudicium & discriminem statuendum non diffiteor: Constat enim pleraque a chymicis medicamenta facta & in cœlum suis laudibus, forte dignis & meritis, evecta, casu fortuito esse inventa, nempe ab aliud quærentibus; Unde miror hos ipsos gloriari adeo de illis interdum, uti non videantur aliquid reperisse, quod pueri in fabis, tanquam veteres chymici aut medici, inter quos Avicenna & Arnoldus, nihil ejusmodi sciverint aut fecerint, quos tamen permultos errores errasse & exantlassè non est dubium, antequam ad artis perfectam veritatem pervenerint, ideoque & talia & tanta, qualia & quanta moderni jactant, remedia jam pridem fecisse, habuisse, & probasse, at cum fortuita & non quæsita fuerint, neglexisse & silētio præteriisse: utpote imperfecta & dubia: His non obstantibus existimo ex Venere

præ-

præclarissimam antidotum contra venena & pleraque corporis humani mala utilissimam confici posse arte spagyrica, qua sulfur illud causticum temperari, si non separari, possit; quod tamen non cujusvis fore artificis, sed experientissimi & circumspecti opinor.

C A P. V.

De Monte Martis.

MArtem, licet corpus sit durum, nec in igne fluens, tam men metallis adnumerari non est dubium, tum propter malleabilitatem ejus, tum splendentem substantiam, quæ ex argento vivo, metallorum omnium spermate, originem duxit. Utenim in republica seu statu politico sunt diversi mores, habitus & officia civium, quorum alii præsident cum honore, alii sunt nobiles, alii ignobiles & manuarias exercentes operas, ita in hac metallurgia seu Septemviratu metallico quædam sunt in censu & precio, quædam non, quædam mollia & non assueta ignibus, quædam dura & assueta, quale & ferrum habetur, servus, ut ita dicam, omnium: Imò Stratiores seu militiæ peritus & Marescallus, qui regi & reginæ, Soli & Lunæ ut & Saturnus Cancellarii, Jupiter thesaurarii & Mercurius legati ad exterros mittendi vices obtinens. Venus verò Gynæcio addicta) serviat. Qualem politiam in ipsis planetis cœli, quorum nominibus hi terrestres similitudine quadam appellantur, observare liceat, nempe rege tenente medium sui regni, cæteros consiliarios, Saturnum, Jovem & Martem, utrinque stipite ejus latera, ad quem proximè accedentes se humiliter sub

submittant, ne quid ejus majestatis splendori & autoritati detrahant, remoti verò sublimius, ingrediatur tardius & tertiis, retro, citraque, nō tam ab orbita veritatis, hoc est, Ecclipticæ lineâ, nimirū recedētes. Mercurius regi proximè adhæret, ut satelles, à cuius radiis obfuscatur, at Venus tam vesperi, quam manè suâ luce regis propinquitatem manifestat. Luna verò, veluti Regina, à Sole lumen mutuatur, quæ (ut & cæteri) ne officiat ejus splendori, proxima, tenuior, remotior, plenior appetet, ut reliqua cœlestium luminū admiranda, & homini contemplanda munera hic prætereamus. Quæ et si ita se utroque habeant tam superius, quam inferius, tamen non ideo ascribere possimus Marti inferiori superioris virtutes, nec econtrà superiori inferioris. Dicuntur enim hæc potius & præsupponuntur, quam probantur, cum illustrationi rerum maximè convenient comparationes, etiam non in omnibus coincident. Mars itaque bellis igneisque furoribus præfectus jam considerandus est, quatenus ad triplicem dictum usum adhibetur, nempe ad aurum, tincturam & medicinam.

I. De Uſu ad aurum.

Ad argentū vel aurum ex Marte conficiendum, credo, quod paucissimi respexerunt, tum quia durus, intræabilis, fusionis expers, niger & pauci argentivivi, tum quia Philosophus ejus rarissimam mentionem faciant, & quasi quemlibet ab ejus tractatione dehortari videantur. Nam, quia durus, resistit operationi artificis, quia non funditur, nec metallis congregatur, quia niger (unde & clavi infixi ligno, id inficiunt, & coloribus nigris tinctorum adduntur) sulfuris

ris terrestris copiosissimi in eo indicium est: pauci argenti vivi, hinc ferrum levius & porosius perfectis, cæterisq; imperfectius, licet fixius. Athæ proprietates, quæ in ferro desiderantur, auro maximè adesse debent. Qui itaq; duritiæ, fusionis defectum, nigredinem & sulfuris terrestris abundantiam, argentiq; vivi inopiam à ferro artificiosè tollere poterit, idque æquatis qualitatibus in citrinitatem tingere, is faciet ex eo aurum: At hoc difficilimum non solum alicui continget, sed etiam ferè impossibile. Quod cùm quidam animadverterint, experientiâ frustratâ vel ratione ducti, ferrum imbiberunt cum auro, eiique miscuerunt, unde non facile separari potuit, ut Geber testis est, at pondus saltem, non calorem, auro auxerunt: ideoque fuit potius impostura, quæ n augmentatio aut transmutatio quædam. Alii ex ferro Mercurium cum mineralibus certis extraxerunt, eumque in aurum, ut ipsi testantur, coagulatur, adjecto auro naturali fermenti loco: sed quantus error inde consecutus sit, neverunt illi, q[uod] eorum libros legerint. Aurum verum & legitimum in omnibus probis à vera arte expectatur, sophisticum, & quod non in omnibus examinibus perduret deceptoribus tractandum relinquatur. Non enim chymicorum libri scripti sunt in perniciē populia aut reipub: at male intellecti & opere falso expressi, eum ferè finem in multis sortiuntur per accidens. Ut ille qui hominis alicujus imaginem per plasticen ex cæra suis coloribus ita expressit, ut ipse homo, cuius est imago, videatur, non tamen vitam, hoc est, sensum & motum, adjecit, non sua arte perfecisse verum hominem dici potest, ita nec alchymistæ illi deceptores, vel alii horū sequaces, non putantur aurum verum fecisse ex materia, in quam non veræ auri proprietates, quasi vita & forma, introductæ sunt,

1. Maria
imbibitio
cum auro.

2. Martis
Mercurius
in aurum
coagulan-
dus.

M quales

quales antea enumeratae & præcipue ex propriis aurum examinibus dijudicantur : Cum itaque haec proprietates non fuerint in eo auro sic coagulato ex Mercurio Martis, inde nec omnia examina sustinere potuit, & econtra, nec verum aurum, licet ad speciem, repertum est.

II. *Ad Tincturam.*

Ad tincturam fortè nonnulli ex Marte extrahendam intenti fuerunt, quorum conatus an ab eventu comprobatis sint, meritò quis dubitet, qui tincturæ veræ subtilitatem, Martis crassitatem, illius puritatem, hujus impuritatem, & sic reliqua cujusque adjuncta, consideret. Aurum in palatiis regum & principum resideret, ut Nobilitatis paludamentum, & obtinet nobilissima officia, ferrum in angulis delitescit & peragit vilissima Slavorum opera per mundum. In causa est, quod illud rarum, hoc in copia, illud pulchrum hoc deforme, illud tenerum, quasi incorruptibile & æternitatis specimen, hoc asperum & ignibus facile superandum, penitusque destruendum : Quæ omnia in auro sunt propter tincturam aut formam ejus præsentem, in ferro autem, ob eandum absentem. Unde longissima distantia inter hoc & illud videtur, tanquam inter extrema : Nihilominus qui omnia etiam insperata tentare voluerunt, Martem calcinarunt ad Tincturam, sed pulverem nigrum, deformem primo, postea rubrum, levissimum, quem CROCUM vocant, invenerunt, ad chymiam hanc intentionem inutilem. Quomodo enim mortuum omnino in vitam revocari, aut mortuos alios resuscitare queat, cum egeat ipsum vi alterius ? Quomodo impurum purificet aliud?

Quo-

Quomodo leve & omnibus humiditate exutum possit recuperare qualitatem humidam & argenti vivi copiam, qua alia metalla repleat & vestiat? Quidam in aquis acribus solvere runt & sic in crocum redegerunt, eadem finis frustratione.

^{1. Solventio-}
" "

Hæc aquæ malitiam Martis non tollunt, sed potius augment & sic ignem, quod ajunt, igni addunt; quod in aqua fortissimi communi experimentari licet, in quam vitro contentam si limaturam ferri injicias, mox quasi in momento ita effervescente actu percipies, ut manu tenere nequeas. Causa est, quia ignea vis aquæ fortissimæ exasperat sulfur terrestre, copiosum in ferro existens. Unde aquæ potentialis caliditas in actualem reducitur & ferrum consumit. Eadem videatur causa, quod ferrum ignitum, aquæ extinctum, non subito sit adeo frigidum, ut manu tutò tractari possit, aurum autem contra, quia sulfur in ferro terrestre retinet caliditatem, etiam post extinctionem, aurum autem ejus sulfuris non particeps, statim refrigescit. Sunt, qui cum aceto distillato exlimatura Martis colorem rubeum eliant, ad oculum splendentem, veluti cæruleum cum eodem & calce viva ex ære, sed hi colores potius oculis arrident, quam quid spei polliceantur ad rem quæsitā, ideoq; suis authoribus, pro illecebris spectantiū relinquuntur. Verum nostrū non est omnium subtilem circa Martem, ut & alia metalla, inventiones ac operationes hic exprimere, cum ferè sint inumeræ, nec uni cognitæ, at saltem ex similibus de similibus admonitiones dare, quibus observatis bonæ voluntatis artifex à phantasticis operationibus abstineri, atq; ita necessario ad legitimas subjecti Philosophici præparationes, Viatorio hoc nostro quasi manu adduci poterit. Concludimus igitur circa omnes cum Marte factas experimentationes, quod sint difficilime & perplexæ, nec quicquam bo-

^{3. Extra-}
^{Ratione colo-}
" "

ni promittentes, nisi forte filius Jovis & nepos Saturni agnoscatur, qui sorori suæ Veneri junctus ipsam p matrimoniū filio regio beabit, & Martem una cum Saturno, Jove, Mercurio, Venere & Luna in amplissimum Solis regnum evehet, quod contingere non posse cum ferro communī, facile tibi persuadebis. Ferri enim nullus usus est, nisi in bellis, oppugnationibus & cædibus, vix in medicinis & hominum morbis profligandis nisi rarissimè, de quo mox dictum sumus, si saltē figuram Hieroglyphicam tibi ob oculos posuerimus, ut sequitur.

*MVTII SCÆVOLÆ FACINVS; QVO
Servas pro rege occisus.*

Nihil frequentius in historiis & picturis occurrit, quām illius fortissimi Herois Romani, Mutii Scævolz facinus memorabile, quo circa id huic negotio lubentius applicuisse volui. Hic ad Porsenam regem (ut Tarquinium, regno & urbe exulem, restitueret) Romam obſidentem profectus, in castra tentoriumque ejus venit, ubi purpuratum quendam, arbitratus regem, suā manu occidit. Verūm comprehensus, & ad regem adductus, dextram, quā cædem perpetrārat, & in persona aberrārat, ignibus admotam combusit absque ulla suā miserationis aut doloris signo. Quā magnitudine animi inusitatā percussus rex liberum dimisi, sequē potius amicum Romanorum, quām hostem postea declaravit: Hinc Martialis:

Urere quam potuit contemptu Mutius igne,

Hanc spectare manum Porsena non potuit.

Sic sèpè numero servi pro dominis occumbunt, ut verè dictum sit:

Quicquid delirant reges, plebētuntur Achivi.

Verūm hic error, ut nec perpetrator à regicidio excusat, ita nec occisum pro domino magnificè extollit, cùm casus & consilium longè inter se differant: simili modo si quis caput hostis vulnerare destinārit, & pedem strinxerit, nihilominus corpus adversi idamno affecisse creditur. Ex læso enim pede, licet leviter, in quibusdam locis, mors individuo supervenit. At non existimandum, quod non hīc, ut ubique valeat casus, velut Ovidius de eo scripsit:

Casus ubique valet, semper tibi pendeat hamus,

Quo minimè credis gurgite, pīscis erit.

Nam Rex noster satis dignoscitur pro servo, ab eo quē non solum purpurā, sed coronā aureā, & corporis decore ornatissimo secernitur, qui non aberrante mente aut dex-

tra à Scævola quodam, sed ambidextro artifice occididebet, non vi nec ferro, sed refrigerio aquæ dulcis, quemadmodum laudatissimus ille Romanorum Germaniæque Rex Fridericus, ejus nominis primus, Barbarossa dictus, Christianis in terra sancta summum columen, Saladino Saracenisque hostibus invictus, aquâ fluviali (quam lavandi gratiâ intraverat) submersus periit, cuius intestina & quicquid fæculentum, ut ibi ablutum, reliquum autem cader vernumiâ regio corpore digna conditum & tumulatum fuit, sic hoc loco, quod intelligenti satis.

De III. Usu ad medicinam.

Hominum saluti nō minùs adhibetur Mars, quam pernicie, imò non solùm servilibus & abjectis operibus, sed & medicinis saluberrimis intra corpus sumendis. Quod enim de Pelia, Achillis hastâ, fingitur, illam vulnera, quæ inflixerat, curasse, vel ad eorum curationem auxilium attulisse, idem de bellicrepo, hominumque jugulatore, Marte intelligendum, qui suo acumine & duritie penetrat cutim & viscera animalium, facitque continui separationem, ac ipsius animæ à corpore migrationem, si urgeatur manu hominis, idem in medicinam reductus suæ substantiæ vi penetrativâ ingerit se in viscera & venas eorundem, & obstrunctiones aperit & resolvit, sicque individuum ab interitu, ex Dei nutu, vindicat: Imò, velut ipse Apollo nunc bestiarum domitor seu jaculator est, nūc medicus & Alexicus, sic & Mars, ne quid de Pallade addam, quæ & Bellona & sapientiæ Dea credita est. Unde quantum Mars vi bellica humano generi mali, tantum vi medicâ eidem boni præstet, ut vitium virtute palliet. Quod apparet in primis

ex

ex duabus de Marte præparationibus, quarum una aperit, *Medicina*
 altera astringit, ut testantur medici. Medicina ex Marte a- *ex marte a-*
 periens notior est, quām uthic describi debeat, estq; diver- *perientis.*
 sarū formarum, nempe velelectuariū, quale est de chalybe
 diversæ descriptionis, syrups, decoctio, aut alterius formæ
 humidæ vel siccæ, quarum omnium basis est chalybs vel
 ferrum in limatura præparatum. Hæ compositiones ferè
 omnes aperiunt, abstergunt & referant obstructiones vi-
 scerum & angustarum venularum meseraicarum aut alia-
 rum, pro diverso usu, aut adjectorum qualitate. Hujus
 classis quoque esse dicitur crocus chalybis factus vel cum
 oleo aut spiritu vitrioli, imbutâ ejus limaturâ & calcinatâ,
 vel cum sulfure. Non opus erit hic recensere hæc remedia,
 quibus affectibus sint convenientia, cùm sunt vulgo nota,
 alibiique exponenda. Medicamentum verò ex chalybe *Adstrin-*
 aut ferro adstringens petitur, si hoc ignitum extinguitur in *gentes.*
 aliquo liquore, qui intra corpus & extra usurpatur. Aut si
 corpus ferri calcinetur solo igne in crocum rubeum, impal-
 pabilem pulverem. Hic enim potius adstrictoriæ virtutis
 censetur, quām aperientis, & convenire in omni fluxu san-
 guinis, alvi, epatis, uteri & ejusmodi aliis. Quæcunque alia
 ex hoc metallo conficiuntur medicamenta ad eosdem sco-
 pos absq; dubio referenda sunt, neglectis interim præpara-
 tionibus ejus, cum aquis fortibus aut corrosivis factis,
 quæ Martis naturam per se innocuam noci-
 vam facere possent.

C A P. VI.

De Monte Lunæ.

PER imperfecta hucusque progressum fecimus ad perfecta, nō quod natura prorsus eādem semitā incedat, cūm hæc insensibiliter operetur, & diversimodè nunc per imperfecta transeundo, nunc immediatè, sed quia tam artis, quam doctrinæ ratio hoc requirat. Si enim alterutri sive perfecto sive imperfecto posterior ordine locus dandus sit in omni tractatione, videtur perfectum imperfecto succedere, & non écontra, propterea quod tam secundùm naturam, quam artem omnis ferè res à parvis initii originem ducat & crescat in magnitudinem justam, sive acmen, quā habitā decrescunt vel sensim vel subito: sic Roma & ferè omnis civitas orta est & succubuit, sic imperia & regna, sic arbores, animalia & ipse homo, successivas vices experiuntur crescendo & decrescendo, ne plura aut longiora petamus exempla: sunt insuper ex illis, qui metalla scrutati sunt, experientissimi viri, veluti Mathefius in Sarepta & Solea in suis Septuriis, qui testantur, metalla imperfecta ad perfectionem summam per naturam ascendere, quā habitā iterum descendere. Unde metallarii, si mineram offendant combustam in materiam nigram, ex signis haud dubiis colligunt, à perfectione occupata calore subterraneo eam consumptam expirasse, & dicunt se justo tardiùs advenisse: Alias naturam calcinando corpus Saturni in Lunam ac Lunæ in Solem; aut Veneris in Lunâ & post in Solem progressi per ascensum, ac dare corpus, hoc est, fixitatem ante colorem,

lorem; in descensu verò è contra: De quibus an ita se omnino habeant, cujuslibet naturæ arcanorum indagatoris est inquirere: Hoc pro certo cognitum est, quod aurum & argentum in mineris suis existens adhuc tenellum, instar Embryonis in utero matris, facile ignibus externis inconvenientibus in fumum resolvi posse, cum ex vaporibus cōstent & congelata sint, præsertim si sulfur arsenicum & tale quid in copia ipsi adnatum sit, quod ad volatilitatem præstandā adjuvet: Volatile n. si copia vincit, fixum quoq; elevat, ut ab experientia artis patet, auro & argento amalgamatis & quasi incorporatis cum diversis Mercuriis triplæ vel quadruplæ quantitatis quod nimirum ascendet & excrescat in formam arbusculi aut alterius rei, si urgeatur igne. Unde miror, quoddam imperfectis, præsertim auro, conatos vitrum facere, hoc miscuisse cum antimonio vulgaris ac exposuisse igni liquefactionis, deinde liquefactum in pelvem ænam, frigidam, inclinatam effudisse, unde vitrum, quoddam resiliit, idque toties repetiisse, donec omnne contentum, & per consequens aurum in tale vitrum rediisset, quo habitu gloriati sunt, se vitrum auri habere: Verùm meo judicio falsi sunt, quia saltem habuerunt vitrum antimonii, auro in fumum elevato per antimonii copiam, ut contingit in ejusmodi operationibus, & ab experientia probatum est. Hoc addidi, ut monstretur per artem aurum volatile effici posse diversis modis & ut alii sibi caueant ab ejusmodi imaginationibus: si itaque aurum in mineris suis quoque sit volatile, admixtis spiritibus similibus, tum accidente calore solito fortiori, & ibi elevari poterit & in fumum evanescere. Quod de auro dictum multò magis de argento intelligendum est, quia hoc est aurolongè imperfectius, unde continuis ignibus tandem omnino comburatur, aurum nequam, cum constet curiosorum

N ex.

experientia, utrumq; furno ardentissimo vitrarium im-
positum duobus mensibus, **argentum** in duodecima sui
parte defecisse, aurum in nulla sensibiliter: Ita & contin-
git in exactis probationibus per cupellam, quod argentum
si vel diuinidia hora longius, quam debeat, aduratur, dam-
num aut sui diminutionem patiatur, vel quia à Saturno at-
trahatur deorsum, vel ab igne vaporabiliter absumatur:
si hoc apud artem contingit, quidni apud naturam? Cām
constet artifices subtiliores ex iisdem mineris plus argenti
elicere, quam vulgares, & per cupellæ ignes moderatos ad-
jectis convenientibus mediis & fluxibus, longè plus argen-
ti fini promitti, quam in ignibus fortioribus & vulgari artificio
ex iisdem mineris exprimatur. De incremento autem argenti
dictus Mathesius rationes adfert verissimas, quod non so-
lum adhuc crescat: non veluti planta, sed suo peculiari mo-
do (nec omne argentum aut alia metalla, ut quidam existi-
mant, ab origine mundi actu extiterit) sed etiam ex ipsis
imperfectis, ut antehac tradidimus; Nos unicum hujus
rei documentum, quod nec ipsi circa has res inquireendas

*Obseruatio
minarū.* occupati, experti sumus, dabimus: Inter alia cum adesse -
mus in Zellerfeld, in ducau Brunsuicensi ad Herciniā syl-
vam sito, cognovimus ex certissima relatione docimastæ
seu Examinatoris metallici (**Hütten-Ritter** vocant) fide dignissimi viri, ocularique inspectione, quod in uno eodem
que monte, forte per duo millaria Italica circumquaque
patente, mineræ plumbi seu argenti (sunt enim hæ plærum-
que mixtæ & pro cuiusque abundantia denominationem
accipiunt) diversæ inveniantur, pro situ montis ad quatuor
angulos mundi respectu habito: Nam quæ versus septen-
trionē spectabant, in centenario plumbi sequiunciam fe-
rè argenti ostēdebat, quæ circa ortū & occasum Solis, un-
cias

ciastres aut circiter, quæ ad meridiem, unicas sex; ea ratione, ut quo locus magis calori solis esset expositus, eò mineræ fertiliores fuerint, quod cum se quoque in aliis mineris plerumque offerat, hinc constat, non solum perfecta ex imperfectis oriri, sed etiam calore solis quam plurimum juvari. Quod de argento ex Saturno generato hic dictum, idem de auro ex Luna intelligenduim, quod innumeris indiciis demonstrari posset, ex quibus unum aut alterum evidentissimum brevissime adferam. Erkerus antè citatus demonstrat, nullum argentum omnino inveniri, quod non naturaliter auri granum vel majus vel minus absconditum habeat. Etè contra, nullum aurum adeò purgari vel separari ab argento posse, quin secundùm rationem, aliquantulum ejus retineat, quomodo cunque aquæ separatriæ componantur; quia argentum est mater auri, & hoc ejus fœtus. Unde fœtus à matre non adeò exactè disjungi se finit, quin semper connexionis vinculum maneat: Unde aurum illud pro fino habendum, quod post exactissimam in eupella vel cinerito probationem & discretionem, per aquas separatorias exquisitas ab argento separatum, deinde per antimonij cum eo fusionem reflationem & cmentationem affinatum sit, licet semper tantillum argenti illi adhæreat, non cuique ad sensum sensibile, attamen post exactiorem examinationem artifici subtiliori animadvertendum. Adhæc cum iisdem fere locis antedictis ad mineralias montis S. Andreae perlustrandas morarer, cognovi à fiducioso viro, quod tum ante paucos annos nummi argentei, quos Taleros vocant, spacio unius anni, excusi, nescio, qua ratione plus auri in se continuerint, quam premium esset argenti, quod quidam olfacientes Andræanos illos cū cruce insigne ejus anni in suum lucrum converterint, id-

Notabile.

quenō exiguū: Quod contigisse arbitror, quod mineræ ille, quæ argentum visibile ad oculum (vocant *gedigen*) habuerint, cum hæ plus auri ob perfectionem majorem abscondat, confusæ sint cum aliis, nullo respectu habitu separacionis aut quartationis. Ex quibus de Lunæ ipsiusque Solis incremento aut decremento rationabiliter quis judicare poterit & ad usum chymicum applicare, ut non opus sit hæc copiosius, prout fieri posset, demonstrare: Nunc de tribus usibus Lunæ ad aurum, tincturam & medicinam paucis loquemur.

De I. Usu, seu coagulatione Lunæ in aurum.

Absque dubio fuerunt, qui videntes hanc naturarum in auro & argento propinquitatem, immò amorem & consanguinitatem eam, quæ est & esse debet inter filium & matrem, putaverunt se posse obstetricis officio fungi, aut inspectoris & tutoris, atque hanc sobolem inceptam ad perfectam formam auri promovere caloribus artificialibus ministris seu ignis seu aquæ factitiæ acrioris, seu pulveribus aliis quibuscumque admixtis. Qui ignem adhibuerunt, aut mineræ ipsas aut solidum corpus argentii attenuandum assumperunt. Mineræ vero argentisunt variæ, & non unius precii aut perfectionis, nec formæ visibilis aut denominationis. Inter quas illud argentum, quod rude seu *gedigen*/ capillatum filatumque vocant, optimum est. Deinde est minera sanguinea, *rotguldig*/hinc in plumbic colore *Glaß*/ dicta, ne quid de aliis generibus adjiciamus, imperfectioribus, quo ad proportionem argenti, & impurioribus, quo ad materias admixtas. Ex his igitur, si quis experientia capiat, in idem recidet, de quo dictum sub Saturno & a-

1. Circa mineras ar-
genas.

lis
• •

liis, quod nimirum aut longissimum naturæ tempus ipsi ex-
pectandum sit, ac vasa & calor subterraneus æquandus, si in
his naturam imitari velit, quæ omnia homini sunt impossibi-
lia factu: si verò naturam in aliquo eorum excedat, ne-
que tum sequetur naturæ effectus. Unde calore exiguo
nulla emendatio fiet, nisi longissimo forte aliquot seculo-
rum tempore, calore forti, argentum fluet ex minera sua in
corpus solidum, & relinquet suum sulfur adnatum, & quæ-
cunque alia, nec jam amplius erit fœtus, sed fructus abso-
lutus in suo gradu. Quod si nunc relictis mineris quis huic
corpori argenti solidi vel foliato, limato, vel alias in pulve-
rem reducto operam suam impendet, ille eodem modo
eam lusurus est. Igne enim levi nihil efficiet, forti fluxionis
perdurante, argentum consumet in vitrum rubeum, ut ab
aliorum experientia patet. Ergo dimittendum argentum
perse. Hinc alii aquas facticias, ac riores ex salibus factas,
gradativas, fixativas, & hujusmodi invenerunt, & argento
solvendo, graduando vel fixando, ut loquuntur, adhibue-
runt. Aquæ autem hæ ex innumeris materialibus factæ
sunt, ut vitriolo, sale petræ, sale communi, armoniaco, gem-
mæ, aluminum, cinabari, viridi æris, Mercurio sublimato
& aliis similibus. His solvunt argentum & macerant di-
versis modis, quos non curamus, sed addemus saltem, quid
de eventu harum operationum ex rei natura sperandum
sit, quid non. Argentum habet æquationem in suis quali-
tibus, sed non tam alterum graduum, quam aurum? Un-
de illud magis corruptioni obnoxium, quam hoc. Novi-
mus circa has quæstiones communiter statui, quod elemē-
ta quatuor sint in multis omnibus in summis gradibus, sed
excellentiam agentium elementorum retundi à patienti-
bus. Quod si ita est, nihil tamen hoc detrahit huic senten-

^{2. Circa}
^{corpus ar-}
^{genti solidū}

^{3. Prr solu-}
^{tionem tñ}
^{aquis acri-}
^{buis.}

tiæ, quod possit esse æquatio in multis gradibus, præsertim in metallis perfectis, in quibus est duplex mixtio, una spectans ad formam altera ad materiā, quæ duplex mixtio nō est in aliis elementatis eodem modo: sunt ex vegetabilib. quædam ad qualitatum temperiem accedentia, ut forte censi possit manna, saccharum & his similia: Verum hæc temperies non est vera qualitatum æquatio; adhæc simplex, in qua sint elementa in summis gradibus, in qualitatibus retusa. In Luna & Sole aliter se res habet, quia forma seu tinctura eujsque habet hanc temperiem, & materia similiter, licet in alio gradu. Unde Bernhardus Comes & alii in auro rectè duplex calidum, frigidum, humidū & siccū ponunt, ut & in argēto. Nā Mercurius auri, veluti materia, habet mixtionē suo modo temperatā, excedentibus frigidis & humidis qualitatibus: sic tinctura auri seu forma, habet suo modo temperatam mixtionē, superantibus calidis & siccis qualitatibus. Unde sunt duæ æquationes in auro, non exactæ tamen, separatim intellectæ: si verò conjungantur materia & forma, fit una exactissima qualitatum omnium æquatio in summis gradibus. Quia frigidum & humidum in uno, & calidum & siccum in altero excellens fuit seu summorum graduum: sic & de Luna dicendum, cuius tamen forma non adeò calida & sicca, ut Solis, inde nec tantum materiæ amplexa: His stantibus & consideratis, si per aquas gradativas ex argento debeat aurum fieri, necesse est, hanc æquationem qualitatum argenti & qualiter promoveri ad superiores & intensiores gradus auri, quod nullo modo fieri posse, est rationi consentaneum. Ut enim nulla domus regia, ex lapidibus & lignis extracta, satis ampla (non loquimur de tuguriolo aut ligneis tabulatis) unà cum suis partibus, quæ sunt fundamenta, tectum & parietes

tes, vi humana (nisi forte angelica) de loco inferiori in montem excelsum transportari potest, manens in sua integritate, quin collabescat & corruat, ita nec argenti quatuor qualitates inter se temperatae & æquatae, una cum substantiis illæsæ, ad aurum temperamentum & æquationem prohibi possunt ullâ vi aquarum aut aliarum rerum, quin destruantur aut corrumpantur ad qualitatem agentem, quæ est calida & sicca. De Archimedis Automatis non est dubium, quin illis navem solâ manu movere de loco in locum potuerit, quod multorum millium exercitus eandem absque illis attrahere nequiverit. Verum quod promisit idem, se terrenum globum suis instrumentis promoturum, si modò aliud firmum esset fundamentum, quo pedem poneret, illius ingenii magnitudini concedimus, non viribus, nec arti. Ita nullo modo largimur artificibus chymicis, eos per instrumentales seu graduativas aquas argentum posse perficere in aurum, licet præsumant eo instituto, quia videant ejusmodi aquis nonnunquam ex argento aurum educi, quod ibi latebat, non vi aquæ transmutatoriâ, sed potius separatoriâ. Unde falluntur illi, qui dicunt, se in argento certas uncias auri inducere posse, cum si experientia non reclamet, potius ex argento aurum, esset aurum ibi vel actu vel potentia: si actu, tum est separatio propriè dicta: si potentia, vel propinquâ vel remotâ: Non propinquâ, quia ita est in propriis mineris: Ergo remotâ: At remota potentia non potest ad actum pervenire, nisi per propinquas transeat: Ergo in mineras auriargentum transire debeat: sed neque tum potentia propinquâ in actum deducitur, nisi per nauram ipsam, ut demonstratum. Nam quod ars separat ex mineris, est saltem obstetricatio, quæ nihil addit fore ui perfectio-

fectionis, sed à natura perfectum juvat ad exitum, & purgata ab excrementis extrinsecus adhærentibus. Idem de salibus & pulveribus aliis, quibus argentum in aurum transformari præsumitur, judicium esto. Hæc enim potius ad suam naturam, hoc est, terrestrem & siccum, reducere poterunt argentum, quam ad aurum æquatum, cum omne agentis agat, ut sibi assimilet patiens, exceptis iis, ubi sit substantiarum commixtio, ita ut ex pluribus una fiat, ut in mullo, spiritu vini & aqua mixtis, & auro appareat, ubi mulus ex

4. Cum sa-
libus &
pulveribus
q̄tis.

5. Cum mi-
xione me-
talli unius
& alterius
perfecti.

diversæ speciei seminibus, ut aurum ex materia & forma, ultraque Mercuriali, hæc calidâ, illâ frigidâ: At talis comixtio non sit in aqua gradativa & argento. Unde illa agit in hoc, ut ignis, donec absumat humiditatem argento propriam, & inducat suam siccitatem & terrestreitatem. Quidam addunt hisce mixturis salium aut aquarum ipsum aurum cum argento incorporatum, sperantes perfectum minùs à perfecto majori adjutumiri. At eadem causa contrarium eventum produxit, quæ antea. Cùm enim aurum non dare possit, ut sèpè demonstratum, alteri, nec argentum ex se auri formam habeat, hinc nec ab aliis eam non habentibus accipere potest. Scimus, quosdam esse, qui non ad essentiam cujusque rei internam, sed saltem externam formam respiciunt, & interim promittunt argenti in aurum promotionem seu nobilitationem modo per artem facili & possibili. Nam argentum, inquit, est fixum quodammodo, licet non fixione auri, eiisque nihil deest ad fixionem, quam ut magis igne coquatur, & compactius reddatur, quod sale communia ut huic similicemento, strato super stratum posito fieri posse non dubitant, cùm sal commune humiditates superfluas argenti consumat, poros cōstringat, & substantiam magis coire faciat. Unde post au-

6. Per quā-
cunque ex-
trinsecā af-
similationē
cementia-
tione.

MONTIBUS PLANETARUM. 105

ripondus acquirat, nec in aqua fortis solvi se patiatur, ut poterum album: cui si tinctura flava auri addatur, dicunt id in aurum optimum converti. Respondeo, concessis illis omnibus, de quibus tamen adhuc sub judice lis est, & tincturâ flavâ seu rubrâ argento communicata, dicendum, quod non sit aurum verum & naturale, quod ex sua formâ essentiam habeat; cum illud potius à materia eam habere præsumatur; nempe materia præparata eo modo, ut formæ quasdam vires exprimat, non omnes. At objiciunt, Hoc, quod omnes auri proprietates habet, esse aurum verum; quas cum hujusmodi agnoscat, quidni & pro vero auro agnoscatur? Quibus replicamus, quod neque hoc habeat veras auri proprietates omnes, nechabere possit, cum non à formâ profiscantur, sed potius à materia: sit color flavus, at non durabilis in omnibus examinibus; sit pondus majus argento, at non verum auri, quod sub duplo aut citerciter majus in auro, quam argento: Ne quid de extensibilitate aliisque proprietatibus auri dicamus, quæ à forma, & non à materia principaliter dependent: Quin colorem verum negamus ipsi dari posse, nisi ab argento vivo, fixo, tincto, rubeo: quod si tale non sit, ab argento erit separabile, quia in profundum substantiae non penetravit, & ignibus superabile & deleibile; quia non est & quatio facta: si sit, est tinctura & forma vera, quæ etiam materiam non præparatam præparat, non compactam compingit, non fixam fixat; in fixam autem ac præparatam missa eam perficit amplius in reliquis defectibus & spoliat à superfluis, si quæ ad sint: Analogon itaque auri dicendum est tale argentum, non aurum, de cuius examine potius ipso facto, quam cursu judicari liceret. Hinc ad secundum argenti usum accedimus, nempe ad Tincturam.

O De

De II. argenti usū ad tincturam.

Ex argento formam seu sulfur haud pauci educere tentarunt diverso respectu, hoc est, vel ad augmentandum cū suo proprio corpore Mercuriali, vel alio quocunque addito, idque vel ad argentum, vel aurum. Cū n. Philosophi s̄x numero inculcent, ut & verum est absque amphibologia, in argento esse sulfur argenti seu tincturam argentificam sive formam agentem, & in auro sulfur auri, dummodo exinde haberi possit supra terram, vel educi subtili artificio, hinc diversas vias aggressi sunt ad hanc intentionem pervenienti, quas (cū innumeræ sint partim, parim arcanae pro cuiusque inventione, ideoque nec numero aut exiguo tractatu comprehendendæ, nec ingenio indagandæ) in pauciores ac potiores contractas h̄ic cuiusque iudicio considerandas, ut de reliquis inde concludat, proponeamus. Primo posset quis existimare, in argento non esse aliquod sulfur, sed saltem Mercurium, qui albus appetet, cūm sulfur rubedinem habeat. Unde ex Mercurio vulgico agulato facile argentum fieri, nec opus esse introductione alicujus sulfuris in illum: sed causam hujus rei impossibilitatis in primo capite retulimus; quæ & hinc constat, quod argenti vivi coagulatio in argentum quocunque modo siue per imperfecta, vel alias contingat, medio sulfuris calidi & sicci comburentis apud naturam fiat; quod suâ actione perpetua in argentum vivum illud coagulatum introducat suam vim calidam & siccam, donec id in argentum primum & post in aurum perficiatur. Unde apparet, quod sit sat magna caliditas & siccitas in argento, quæ non est in argento vivo coagulato, nec plumbo, nec Jove, nec ipsa Venere, respectu argenti vivi, non autem sulfuris comburentis

tis seu terrestris adjuncti, cuius cōsideratione Venus valde calida, & Saturnus non ita frigidus, nec Jupiter, immo Luna sint calidiores censendi: Quin nihil aliud, quām argentū vivū ^{1. Coagula-}
 coagulatum id arbitrati sunt, nechabere argentum formā ^{tione Mer-}
 separatim considerandam, hac ratione seducti, cum eo ipso ^{cursi ar-}
^{gensi.} tanquam Mercurio indivisibili alia imperfecta tingere co-
 nati sunt: quod sanè fieri posset, si non esset aliud quid tin-
 ctura argentifica, quām argentum vivum coagulatum ac
 æquatum: sed cum illi sua intentione & spe frustrati sint,
 hinc quoque patet eorum falsum fundamentum, & tinctu-
 ram argentificā habere in se plus caliditatis & siccitatis, fi-
 xitatis, tenuitatis & spiritualitatis, quām argentum ipsum
 ab ipsa incorporatum. Ut enim homo non est ipsa anima
 rationalis, nec corpus solum est homo, sed hic constet ex a-
 anima rationali & corpore, sic argentum suo modo ex for-
 ma & materia, & per consequens argentum ipsum non est
 forma argentifica, nec argentum vivum, utpote materia
 est argentum, multò minus forma ejus. Alii videntes, quod ^{2. Separa-}
 cum tota crassa substantia argenti nihil tingere possent, ^{tione sulfu-}
 magis tenuiorem ejus portionem à reliquis fæcibus, quasi ^{rīs ejus.}
 similam à furfure separare aggressi sunt viis iisdē & mediis,
 de quib. sepè diximus, nempe salib. & aquis separativis. At
 quo effectu? Hoc ipsi viderint; sat scio, q̄ non Philosophico
 aut sperato: Quia hęc corrodūt totū & non segregant ejus
 partes, quas si segregarēt, id tamē per violentiam destrucci-
 vā, exiccativam & naturæ contrariam facerent, & sic semē
 ipsum extractum corrumperent, ut nihil inde propagari
 posset, ne hoc quidem, quod antè fuerat, tantum abest,
 quod vim propagativam immittat aliis & multiplicatio-
 nem similium instituat. His difficultatibus obviam eun-^{, Separatio-}
^{ne Mercurii}
^{ejus per}
^{Mercurii,}
 tes quidam ingeniosiores, totum hoc negotium commit-

O 2 tung

tunt Mercurio vel Mercurialibus, quibus antè dictum propositum perficiant, sperantes Mercurio vulgi Mercurium & sulfur argenti elicere, ut aves captantur avibus suigenesis. At quia totum argentum est Mercurius tam formâ, quam materiâ, quis erit arbiter aut sequestrator? Amalgamationes fieri possunt argenti cum Mercuriis, item & solutiones seu liquefactiones, velut butyrum in radiis Solis liquescit, sed non separationes substantiarum ejus. Quomodo dignoscetur vis activa à patiente, hæc relinquatur, illa colligatur, cum utraque sit alteri similis, atque ita conjuncta, ut nihil intercedere possit, nec simile, nec dissimile: si enim simile, coniungitur, & fiet unum: si dissimile, non assumentur ab utroque, velut judex æqualis. Verum responde-re quis posset, naturam hic potissimum operari per calorem, non medium separativum, nec artificem. Ut enim calor in lacte moto excitatus discernit heterogenea à butyro, nempe caseum & serum, & congregat e j us homogenea, ita & hic fieri præsumitur. Et sunt, quia quam à vino secernant hederaceis vasis, aut aliis modis: Hoc & argenti sulfur à Mercurio separari posse opinantur. His infero, quod corpora naturalia ex elementis composita per putrefactionem vel calorem facile separantur in diversas substantias, in quibus non sit mixtio fortis, ut in vegetabilibus & animalibus, sed illa, in quibus fortior mixtio existat, difficilimè, ut sunt plæraque mineralia & metalla. Cùm itaque in argento & auro sit duplex mixtio & æquatio qualitatum, ea que fortissima, inde non calore exiguo, ut lac, sed nec igne fortissimo, superantur, & hinc horum & illorum apparet maxima dissimilitudo in modo separationis substantiarum. Verum demus, quod possint aliquam partem matriorem de argento separare, virtute e j us illæsa, quam si iterum projectant

Ex extractione sulfuris nulla utilitas:

ciant in plumbum vel stannum, vel Mercurium, vel æstum ex singulis optimum argentum renasci. Quid hoc ad tincturam? Sanè esset cum damno orbis Christiani coniunctum, castra à Turcis, expensis, laboribus & sanguine multorum millium occupata & possessa, iisdem restituere absque lucro aut restiuratione aliarum commodatum. Ita sentiendum, si sulfur ex perfectis, multis sumptibus & sudoribus petitum, post absque ullo lucro, iisdem corporibus, unde detractum, vel similibus reddendum sit. Ludus sanè hic esset Sisyphius aut Tantaleus, non Philosophicus, magis ad ostentationem, ne dicam, deceptionem multorum, quam utilitatem spectans. At respondent illi, hoc sulfur detractum cum suo proprio corpore, aut alio Mercurio, in infinitum augendum esse, ac reverè se habere instar boni seminii, quod successu temporis ex parvulo cumulo in immensum multiplicari possit, vel instar fermenti fermentandi cum sua propria massa. Sanè si hoc fieri posset, & illud sulfur haberi, opera illa esset optimè collocata. At vereor, ne hi bonæ voluntatis & magnæ spei homines seipso fallant, quibus quantum sufficit, hac parte quoque satisfaciam. Nolim contra antiquissimorum Philosophorum intentionem de multiplicatione tincturæ hic quicquam statuere, quæ verissima est pro illorum intellectu, sed huic negotio non convenit. Quomodo autem augebunt ejusmodi tincturam ex argento extractam, cùm non constet, cujus originis sit, imò cujus generationis aut propaginis, an sit ex oviparis aut prolem lactantibus, aut ex putrefactione sola exortis absque patre & matre, ad hæc ignorant, quo nutrimento delectur. Quodlibet autem sibi simili nutritur, quo ad finem: & quibus constat, iisdem augetur: si itaq; augmentare: deberent verè, hoc est, humidum

110 TRACTATUS DE SEPTEM

midum radicale & calorem naturalem multiplicare argenticæ tincturæ extractæ, hoc nullare facient, quam eā, ex qua illa per naturam fuit composita: sed hanc remignorant. Ergo nec augmentabunt. Hæc sunt adeo firma, ut omni exceptione sint majora intelligenti. Quod si affirment, se scire, cur, inquam, hoc non assumunt & re-

Instans.

linquunt argentum? At illi instabunt hoc modo. Omnis forma ex sinu suæ materiæ educitur, ut patet in omnibus vegetabilibus, animalibus, excepta forma hominis, mineralibus ac metallis: cum in Saturni promotione in Lunam, forma Lunæ educatur ex materia Mercuriali sibi propria. Respondeo, hoc argumentum multa dubia admettet. Doctissimus Fernelius in mysticis illis libris de abditis rerum causis disputat contrarium, & concludit,

Responso.

omnibus mistis formas aliunde immitti, præsertim animilibus, atque hinc alias aliis esse nobiliores. Cui sententiæ, cum sit valdè probabilis, & nihilominus intricata, hoc loco supersedebo, & dico, quod secundum naturam ita se habere possit, sed in hoc naturam non imitandam esse, quia arti sit impossibile. Inde duplex modus statuitur generationis auri, unus per dicta imperfecta, alius per proprium suum argentum vivū formale, quod si instar fami misceatur imperfectis, vel argento vivo cuicunque, brevi tempore id in aurum promovet. Hinc ex pyrite durissimâ, lapide lazuli, granatis & similibus, quæ nihil imperfectorum metallorum continuerunt, aurum immediatè provenit & per artem educitur. Hoc ultimo processu utitur ars non priori. In hoc ultimo enim forma auri non ex gremio materiæ corporalis auri educitur, sed ex potentia materiæ propriæ magis coctæ, spiritualis. Frustraneus itaque est laber, tincturam argentum augere velle cum materia argenti propria vel aliena

MONTIBUS PLANETARUM. III

aliena, cum hæc sit incognita operatio ejusmodi, illa inepta: Novi equidem centenas ferè ab aliis præscribi vias ad Mercurium aut sulfur argenti & aurum educendum, prout in libris illorum videre est, at sequatur illas, qui velit & intellectu careat, rationali hæc pauca, sed sat firma, sufficient. Verùm loquuntur Philosophi, in argento & auro esse sulfura perfecta, sed in multis locis affirmant, illa per artem reduci non posse, & addunt rationes, quia illa compacta & dura corpora, in quæ noster ignis non agit, & si ageret, quid inquiunt, boni inde sperandum? Imò manifestè dicunt, illa esse corpora mortua, Philosophica autē viva; & perfectum perficinon posse, sed imperfectum, à quo incipiendum, ubi natura illud reliquit & arti præparavit. Dicunt quidem illa duo corpora, argentum & aurum, subtiliter præparanda esse, ut sulfura inde habeantur, sed ab istis præparationibus addunt, se excusatos, si invenire possint duos illos lapides, quos Deus nobis gratis concessit, de quibus videatur Isaac in diversis locis, & Arnoldus in suo novo Testamento. Quomodo verò isti duo lapides inveniendi, aut alii eorum vice præparandi, hoc est, quomodo Luna & Sol in primam sui materiam reducidebeant, patebit ex sequenti figura.

TER-

III2 TRACTATUS DE SEPTEM
TERRARVM MORBIS CIRCVMSCRIPTIO.

Ut antiquitus cum de Delphis quæstio agitaretur, an es-
set in medio terræ, necne, Jupiter dimissis utrinque duabus
aquilis, quæ cùm circum circa totam terram, una ad occi-
dentes, altera ad orientem, per volarent, & in Delphis
convenirent, litem diremit: Ita Magellanus ille, cùm ter-
renum globum circumnavigabilem, quotquot vixerant
homines antè dubitassent, ab occasu ortum versus nave
penetravit, atque sic circulum terræ integrum cursu (quod
a nemine ante id tempus perpetratum) absolvit: Verum
cùm

cum ille in itinere occubuisse, socii ejus domum reversi, unum è septimana diem (quod mirandum est) amiserant, ita ut feriam primam seu diem Solis, pro feria ultima seu Saturni, & diem Lunæ pro Solis acciperent, cum interim Hispani eandem diem pro sequenti haberent. Nec verò hi aut illi in computatione dierum aberrare poterant, sed utriusque veritatem, ut erat, complectebantur. Quæ res pro miraculo diu reputata, cum ad sapientiores ad discutendum transmissa esset, responsum est ab illis, Magellanicos sua peregrinatione absolvisse eum cursum circa terræ superficiem, quem Sol peragrare solet spacio 24. horarum, in suo cœlo manens, atque integrum diem cum nocte ita constitueret. Hispanos verò domi mansisse, nec interim aliquæ cursum circum terram peregisse: Hinc necessariò Magellanis unum diem integrum, qui constet 24. horis, deesse, quod licet primò valde dubium, tamen postea cuique ingenioso considerant verissimum inventum fuit. Ad hunc ferè modum, ut in hac arte Lunæ & Solis reductio fiat in suam primam materiam, hoc est, ut duo illi lapides gratis dati inveniantur, non opus erit totum terrarum orbem pervolare cum aquilis illis, aut circumnavigare cum Magellanis, alias Lunæ habebimus prò Solis, & Solis prò Saturni diebus, quod non convenit: si verò ita habiturisimus, non multum aberrabimus, sed cum sociis illis, uti & Philosophis, nostram mentem ceu verissimam interpretari poterimus, cum eadem sit vera utroque ratio. Illi, qui domi manent, nobisque libros reliquerunt, in materiam sui primam hæc lumina converti jubent, nos, qui in Oceano operationum chymicarum versamur, diuque versati sumus, respondemus, quod ea conversio sit facta à nobis, dum binos illos lapides, velut aquilas orientalem & occidentalem,

lem, conjunximus in Delphis sive furnis Philosophicis: Verum sapientiores hanc litem judicent, ex quibus duo pro tempore sufficient: Avicenna dict. i. cap. 2. Aristoteles, inquit, de lapidibus: *Duo lapides jacent in stercore, unus fætens & alius bene odorans, parùm appreciat in oculis gentium: si scirent eorum valetudines, tenerent eos honorificè: sed quia nesciunt eorum valetudinem, despiciunt & dimittunt eos super stercora in locis fætentibus, & qui coniungent eos, ibi est magisterium.* Author consilii conjunctionis massæ Solis & Lunæ hæc verba exponit, ubi dicit: *Quod hujus artis duo sunt lapides principales, albus & rubeus mirabilis natura: Albus in occasu Solis incipit apparere super facies aquarum, abscondens se usque ad medium noctem, & postea vergit in profundum: Rubeus vero ex opposito operatur, quia incipit ascendere super aquas in ortu Solis usque ad meridiem, & postea descendit in profundum: Atque sic proposito satisfecimus.*

De III. Lune Usu.

Plurimi ex Luna medicinas extraxerunt, cum tincturas ne quiverint, non omnino contemneadas: dum tamen abs que jactatione, ne dicam, mendacio, non obtrudant magnatibus corrosiva & venenosa pro alexipharmacis, capita mortua nescio quarum nugarum pro magnis mysteriis. Quicquid ferè excogitari potest, sive ens, seu non ens, illi experimentatores ex Luna educunt, nempe sulfur, Mercuriū, oleum, sal, butyrum (utinam & panem cum vino) lac virginis, Lunam potabilem, & quid non aliud? Magni viri suis natis dant magna pomina pro libitu, nullo reclamante, sic illi: At ut non sequitur, si quis Hercules, Alexander, aut

Julius

Julius Cæsar vocetur, quod sint illi ipsi, quos nomine representent, ita nec judicandum horum magnifica nomina suis inventis (potius amissis) indita quicquam commune habere cum rebus, quas referunt. Ubi notandum, Lunæ, hoc est, argento, in quacunque præparatione singulares effetti asscribi, quo ad morbos cerebri, nempe ad Epilepsiam vertiginem, apoplexiā & ejusmodi symptomata: quod si ita est in rei natura, nil contradicendum. Verum aliquid condonandum imaginationi hominum, qui de argento & auro magnam spem in medicando conceperunt, etiam ibi, ubi nulla est ratio cognita. Argentum vulgariter vocatur Luna, saltem ut sit pallium, quo à vulgo, occultetur, quicquid de eo scribitur, hoc alii interpretantur, quasi omnes Lunæ cœlestis proprietates huic metallo sint inditæ. O cæcitas humana! Luna cœlestis alba est, ita & argentum, ita cerebrum. Ergo hæc tria conveniunt, & morbi cerebri à Luna cœlesti sunt, & curantur Lunâ terrestri seu argento: Ejusmodi ratiocinationes non multum habent veritatis, licet multum ad speciem probabilitatis. Alii ad curandos jam dictos morbos, auctis similes, utuntur limatura vel foliis: quidam moleis, aquis, lacte & butyro Lunæ, aliisque ejusmodi, iisque nihil contradico, dummodo caveant sibi à fæcibus aquæ fortis, quæ inhærent Lunæ nec inde separantur, nisi in fluxu metallico: Nam Luna à Sole separata per aquas acres, affusa aqua communi, descendens in laminam æream, magnam partem ejusdem aquæ spirituum acrum & corrodentium apud se retinet, unde illa aqua multum de sua virtute amittit & inefficax redditur, nisi de novo fortificetur. Hæc autem fæces sunt summæ acredinis & plus nocumenti, quam emolumenti, humanis corporibus adferre possent, si non mox, tamen statim tempore; id eoque

eoque summopere cavendæ sunt. Quod si quis inferat, ablutiones toties esse factas, ut nihil a credib⁹ sentiatur, hoc parum confirmat: si verò quod sua ex Luna petita remedia sint facta absque ulla a credine, nempe mirabili solutione aut coagulatione in aquis simplicissimis, cuiuscunq; generis. Huic respondeo, bene quidem hæc omnia & vera esse posse, at quia solutio aut attenuatio corporis Lunæ non fiat aut fieri possit, nisi aqua ea vi prædita, ut in poros corporis Lunæ possit penetrare & se insinuare, illudq; veluti dentibus aut Strutionis stomacho contere & digerere, hinc si sit oleum, sulfur, Mercurius, sal vel tale quid de Luna factum, sine omni dubio, hæc erunt participia istius a credinis & corrosionis. Aliud judicium erit de auro per quartationem à Luna separato, quia hoc non admittit in suam substantiam illos sales, ideo nec solvitur ab aqua fortis propriè, sed à sale armoniaco, oleo salis communis aut urinæ, quæ non adeò noxia existimo intra corpus humanum, dummodo cum cautione usurpentur, quam antedictæ aquæ fortes.

C A P. VII.

De Monte Solis.

SOlis naturam postquam peculiari tractatu, tum quia medicinæ in rebus humanis optimæ subjectum sit nobilissimum, tum quia scopus, ad quem multorum actiones non solum in chymia, sed omni penè vita, referantur, & quasi parvus quidam mundus sit, innumera in se complectens arcana, declarandam antehac suscepimus, nunc ejus

ejus proprietates, quæ passim h̄ic & alibi occurunt, silen-
tio transibimus, & saltem de uero ejus triplici, ut hactenus
reliquorum, pertractabimus.

De I. Usu Solis.

Nullus quidem præsumere potuit coagulationem Solis
in Solem, sed quia augmentationem, quam aliqui quaerunt
in Sole, huc referendam duximus, hunc quoque usum pre-
misimus. Persuasum enim sibi plurimi habent, ut reliqua
omnia vegetabilia & animantia propagandi spiritum &
virtutem in se fovent & retinent, sic quoque Solem, seu au-
rum ejus non esse expers aut omnino sterile, eo argumen-
to, quod crescat sub terris ex propriis mineris, & non ab ini-
tio mundi huc usque, ut inane pōdus, jacuerit, omni facul-
tate vivificâ orbatum. Nihil est, inquit, vitali illo spiritu
vacuum, qui permeat omnia terræ creata, eaque pullulare,
sibiique similia producere facit. Elementa enim terræ &
aque, quibus metalla abundant, sunt pigra, & ad generan-
dum inhabilia. Aēr verò & ignis dant motum & spiritum
ad se multiplicandum idoneum, Cūm itaque aurum o-
mnia quatuor habeat elementa, & ex eorum mirifica con-
cordantia & æquali temperie tantas dotes, ut in igne per-
duret, & in remedica præstantissimos effectus ad hominū
sanitatem conservandam, & morbos depellendos edat,
quis negabit, nisi insanus, huic adesse illum spiritum vivifi-
cum, & per consequens virtutem se propagandi? His &
similibus, si ritè intelligantur, perseveris, si secus, non solū
falsis, sed quoque multorum errorum causis, h̄ic in tempo-
re obviam ibimus, respondēdo, quod doctissimi inter Me-
dicos & Philosophos agnoscant, qui nos mixtorum ex ele-

TRACTATUS DE SEPTEM

mentis gradus. Primò simpliciter mixtorum & rudi Mînervâ compositorum, eaque sunt propriè meteora dicta, non ex omnium elementorum complexione, sed quorundam saltem orta. Secundò perfectè mixtorum, ut sunt lapi-des, mineralia & metalla, ex quibus alia perfectiùs, quam alia, & nonnulla perfectissimè sunt composita, nempe ar-gentum & aurum. Tertiò vegetabilium, quæ prætermix-tionem, vegetabilem animam obtinent, cuius beneficio nutriuntur, augmentantur in justam & speciei convenien-tem magnitudinem, & sese propagant. Quartò animan-tium, qui præter jam dicta, habent sensum, appetitum & motum. Quintò ipsius hominis, qui instar parvi mundi præ-ter vegetabilium & animantium potentias, animam quo-que rationalem, constantem intellectu & voluntate possi-det. In his omnibus spiritus quidam est, ea permeans & vegetans, at diverso respectu. In homine hic spiritus est cœ-lestis originis & immortalis substantia. In cæteris animan-tibus, alterius conditionis, qui forte ab astris iisdem suppe-ditatur. In plantis adhuc ignobilior spiritus habitat, forte e-jusdem ortus. Metalla verò, mineralia & lapides animam propriè dictam non habent, unde sentiant aut vegetent, nutriantur, augeantur & generentur, sed spiritum nihilominus & virtutem infusam ab astris manifestè ostendunt, ut patet in magnete, gemmis, mineralibus & metallis, aliis secundùm magis & minùs. Est quoque spiritus & potentia in rore, pluvia, grandine, & ejusmodi, sed longè inferiori ab his censu: si quis jam vim vegetativam metallis asseribat, ut plantis, ille fallitur suo judicio, & confundit rerum proprie-tates. Tres itaque ultimi gradus per semina suam speciem propagant, homo & bruta in discreto sexu, duorumque coniunctione, plantę unā saltem numero, sed Hermaphro-ditica

dticâ virtute. Nullo autem modo sic metalla multipli-
cantur, cum generativa, augmentativa & nutritiva facul-
tibus destituantur, quarum vice motu gravis & levis ut-
tuntur, hoc est, vapores ex elementis diversâ proportione
misti excitantur calore, ut ascendant, & frigore congelan-
tur, ut descendant; Unde fit mixtio eorum omnium, in pri-
mis sulfuris & argenti vivi, ex quibus imperfecta, & ex his
perfecta oriuntur. Ex vaporibus itaque metalla omnia
constant, tam ferrum durissimum & aurum ignibus dura-
bile, quam Mercurius, aut alia leviter congelata corpora,
quò ad materiam, & saltem differunt modo mixtionis ac
coctionis: In auro, de quo nunc loquimur sunt saltem va-
pores Mercuriales, non sulfuris illius communis; atque ii
sunt duplices, alii materiales dicti, quia materiam suppedi-
tant auro & sunt humidi & frigidii in magna copia; alii for-
males, quia formam seu tincturam adferunt, & sunt calidi
& siccii in longè minori quantitate: Hi inter se mixti, ut in
qualitatibus se mutuo non excedant, constituunt aurum
naturale. Verum quidem est, quod magna ex parte forma
& gremio materiæ educatur, hoc est, quod vapores illi for-
males fiant ex materialibus in operibus naturæ, quæ utitur
longissimo tempore & calore temperato, quo vaporem
humidum & frigidum convertat in calidum & siccum, at
in his ars naturam imitari nequit. Hinc cùm animadver-
sum sit eisdem vapores formales ex propria sua minera ali-
quando exhalare, qui si inveniant nullum argenteum vivū,
nihil quoque inde exoritur, si verò apprehenderint vapo-
rem argenti vivi humidum & frigidum, bunc congelant in
argentum & aurum. Nulla ergo ratio patet, cur aurum jam
congelatum intra vel extra terræ viscera, dicatur vegetare,
augeriat seipsum propagare, cùm semē aliud non habeat,
nisi

nisi duos illos vapores, ex quibus ipsum ejus individuum compositum est. Sperma illud ipsum, ex quo animal vel planta concrevit, non facit propagationem speciei, sed distributum est per omnes partes ad augmentationem individui, quò ad acenē perducto ipsum generat novum sperma in certis locis & partibus, ad propagationem speciei inserviens. Tale sperma cùm non generetur in auro, nec se se propagare potest. Unde illi, qui quaerunt aurum purum, ignibus intactum, ex mineris suis vel fluviis collectum, idq; per vim ejus propagativam, aliis mineralibus infundendā multiplicare student, ratione quidam innituntur probabili, at quam experientia & rei ipsius natura refellat: Cui si quis fidem adhibeat, non opus erit sumptibus & periculis haud levibus (ut contigit cuidam, mihi satis noto) tale aurum congerere, instar formicæ Indicæ, & pro ovo Philosophico excubandum in furnis ponere: Quod si itaque hæc vis generativa ad sui simile propagandum idonea non sit in auro illo spirituali, ex quo ignis nihil destruxerit, multo minus est querenda in alio communiperignes centies macerato & exhausto.

De II. Usu Auri ad Tineturam.

Atali non contenti his demonstrationibus, cum legunt authores de auro loquentes, quod in eo sit sulfure eorum atque inde eliciendum, imò quod ipsum aurum vocetur sulfur, & non è contra, non ulteriori inquisitione facta ad aurum commune (sed ut Arnoldus inquit, velut iasini rostrū ad fœnum, nescientes ad quid & cur) manus porrigunt, quibus Poëtæ aureoli versus optimè arrident, qui ait:

Hordæ

*Hordeacui cordi, demum ferit hordea, in auro
Semina sunt auri.*

Sed illis iidem authores satisfaciant, cum inquiunt, Aurum Philosophicum non esse aurum vulgi: nec sulfur eorum esse sulfur commune aut ex comuni subiecto peti debere, propter causas, quas annexunt; quia hoc nimis durum & æquum sit, aut ut poëta addit, quia (semina illa ex auro petenda) nimium retro submissa recedant: Hi, inquam, animadvertisentes aurum in sua substantia grossa & dura quasi ligatum nihil agere aut virtutem suam augmentativam seu propagativam exerere non posse, hoc est, sulfur, tincturam, formam, Mercurium fixum, vel animam suam non relinquere, ad solutionem, macerationem attenuationem & elixationem ejus se contulerunt, non diffidentes hoc modo tractatū id quæsito fini responsurū: Verum quando omniū horum recordor, quæ hujus intentionis gratia à multis phantasticis concepta, tentata & acta vidi, audivi & cognovi, inhorrescere potius cogor & obstupescere, quam de singulis narrationem instituere, aut rationem reddere: Quicquid de cœlo, terra, mari, aëre, & igne perquirere potuerunt, huic proposito accommodarunt: Annon quidam mendacissimus mibi jactavit, sese posse radios solares in vitro captare & eorum essentiam extrahere; quo invento maximè gloriatur ad auri essentiam extrahendam adhibendo? Sunt qui rorem Majalem distillant pro materia omniū rerum prima ad dissoluendum aurum; qui cœlum & omnia ex aquis creata afferunt ex sacris. Alii terram rubram aridam cespite gramineo detecto per noctem sub diō relinquunt & mane distillant inde aquam ad auri solutionē accommodam. Alii ex queru veterima arida ligna putrida accepta distillant ad eundem effectum. Quidam utuntur aquis Regiis cum armoniaco sale, ex forti-

bus

bus, factis, item oleo salis, spiritu urinæ, æceto acerrimo, aqua ex melle, ex chelidonio, ex Mercurio sublimato, ex Mercurio cum stanno, oleo sulfuris per ascensum fumifa-

Circ. auri & innumeris aliis, quæ singula aurum solvunt, corro-
solutio[n]em duant, & in aqueam tenuitatem reducunt. Concedamus

1. Opinio. jam his aut similibus aurum in liquorem solvi posse, aut solutum ab illis fuisse. Quid inde? Alii hanc solutionem sibi

sufficere putant, quia aurum spirituale, penetrabile & tin-
gibile activè fecerint. Alii hinc amplius elementa segregare

2. Opinio. student distillando & redistillando, donec in tincturam
3. Opinio. promoveant: Quidam sulfur à Mercurio auri discernere
4. Opinio. tentant, iisdem mediis. Nonnulli addunt huic solutioni.

metalla, Mercurios aut pulveres, ut incorporentur auro so-
luto, & uniantur. At cum omnes enumerare sit impossibi-

Ref[er]ensio le, cæteris omissis, his respondebimus, non dubitantes, nos
ad 1. opinio- pauca calopodia plurimorū pedibus adaptaturos. Quia au-
nem. rum hoc modo solutum spirituale factum adfirmant, qui-
bus fidem adhibebimus adeò, ut concedamus, quod etiam

per alembicum totum evexerint, licet id non sit cuiusvis o-
perarii chymici, nihil tamen ad tincturæ Philosophicæ es-

sentiam spectans inde confident: sit aurum volatile & spi-
ritualizatum, ut velit, nondum tamen ex materia facta est

forma, aut ex paciente agens. Nam quod antè retuli de ge-
minis vaporibus, auri integralibus partibus sive etiam prin-
cipiis, quorum alii sunt humidi & frigidi, materiam, alii ca-

lidi & sicci, formam auro conferentes, hic in primis specta-
dum, num ex hac solutione dictorum vaporum, humidi &

frigidi convertantur in calidos & sicclos, remanente suffi-
ciente humiditate, quâ ingressus fiat in metalla alia? Quod

si fieri possit, hæc tinctura est verissima: sed quomodo hoc
fieret? Quo instinctu naturæ hæc aqua solutiya potest va-

pores

pores illos alterare in contrarias qualitates summorum graduum, & interim relinquere satis ex primis qualitatibus non alteratum. Unius rei simplicis vel naturalis, vel arte factae, est saltem una simplex operatio excedens in qualitatibus, ut patet in igne, qui calefacit & exiccat summè, cunctaque admoveatur, nec quid humili aut frigidi relinquunt, sed totum absunt; quod si proares in sive imaginativam vim aut rationem cum voluntate haberet, tum posset unam partem subjecti, in quod agit, intactam relinquere: At neque tum ad hanc intentionem quid prodesset. Hinc aqua solutiva, si quid agit in aurum, totum id corrumpit, & potius in terream substantiam exuccam & inutilem, quam summè calidam & activarum qualitatum redigit. Nam calor in aqua solutiva existens est accidentalis ipsi aquæ, multò magis auro aut ejus Mercurio, hoc est, non est naturalis calor in illa aqua, sed per vim ignis adductus, adscitus & violentus, qui nec auro essentialiter communicari potest, nisi ad corruptionem ejus, de quo superius. Qui per segregationem elementorum ex auri solutione hujusmodi quicquam boni educere sperant, multis inanibus laboribus se fatigant potius, quam id prætent: Idem enim quod jam dicti quærentes ferè per eadem inveniunt, hoc est, vel aurum integrum seu non solutum, sed corrosum tantum & reducibile, vel in terram redactum, quæ suæ aquæ iterum permisceri nolit, veluti Bernhardus Comes inter suos frustaneos conatus recenset. Per sui destructionem, ajunt Philosophi, nulla res componitur, multo minus aurum. Si quis nepotis generationem appeteret, & ideo velllet filium suum unicum trucidare, atque ex ejus venis, nervis, visceribus aut membris semen aliquod educere idque in matricem nurus immittere ad prolis generationem, certè

*Reporatio
ad 2. opini-
onem.*

Q. 2 ille

ille omnium hominum insanissimus haberetur, detestatio-
ne potius quam commiseratione dignus. Interim hi per-
versè in auro querunt sperma sive sulphur, quod ad auti
augmentationem, seu potius sulfuris propagationem ad-
hibere intendunt, absque naturæ consulto aut nutu, igno-
rantes, per destructionem unius individui non posse innu-
mera ejusdem produci, sed illud in terram aut sua elemen-
ta redigi, quæ semel dissoluta ab arte, nunquam iterum
conjungi poterunt. Fateor Philosophos hujus elemento-
rum separationis & conjunctionis sæpiissimè mentionem
facere, sed tropicè potius, quam ad literam intelligi voluat,
cum non raro omnem elementorum separationem evita-
ri in opere debere tradant, & totum opus ad paucissimas
easque simplices operationes contrahant. Videatur Isaac
lib. 2. cap. 6. aliisque locis. De sulfure Solis à Mercurio se-
parando quod difficilimus & inanis labor sit, jam ante sub
expositione Lunæ, declaravimus, unde quantum huic er-
roris sufficiat, petendum. Eadem enim est ratio extrahendi
hujus sulfuris aut Mercurii, quæ Lunaris, nisi quod hæc sit
difficilior, nec utilior illa. Qui pulveres addunt Soli soluto
sive metallorum, sive salium, idem stramen triturant, nec
quicquam frugis inde, nisi paleas & pulveres, reportabunt.
Causa hæc est, quia Tinctura auribisce mediis producine-
quit, propter qualitates sæpius inculcatas, nulli subjecto,
nisi suo proprio (quod non est ex jam dictis) propriis ope-
rationibus (quæ non sunt his similes) communicandas aut
naturaliter & radicaliter introducendas. Non opus erit
hic repetere aliorum commixtiones, quas faciunt cum au-
ro, nempe Mercurii, aut imperfectorum quorumcunque
cum de his jam ante suolo loco responderimus. Nihil enim
ad Tincturam aut sulfur auria augendum magis pertinebat
quam

*Responso
ad 3. opin.*

*Responso
ad 4. opin.*

quam aqua ad spiritum vini per confusionem multiplicandum, cum quo nihil commune habet, sed quo plus de ea additur, eo magis vinū adulteratur & dilutius redditur.

Verum his alii contradicentes: Ergo tu, inquiet, non credis fuisse, qui ex auro Mercurium currentem eduxerint, aut alias tincturas ex auro elicuerint, in Mercurium vel metallum imperfectum jaciendas ad convertendum illud in aurum, cum utrumque ab experientia toties probatum etiam nostro hoc aëvo constet? Quibus concedo, utrumque factum ac fieri posse, sed hinc nulla utilitas homini, sed damnum & labor, ut ante sub Luna demonstravimus. Non vimus enim permagnum Principem nostro tempore id à quodam artifice poposcisse & impetrasse, hoc est, auri in Mercuriū reductionem, verum cum speraret in hujus auri Mercurii coagulatione aut coctione Tincturam arte mque omuem delitescere, eoque nomine diversis chymicis eum Mercurium tractandum & perficiendum tradidisset, tandem invenimus est, nulla arte aut ratione coagulari posse, nec ad tincturam inde prolixiendam utilem existere, nec cum auro quid communem habere, cui in amalgamatione, non ut Mercurius vulgi, conjungi voluerit. Causa hujus rei est, quod Mercurius sit saltem materia auri, & tinctura seu sulfur inde separatum sit: Veluti si ex lacte per artificium separetur butyrum, tum si quis ex substantia reliqua seu lacte butyraceo, seroso, velit iterum butyrum aut lac, quale primò fuit, integrum efficere, stultissimus omnium hominum, aut si possit, ditissimus futurus esset. Hinc ex Mercurio solo aurum non potest tinctura auri, nec aurum ipsum produci, quicquid conentur artifices. Nec verò illis fides adhibenda, qui dicunt, quocunq; modo tincturam seu rubedinem esse auro detrahendam per oleum salis, spiritum

Objec^{io}nⁱ
1.
2.

Responso
ad 1. Quod
Mercurius
possit educi
sed absque
utilitate.

urinæ, aut alias aquas solutivas, ac cum ea projectione in alia metalla imperfecta fieri posse, ut in aurum reducantur; Corpus verò auri albū remanens posse iterum in aurū igit̄ calcinatione, vel Veneris coloritio addito, veletiā in tincturā ipsam promoveri. Nā si sint veri artifices, q̄ hoc affirmant, tropicē cupiunt intelligi, si non perfecti, loquuntur ad suum captum, prout intelligunt scripta Philosophorum, aut naturæ mineralis secreta. Demus, quod tinctura ex auro possit segregari, quemadmodum plures fecisse constat, & cum ea fecisse projectiones in metalla imperfecta. Verūm hos non fuissē veros artifices, sed magnā ex parte deceptores, ex eventu animadversum est, cùm artem in hac tincturæ extractione ex auro sitam esse, sibiique eam cognitam affirment, seseque multiplicationem hujus tincturæ facere posse, aliosque docere velle acceptā magnā pecuniā summā falso promitterent, cùm nihil ex iis præstare possent. Tinctura n. hæc, ut sæpè dictū, nō est multiplicabilis licet sit educabilis per artē ex auro. Ut nec butyrum ex lacte extractū multiplicabile est cum alia substantia, sed solum ex lactis naturali composito educendū. Eodē modo detinctura auti judicandum, quod illa possit quidem ex auro educi, sed educēta nullam sui multiplicationem admittat, quicquid ignoritent aut gloriorientur. Causa hujus impossibilitatis appareat, quia vis vegetativa aut nutritiva non est in auro ejusve tinctura, ut in vegetabilibus vel animalibus, in quibus nutriendis vertitur in similitudinem & identitatem nutriti, atque hinc vegetabilia ac animalia crescunt in debitam magnitudinem: sed hoc non contingit in metallis sub terra in suis mineris propriis existentibus, multò minùs extra terram integris aut in partes separatis. Inde aurum integrum non sibi assimilare potest Mercurium aut aliam substan-

*Responsio
ad 2 quod
tinctura se-
gregetur
Ex auro, sed
absque uti-
lisac.*

substantiam, eamve in aurum transmutare, nec tinctura
veluti pars auri ex eo abstracta in se aurum, vel quid aliud
promovere potest. Si quis contendat, etiam si non metal-
la nutrientur, ut vegetabilia ac animalia; tamen veluti per
naturam in illis tinctura crescit & augetur, sic quoque per
artem. Huic quæstioni antè responsum, quod qualitates
calidæ & siccæ introducantur in Mercurium frigidum &
humidum longissimo tempore, in vasis naturæ, calore sub-
terraneo ut extrinsecus agente, & sulfure calido & sicco,
velut igne interno operante & exiccante humiditatem il-
lam Mercurii, & ad æquationem reducente: quæ cùm in
artenullo modo haberipossint, ut sint eadem cum natura-
libus, hinc nec qualitates illæ eo modo arte in Mercurium
ullum introduci poterunt. Quidam ad hæc respondent, et-
iam si artificialia vasa, media & operationes non sint eadem
cum naturalibus, tamen sequitur idem effectus per artem,
velut per naturam, dummodo artificialia disponantur ad
modum naturalium, ut divus Thomas, aliquique Philosophi
attestantur. Deinde metalla esse instar ovorum, quæ calo-
re à matre propriâ seu gallinâ naturaliter, vel ab homine
artificialiter (ut in Ægypto antiquitus & adhuc sit) in vivos
pullos excludi possunt. Ad hæc sola coctione apud natu-
ram aurum maturissimum metallorum produci, & imper-
fectis deficere coctionem, minus coctum verò magis coqui-
& maturari posse. Imò & id, quod maximè coctum sit au-
rum quoque superet in colore & maturitate. His quatuor
rationibus ita breviter contractis, cùm sint causa errorum
inextricabilium multorum etiam ingenii subtilioris & vo-
luntatis haud iniquæ in arte operantium, hoc loco satisfa-
ciemus, quantum conveniet. Quando Philosophi loquun-
tur, quod in vasis artificialibus idem opus præstari possit,
quod

Objec-
tio-
alia.Respon-
so.Instan-
tia
aliorum
ratione 1.

Ratione 2.

Ratione 3.

Ratione 4.

Respon-
so
adratio-
ne 1.

quod à natura præstatur in vasis naturalibus, si illa ad hominum modum accommodentur, tum non intelligunt, tanquam homo possit imitari naturam in mineris perficiendis ab infimoque statu, hoc est, Mercurio aut plumbo, insimum, hoc est, aurum provehendis. Nam si hoc ita esset, tum mineræ per artem in aurum perfici possent cœctione in vasis artificialibus, at non nisi tempore naturæ debito, hoc est, mille fortè annis, non decem mensibus. Nec cogitandum est, naturam magistrum rerum tanto tempore opus habere ad auri productionem, ad quod generandum ars non millesimam partem temporis requirat, vasis utroque concessis paribus. At respondeatur; Ars calorem intendere & remittere, item disjuncta conjungere & conjuncta disjungere potest pro arbitrio: natura autem saltem uno modo operatur simplici absque remissione aut intentione caloris, absque compositione aut divisione locali materialium. Verum dicimus, artem non posse, nec velle imitari naturam in minerarū perfectione aut natuali auri generatione, cum id sit impossibile, etiā si mineras jam à natura præparatas, velut ovum quoddam ad formam suam certam ordinatum, sumat & in aurum promovere conetur, sed intendere de eundem finem per alia media, hoc est, respicere ad ultimam productionem auri per productionem intermedium ejus tincturæ, velut partis principalis. Cum enim natura aurum producat, & in eo ars illam imitari nequeat per media naturalia, tamen imitatur in fine persua propria inventa, non tamen à natura abhorrentia. Hæc media artis, quam proximè fieri possit, ad naturæ media accedere debent, hoc est, vasa, calor & materia artis ad vasa, calorem & materiam naturæ. Quod si natura facheret tinturas, aut si ars perficere posset mineras, tum ars in omnibus naturam imitari deberet, nec

nec exceptio ulla daretur: At cum neutrum fieriqueat, vasa tamen & media artis proxime ad naturam accedant, ut in fine conveniant. Inde dicunt Philosophi, quod idem effectus sequatur ab arte, qui à natura, si vasa artis disponantur ad modum vasorum naturae. At secundum, quod metalla sint velut ova externis mediis & artificialibus ad suam formam promovenda, respondemus; id in minima parte veritati convenire, in plurimis circumstantiis reclamare. Namova sunt animata & habent formam agentem sibi infusam: Item nutriuntur vegetatione perfectâ, fractionem corticis non admittunt, alias humidum nutriend exhalaret, & vis generativa evanesceret: Egent calore leni eodem tempore apud artem, ut naturam, nec ars aliquid facit ad ovi excubationem, sed calor lenis, qui naturalis est, totum perficit, nec artificis media adjunguntur ipsi substantiae ovi interiori, sed manent extra ipsum: Unde nihil addit ovo, sed ut factum est à natura, ita manet, & ad illam perfectionem, ad quam deputatum est à natura, per artis ministerium promovetur. Verum hæc omnia sunt diversissimo discrimine in mineris metallorum. Hæ enim non sunt animatae, licet sulfur calidum, ut agens, apud se habeant, nec nutriuntur: frangi possunt absque exhalatione virtutis: quibus singulis non consideratis, si tamen quisquam existimet, illas ab arte & quæ ut à natura excubariposse, instar ovorum; necessum est, quod quoque idem tempus excubationi earum tribuat, quod naturæ est proprium, ut in ovis; in quibus excludendis est idem tempus apud artem, quod apud naturam: quod cum expectari non possit ab arte, ultra mille annos; Ergo hæc comparatio in nullo convenit, nec in mediis, nec fine. Tertia ratio quoque nihil probat; quia coctiones naturæ & artis, licet uno nomine

*Responsio
ad rationem
2.*

*Responsio
ad rationem
3.*

R. voca-

vocari possint, tamen re ipsa longissimè differunt. **Au-**
rūm coquitur ex mineris per naturam calore leni & tem-
perato, longissimo tempore. Hanc coctionem ars imi-
tetur calore æquè temperato, sed nihil efficiet, nisi lon-
gissimum tempus intercedat. Quod si tempus artis sit
abbreviadum & calor intendendus, non est coctio natu-
ralis, ideo nec effectus naturalis sequetur, sed aliud quid, de
quo natura non curat. Inde dicimus, imperfectis quibusdā
deficere coctionem, eaque coqui posse à natura, non ab ar-
te. Quicquid ars imperfectum reliquit, aliquādo perficere,
quicquid natura immaturū, maturare potest, non econtrā.
Hinc aliqui narrant, in Sclavoniæ partibus fossores metal-
licos occlusisse fodinas, si in metallum non satis maturum
incidissent, per aliquot annos, fortè 60. ut maturius inter-
medio tempore fieret. Verūm humanæ virtutæ est brevi-
tas, ut si hoc verum esset, quod 60. annis maturari posset,
non expectare posset maturationem ejus. Quidam quo-
que referunt de lacu seu fossa circa terræ superficiem non
profunda in Westphalico trātu, quod singulis ternis aut
quaternis annis ejus loci incolas auro interim generato
beet. Talia opera si per naturam fiant, artis tamen benefi-
cio præstari nequeunt. Maturantur quidem mespila tem-
pore & paleis extra arborem; Item poma & pyra varii ge-
neris viridia, dura, nec satis matura, temporis diuturnitate
digeruntur & coquuntur extra arborem, velut quoque in
arbore naturaliter, quæ, non dubium est, arte breviori tē-
pore posse digeri, & esui apta reddi, tenendo ea in locis
temperate calidis, ut lectis aut similibus: sed non de specie
in speciem, seu de forma in formam promoventur, ut con-
tingere debet in mineris. Uva immatura, acerba, à se non
differt essentiâ & formâ essentiali, maturâ & dulci. At au-
rum

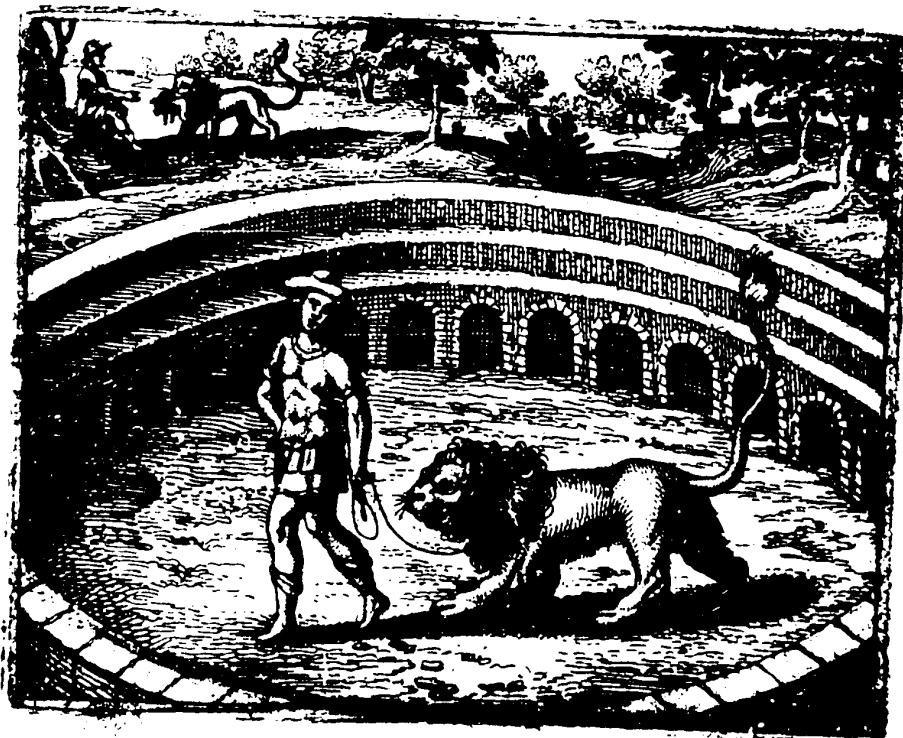
rum à plumbo differt essentiâ & formâ, licet non materiâ communi & formâ generali, ut homo ab asino differt suâ propriâ formâ essentiali, non autem formâ generali animalis, quæ utriusque & homini & asino æquè competit. Ars itaque mineras purgare potest per ignem à superflua humiditate, separando maturum à maturo, veluti pomum immaturum separata humiditate ejus superflua, per lenem calorem maturare, at ex mineris ipsis per maturationem aurum educere nequit, ut nec ex floribus pomi pomum maturum, avulsis utrisque à sua matre seu terra & arbore. Natura itaque sola ex plumbi mineris facit mineras auri, ars utrasque purgat, & segregat ab heterogeneis, atque ita natura immaturum coquit, ars maturum ab immaturo discernit. Unde & quartæ rationis falsitas apparet, quod immaturum non solum maturare possit, sed etiam longè ultra naturalem maturitatem auri evahere in tincturam. Nam si id, quod minus est, inesse non possit, alicui rei, quomodo inheret, quod majus? Quomodo puer, qui gestare nequit viginti libras ponderis, portabit ducentas aut bis milles? Hinc cum mineræ non possint arte perfici in aurum, quomodo in millies perfectius perficiantur, nempe tincturam auri. At sunt quām plurimi ex ita ratiocinantibus, qui cum legerint in authorum libris, tincturam esse in Mercurio, Aurum totum nil esse nisi Mercurium, & in Mercuriu resolvi posse naturam & artem ad perfectionem metallorum causandam coctione uti, opus siguli esse spectandum in arte Philosophica; ex his & similibus dictis opinantur in auro nihil esse nisi Mercurium simplicem, coctum ac coagulatum ad maturitatem, quemadmodum vasa figula na alia sunt minus, alia magis cocta, & ante coctionem cruda, nec esse aliam in auro compositionem, nullam æquationem

*Responsio
ad rationes
+ 4*

tionem qualatum in quatuor elementis, nullam combinationem sulfuris aut argenti vivi, nullam tincturæ, tanquam maturioris partis & formæ, in Mercurium tanquam immaturorem partem & materiam introductionem, sed differre aurum solummodo ab imperfectis, veluti carnes ad rubedinem usque assatae differunt à crudis, in quo diversimodè falluntur: Nam aurum, ut sæpè dictum, habet suam propriam formam, quæ non est in Mercurio, nec plumbo. Caro autem assata nō habet aliam formam elementalem, quam eam, quam habet cruda, nisi fortè paucis accidentibus ab ea differentem. Forma autem dat esse rei, & differentiam specificam ostendit, quæ cuicunque competit, eidem definitio & identitas rei competit. Cum itaque plumbum non sit aurum, nisi tropicè dictum, aut potentia remota, non propinquissima, aut auctu primo, minimè auctu secundo, inde differt ab auro forma essentiali, longissimâ distâcia, quo ad naturam, nempe ut inde fiat forma; respectu artis, ut inde fiat materia, in quam forma aliunde introducatur, propinquissima: Verum de minerarum in aurum coagulatione iub magulis imperfectis satis auctum; nunc figuram huic capiti convenientem adjiciemus.

MONTIBUS PLANETARUM. 133

HIC EST LEO HOSPES HOMINIS,
hic est homo medicus Leonis.

Cùm antiquitus Roma illa gentiū viētrix orbi domina-
retur, accidit, quod quidam in Africa servus ob facinora
quædam commissa à domino suo fugeret in sylvas atq; in-
via ferarum latibula, ubi cum se se aliquamdiu, ne ab inse-
quentibus traheretur ad pœnam, abscondisset, Leo qui-
dam insignis magnitudinis in easdem sylvas se contulit,
qui cum fortè fortunā hominem ibi latitantem reperisset,
ad eum accessit, nullam præ se ferens rabiem aut iram, sed

R 3 potius

potius lenitatem, ostentans ipsi unum ex pedibus anteriores, quem læserat. Homo perterrefactus primò ob bellum tantæ conspectum, cum videret adeò cicurem, admiratus quid causæ esset, cur pedem sibi offerret, quem ubi manu apprehendisset, ac spinam interius adactam offendisset, eam extraxit. Leo à malo, quo urgebatur, se levatum sentiens, prædas, ut antè insequutus est, quas ad dictum hominem magnâ copiâ apportavit, eiique potiorem partem illarum obtulit, veluti mercedem & præmium in se factæ medicinæ: servus vel igne vel Sole in Africa vehementissimè & stante carnes maceratas & coctas pro levanda fame indies comedit, atque sic longo tempore vixisse perhibetur. Post cum Leo prædationi ferarum pro more se sedisset, in insidias sibi ab hominibus ejus loci prætensas incidit, atque ita captus est: ac quia præ cæteris magnitudine conspicuus, Romam missus: ubi loco publico ad certamina cum gladiatoriis aut morte damnatis spectante populo ineunda servatus est. Accidit non longo inde tempore, quod antè memoratus servus, jam cœconomio suo Leone destitutus ad hominum conspectum prodiret, ubi cum agnitus esset, ac tandem Romam adductus, à domino, à quo affugisset, ob perpetrata scelera, belluis, ut mos erat, objecitus est. In quem cum Leo immissus esset, nil furoris in hominem agnatum, à quo se curarum recordabatur, sed potius blandicias motâ hinc inde caudâ, ostendit, & ante eum pedes, ut solitus erat, procubuit. Hujus rei cum populus causas admiratus intellexisset, Leonem homini, ut & vitam cum libertate donavit, acclamans: Homo Leonis Medicus & Leo hominis cœconomus vivat, vivat. Hoc etsi non pro facto, sed apologó à quibusdam receptum sit, tamen reverà ita cōtigisse memoriæ proditur ab Aulo Gelli lib. 5. noct.

noct. Attic. cap. 14. qui servum Andromedam seu Antroclam appellatum fuisse afferit, historiamque prolixè narrat, ut quilibet loco dicto legere poterit. Idem de Mentore Syracusano, in Syria Leoni eodem modo medicante, nec non de Helpi Samio in Africa, alii scriptores narrant. Nos, sive id Romæ acciderit, sive non, meminimus in Eutopia, ubi Philosophorum turba congregata fuit, simile quid observatum esse. Servus enim Leoni medicinam, & Leo servocibum, pervices ministravit, cumque utrique capti sint, singulari amore se se mutuo prosequuntur, ita ut Leo ad obsequium servi, & hic Leonis, in perpetuum devinctus sit. Leo hic in Cythærone monte, & Nemea sylva degens ex Luna decidit (veluti in Hieroglyphicis nostris inter Herculeos labores retulimus) de profapia Solis, viridis viribus, magnanimus labore, celer pedibus, furore horribilis, à solo servo cicur & mansuetus redditur, non violentia, sed officio, non vi, sed amore vicitus. Junge ergo servum tuum rubrum sorori suæ odoriferæ, & hi duo artem gignent.

De III. Usu Auri.

Nullum est dubium, quin ex Sole optima Medicina corporibus humanis valde utilis concinnari possit, tum quia à vulgo propter preciositatem & carissimam raritatem ita aestimatur, tum quia à medicis & chymicis ab experientia & ratione edocatis idem statuitur. Hinc aliqui ex vulgo, forte medicorum praescripto, ægris aurum copiosissimum conspiciendum, & tractandum offerri jubent, quia oculis propter colorem & splendorem acceptum, in phantasiam speciem haud ingratam excitet, unde cor lætitia vel affectu mitiori

mitiori accensum spiritus vitales ad membra affecta transmittat uberiūs. Aliqui aurum non aspectu, sed tactu prodesset ægris referunt, at potius alieno, hoc est, si medicis & pharmacoœpis pro optimis medicinis in tempore administrandis, in manus tradatur. Utrumque non nocere arbitramur, illud imaginatione patientis, hoc effectis agentiū: Verūm aliqui externis hisceauri remediis non contenti, intrinsecus illud comedendum obferunt. Cùm verò sciant, identibus conteri non posse, in limaturam subtilissimam reducunt, vel in folia extendunt tenuissima, atque ita miscent cum electuariis, conservis, pulveribus, syrūpis aut liquoribus assumendis, non absq; causa ac effectu, nempe ut corroboretur & spiritu vitali abundantiori illustretur. Quidam diffidentes corpulentæ ejus substantiæ, ignitum aurum aliquoties extinguent in aquis cordialibus, atque ita propinant. Marsilius Ficinus de studiosorum sanitate tuerenda, libro secundo, utrumque modum jam dictum approbat, cum inquit: Aurum fermè potabile habebis, ut dicam: Collige flores borraginis, buglossæ, melissæ, quam citrariæ nominamus: Et quando Luna Leonem subit vel Arietem, vel Sagittarium, aspicitque Solem aut Jovem, eoqué cum candido saccharo, aqua rosacea liquefacto, & pro qualibet uncia insere diligenter auri folia tria: Jejunus cum vino quodam aureo sume. Verūm alii considerantes auricompagines adeò firmas, ut non ab ignibus aut aquis fortibus superari aut dissolvi queant, non contenti extinctioni, aut corpulenta administratione, id solvendum prius & ad medicinalem formam reducendum arbitrati sunt; utque hoc effectum darent, innumeras vias inierunt, quæ omnes non aspernandæ, sed tamen earum aliæ aliis sunt longè meliores & naturæ humanæ accommodatores: Quidam solvere

vere tentarunt aurum cum Mercurio communi : Atque
hi facientes amalgama, tandem longa coctione & præci-
pitatione pulverem rubrum seu præcipitatum habuerunt:
Alii ut hoc facilius & citius præstarent, solverunt utrumq;
seu aurum amalgamatum cū Mercurio , in aqua regia,
qua subtracta & aliquoties refusa , iterumque distillata,
Turbit, ut vocat, acceperūt, multis lotionibus edulcoratū
intra corpus dandum : Alii amalgama aliis aquis corrosivis
ut Mercurii sublimati, sulfuris per campanam distillati, aut
ejuniorum solverunt, à quibus describendis, veluti & usur-
pandis abstinemus : Quidam aceto acerrimo, spiritu urinæ
& oleo salis ad eandem intentionem utuntur, iisque aurum
potabile fieri posse promittunt: Verum hisciant, Aurum
potabile antiquorum Philosophorum esse longè aliud,
nempe absque peregrini alicujus additione factum ex
Tinctura perfecta cu[m] spiritu vini mixta, quæ cum paucis
simis divinitus concessa sit, ejus loco Aurum potabile nihil
ominus fieri posse concedimus, ex auro calcinato debitè
& soluto iis mediis, quæ naturæ humanæ non sunt ad versa-
at familiaria. Quidam solvunt aurum antimonio, vel
Mercurio ejus, aut per se ignibus adustum continuis re-
verberantibus in pulverem, ut ajunt, redigunt medicina-
lem; qualem Mosen fecisse constat ex sacris literis, cùm au-
rum vituli aurei combusserit in pulverem & Israëlitis bi-
bent in propinarit. Quidam aurum in sulfur, oleum, sal,
butyrum, ut pollicentur magis dictis, quam præstat rebus,
convertunt, atque sic Magnatibus vendunt, forte plus ve-
neni, quam Alexipharmacire conditum habens. Plus enim
corrosivi illis compositionibus adesse suspicamur, quam
auri, quicquid multi Thrasones jactent, quibus aurum lu-
crandum potius in mente, quam propinandum ægris in
S medici.

136 TRACT. DE VII. MONT. PLANET.

medicina prop̄ositaum est, novo genere aucupii & quæstu
uberrimo. Illi enī non solum luerantur aurum (pro eo
dantes nescio quid frivolum) sed & animas hominum, ut
Plinius false inquit, & faciat experimenta per mortes. Ho-
rum experientiam Stratonicus Cytharodus laudabat,
quippe quorum benefacta Sol aspiciat, errores & malefa-
cta terra tegat. Deus optimus Maximus concedat omni-
bus bonæ voluntatis & artis filiis legitimis, ad sui gloriam
hominisque utilitatem, N E P E N T H E S illud Aureolum,
ab Helena Telemacho datum, quo, ut ille, præteriorum,
laborum, luctus, doloris & malorum omnium obli-
vione capti, ipsi cum lacticie & animi quiete
gratias agant.

F. I.

